

INDEX

pro Circularibus a. 1893.

	Pag.		Pag.
A dministratio s. peculii	187	Deputata communit.	23
Antal	88	Dévay	57
Áta	185	Dióssy	88
Audo pseudoepisc. Chald.	138	Dispens. recurs. tymbratio	20
B abócsay	98	Dobszay	131
Bató	2	Döbrössy	186
Báttaszék	160	Duna-Szekeső	122
Benedictio in art. mort.	180	E ccl'es.-polit. molitiones gub.	29, 69
Bereczk	21	Encyclica Leonis PP. XIII. de Rosario	125
Bezedek	47, 58, 86	" " ad Eppos Hung.	133
Blažekovié	21, 26, 51, 88	Examen synodale	151
Blum	88	Exercitia ss. cleri dioec.	81
Bozsok	58	Exhibitio regnic.	55, 96, 118
Bucsek	106	Extractus matric.	1, 53, 113
Bükösd	65, 84	F add	114, 141
C assa fund. gen. dioec.	47	Familiae s. consociatio	42
Celinsčak	177	Feked	97, 149
Characteris schol. cathol. conserv.	82, 184	Felső-Iregh	87, 115
Collectio leg. et ord. publ. instit. spect.	178	Fent	162
"Comes pius"	19	Fesztl	131, 163
Communio sacr. in rit. alieno	117	Fetter	88
Conservatio eccles. et aed. par. patron. in Slav.	3	Fluminen. acad. mercant. stip.	87
Conscriptio provent. ludimagistr.	91, 157, 168	Fráncsics	26
Confessionum relig. subsid. a communit.	113	Fuchs	26, 51, 116
Confraternitatum erect. et aggreg.	145	Fund. subsid. regnic. doc. cath.	63, 103, 119
Csepeley	97	Fülöpp	26
Cserta	1	G alliae subd. matr. extr.	53
Csizmadia	26, 162	Girk	47, 131, 139
Czapáry	21	Gombárovics	41, 143
Czikó	107	Gosztonyi	21, 107
D ata statistica	165	Görcsöny	20, 97, 122
Defectus aetatis nupt.	56	Gyimóthy	88
		Gyömöreý	6

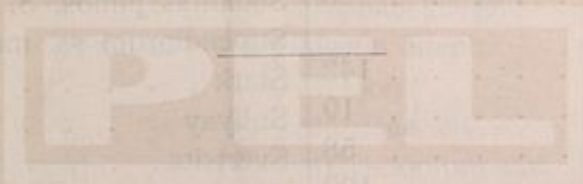

	Pag.		Pag.
H anny	131, 150, 186	L ackenbacher	82
Háy	21	Ladomány	85
Herger	47	Lancsuk	66, 115
Hitközségek községi segélyezése	113	Lechner	131, 150, 186
Hitközségi költségvetés	175	Lengyel	5, 97, 149, 176
Hixa	139	Liberum exercitium relig.	36
Horacsek	107	Libri prohib.	102
Horváth Mich.	179	Liebbald	22, 116
Hradek	21	Lingua Hung. in scholis elem.	140
Huber	179	Liptód	141
I gaz	186	M agyar Nic.	66
Immunit. fund. Miss. a compet. aerar.	165	„Magyarország tiszti czim- és névtára“	106
Indiar. or. colleg. cler.	99	Magyar-Hertelend	161
Infirm. operarior. cassae subsid.	57	„Magyarországi népoktatásügy stb.“	178
Ivánovics	2	Mappae geogr.	147, 175
Izsép	115	Martin Steph.	65
 		Masson	143, 179
J ák	21	Matricae civ.	34
Jubilaeum eppale Leonis PP. XIII.	112	Matrimonium civ.	37
 		Matrim. minorrenium	56
K ácsfalu	5	Mayrhofer	183
Kajdacs	1	Melcher	152
Kárász	161	Militum orphani et viduae	1
Károly	186	Millenium Hung.	55, 96, 118
Katics	19	Mise-alapítványok mikor illeték-mentesek?	165
Kersch	152	Missiones Afric.	45
Késmárky Jos.	22, 162	Mixta matrimonia	31
Kisfalud	25, 85	Molnár Joa.	3
Kiss Rud.	88	Molnár Jos.	26, 51, 123
Kis-Dorogh	97	Mozolányi	22
Kis-Dárda	107, 142	Mucsi	24
Kis-Nyárád	148	Mundbród	51
Klein	116	 	
Kovács Jos. iun.	67	N ádasd	86
Kozáry	162	Nagy-Vejke	176
Kömlőd	66	Nagy Joa.	116, 117
Kökény	115	Nazareni et Bapt. Slavoniae	184
Krum	88	Nemes	114
Kutor	53, 81, 179	Német-Keér	85
		Németh Paulus	88

	Pag.		Pag.
„Néptanítók Lapja“	84	„Retribuere“ oratio	147
Népmozgalmi adatok	165	Rézbányay Jos.	186
Neumayer	22, 143	Romaisz	123
Nyárády	6	Rosszival	57
O boli S. Petri	4, 42	Rössler	26, 88, 123
Offenmüller	179	S alarii doc. coordinatio regnic.	152
Officium fund. dioec.	47	Schultz	4
Okorvölgy	185	Schwerer	98
Organi industria Hung.	96	Sepse	142
Oroszló	25, 58	Sirisaka	47
Orphanotr. Cottus Bar.	65	Sláby	89
Orsz. közp. Takarékp. záloglevelei	23	Somberek	21, 85
Ozora	66	Soc. S. Ladisl.	4
Ö csény	6	Soc. S. Infant. I.	79
P aári	142	Sodalitas philos. S. Thomae Aqu.	177
Palkovich	19	Stipendiorum ss. manipul.	89
Papp	58	Stark	99
Parament. materia	182	Sullyay	183
Peculium eccl. et piar. fund.	187	Svertszits	67, 88, 143
„Pécsi Közlöny“	23	Svetics	88, 116
Pelcz	88, 162	Szabar	123
Pensio ludimag.	91, 157, 168	Szakadáth	26, 85, 122, 142
Pesch	82	Szálka	25
Petárda	24, 47	Szárász	5
Pii PP. IX. sepulchr.	118	Szegzárd	139
Pusztá-Jánosi	21, 59	Szeifricz	131
Q uadragesimales	7	Szemenyey	183
R ác-Petre	5, 24, 107	Szent-Márton	86
Rác-Mecske	84, 106	„Szent Család kis követe“	177
Rác-Töttös	66, 160	Szeregy	150
Radó	6	Szerényi	53
Rajczy	123	Szommer	88
Rang Ant.	89	Szopok	21, 59
Razgha	143	Szuly	179
Receptio Jud.	35	T abulae hist. natur.	185
Reiner	2, 22, 88, 143, 179	Takács Steph.	51, 63, 98, 116
Reisz	21	Tanítók fizetésének rendezéséről t. cz.	152
		Tevel	1, 5, 122
		Theses theol.	4
		„ paedag.	59

	Pag.		Pag.
Tymbrum	20	V arasd	131
Tótujfalu	148	Varga Col.	88, 107, 162
Töttös	65	Vásnök	147
Troll	50, 97, 131, 185	Vitkovits	6
Troll fund. pro sac.	19	Vörös Christoph.	88
" " " doc.	3, 163	Vörös Ferd.	123
U dvar	149	Vöröskereszt-Egylet	15, 49
Udvárd	161	W alter Ant.	47, 109
Ujbánya	179	Wurster	186
Unio rubr. cruc.	15, 49	Z árszámadás	47
Utadó-mentesség	166	Zsinkó	131, 185.

I.

35

1893

Reflexe ad rationes super magnanimo legato Francisci Cserta, dum viveret, parochi emeriti Értényensis in emolumentum fundi pensionalis Emeritorum Sacerdotum facto in Circularibus dioecesanis ddo 13. Maii 1892. sub nr. 1479. publicatas praesentibus ad notitiam Venerabilis Cleri dioecesani perfero fundum praememoratum summa 1095 flnrum titulo competentiae aerarialis per officium regium Quinque-Ecclesiense tributis praepositum erronee exacta, nuperrime vero una cum censibus intercalaribus repersoluta auctum esse.

(Augmentum fundi Emer. Sacerd. e legato Franc. Cserta.)

30

1893

Serie praesentium beneficium parochiale Kajdacsense liberae collationi episcopali obnoxium concursui usque finem mensis Januarii a. c. duraturo exponitur. Qui e Venerabili Clero dioecetano animo ducuntur beneficium isthoc consequendi, velint recursus eatenus usque praefixum terminum ad Officium dioecesanum promovere.

(Concursus pro beneficio par. Kajdacs.)

31

1893

A vallás- és közokt. m. kir. ministertől. 49363. szám. A m. kir. belügy-minister úr f. évi október hó 22-én 75226. sz. a. kelt átirata szerint a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság megkeresése következtében felhívta az összes törvényhatóságokat, hogy az 1876. évi január hó 17-én 62960. sz. a. kibocsátott rendeletét közegei emlékében ujítsák fel s gondjok legyen arra, hogy az ellátási illetményekben részesülő katonai özvegyek és árvák elhalálózása az illető katonai nyilvántartási hatóságoknak, nevezetesen a hadkiegészítő kerületi és a térparancsnokságoknak minden egyes esetben késedelem nélkül tudomására hozassék.

(Az ellátáshoz részesülő katonai özvegyek és árvák elhalálózása bejelentendő.)

Hogy azonban a közigazgatási hatóságok e részbeni kötelezettségüknek biztosabban megfelelhessenek, van szerencsém a főtiszt. főhatóságot tisztelettel felkérni, méltóztassék a lelkészeket az 1876. évi január hó 14-én 778. sz. a. kelt itteni körintézkvény értelmében utasítani, hogy a fentemlitett halálózási eseteket az illető közigazgatási hatóságoknak mielőbb tudomására hozzák. Budapest, 1892. évi november hó 28-án. Gróf Csáky.

32

1893

A teveli (Tolnavm.) r. k. népiskolánál az osztálytanítói és segédkantortanítói állomásokra pályázat hirdettetik. Az elsőnek jövedelme:

(Concursus pro stationibus docentis et subdocentis in Tevel.)

egy butorozott szobából álló lakás, 350 frt készpénz, a másodiknak: egy butorozott szobából álló lakás lűtéssel, 150 frt készpénz, teljes ellátás, mosás és világítás nélkül. Kötelmeik: egy-egy tantermet s az ismétlő iskolát vezetni, esetleg a kántori teendőkben segédkezni. Pályázhatnak képezdevégzettek is. A felszerelt kérvények január 15-ig az iskolaszék elnökségéhez küldendők.

(Personalia.)

Franciscus Bató, cooperator Valpoviensis praesentatus est parochus Veliškovecensis; Franciscus Reiner cooperator Kajdaecensis nominatus est administrator ibidem; Georgius Ivánovics administrator Veliškovecensis missus est cooperator ad Valpo.

Quinque-Ecclesiis, die 3. Januarii 1893.

Ferdinandus m. p.
episcopus.

II.

336

1893

Die 22. Januarii a. c. pie in Domino obiit Joannes Molnár, parochus Kis-Székelyensis, qui a. 1839. natus, a. 1863. presbyter ordinatus, ab a. 1871. parochiae Kis-Dorogh, ab a. 1874. autem parochiae Kis-Székely praefuit.

(Mors Joannis Molnár, par. Kis-Székely.)

Cuius animam consuetis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

337

1893

Sub dto 28. Novembris, nr. ³⁵³⁴/1892. per modum circularium cum DD. Parochis Honorabilium Districtuum Valpoviensis et D.-Miholjicensis communicatum est rescriptum Excelsi Regii Gubernii Croat.-Slav.-Dalm. ddto 10. Novembris 1892. sub nr. 14.926. in merito ecclesiarum et aedilitatum parochialium patronatui privato, fundi religionis et regii aerarii obnoxiarum sartarum tectarumque conservandarum emanatum.

(Circa Ecclesias et aedilitates parochiales in Slavonia patronatui obnoxias data reclamantur.)

Provocatos proin volo dictos DD. Parochos, ut requisita ab iis data, Vice-Archi-Diaconos autem districtuales, ut insuper suam etiam opinionem intuitu huius negotii ocyus mihi substernant, parochus vero, apud quem praeveneratum rescriptum guberniale exhaeret, acta cuncta huc facientia indilate horsum promoveat.

338

1894

Subsidium e fundatione Illmi Francisci Troll pro docentibus facta redundans pro anno 1892. obtinuerunt, etquidem:

(Subsidium e fundatione Troll pro docentibus.)

Casparus Pfeffermann, docens Szabolcsensis; Carolus Horváth, docens Némethiensis; Joannes Szily, docens Kis-Asszonyfaensis; Emericus Müller, docens Némét-Márokenensis; Joannes Nusser, docens Jesseföldensis; Carolus Puzsárovics, docens Izsépenensis; Sebastianus Herr, docens Somberekensis; Carolus Beck, docens Véméndensis; Michael Hirtenleitner, docens Borjádensis; Michael Kocsis, docens Martonfaensis; Michael Rácz, docens Kárászensis; Paulus Magda, docens Saásdenensis; Franciscus Horváth, docens Dráva-Szent-Mártonensis; Leonardus Fichtner, docens Valpoviensis; Josephus Žerav, docens Podgajcensis; Joannes Somogyi, docens Bonyhádensis; Joannes Kalauz, docens Szakályensis; Joannes Pintér, docens Értényensis; Georgius Peszleny, docens Némediensis; Antonius Stelezer, docens Némét-Keérenensis; Michael Koraszi, docens Ócsényensis; Michael Harka, docens Zombaensis.

Qui per respectivos parochos instruendi venient, quatenus summa 50 florenorum a. v. erga apocham tymbro legali provisam apud officium fundationale dioecesanum levare possit.

350

1893

(Urgentur
Oboli Petri
de a. 1892.)

Termino pro Obolis Petri horsum promovendis in litteris meis Circularibus ddo 4. Decembris anni 1892. sub nr. 3627. emanatis praefixo iam-iam elapsuro, provocantur DD. Parochi, qui id nondum praestitissent, ut conflatas decursu anni praeteriti, item ex incidenti iubilaei episcopalis Ssmi Domini nostri symbolas ocys horsum submittere velint.

354

1893

(Theses theologicae a. 1893. elucubrandae.)

Procorona vernali e Theologia Dogmatica: Unica est vera Christi Ecclesia, unde nulla datur inter eam variasque sectas christianas in-differentia.

Pro corona autumnali e Theologia Pastoralis: Mily eljárást kövessen a lelkipásztor a polgári házasság veszélyes áramlatával szemben?

377

1893

(Symbolae
pro Soc. S.
Lad.)

Cum praesentibus dimittuntur philypae, cuilibet sacerdoti districtuali exemplar unum, super symbolis decursu anni 1892. in emolumentum Societatis S. Ladislai in dioecesi conflatis.

339

1893

(Libri praetico-methodici
Emer. Schultz
commendantur.)

Schultz Imre, püspöki tanítóképezdém tanára, a Szt.-István-Társulat tudom. és irodalmi osztályának, nemkülönben könyvvizsgáló-bizottságának tagja, Lampel Róbert (Budapest, Andrassy-ut 21. sz.) kiadásában „Tanító Könyvtár” czimén egy több füzetből álló gyűjteményt indit meg, mely néptanítóink gyakorlati igényeit szemmel tartva azt fogja tartalmazni, mire nekik leginkább szükségük van, t. i. az egyes tantárgyak módszertani kezelésmódját. Még pedig tartalmazni fogja az 1. füzet az 1, 2 és több tanító népiskolák részletes tervét (leczkerendekkel és az osztatlan iskolákban működők számára a szükséges fejtegetésekkel); a 2. füzet hozza az alsztályok módszertanát (irvaolvasás, szemléltetés és számolás methodikáját); a 3. füzet a 3.—6. évfolyam számvetési oktatásának módszerét, a 4. füzet ugyanezen osztályok olvasási-, nyelv- és reáloktatási tanmódját. Egy-egy füzet 4—5 nyom. ivre fog terjedni és egyenkint 50 kr ért (1 korona) rendelhető meg.

Miután e kiadványok a népoktatáshoz alkalmas segédkönyvekül ígérkeznek, ajánlom e vállalatot egyházmegyém papjainak és tanítóinak figyelmébe.

340—341

1893

A **teveli** (Tolnavm.) r. k. népiskolánál az osztálytanítói és segédkántortanítói állomásokra pályázat hirdettetik. Elsőnek jövedelme : 400 frt készpénz, egy butorozott szobából álló lakás ; másodiknak : 200 frt készpénz, egy butorozott szobából álló lakás fűtéssel, teljes ellátás, mosás és világítás nélkül. Kötelmeik : egy-egy tantermet s a vasárnapi iskolát vezetni, a kántori teendőkben segédkezni. Tannyelv : német-magyar. Folyamodhatnak képezdevégzettek is. A felszerelt kérvények febr. 10-ig az iskolaszék elnökségéhez küldendők.

(Concursus pro stat. docentis et subdocentis in Tevel.)

342

1893

A **ráczipetrei** (Baranya megyében) róm. kath. iskolának 1-ső osztálytanítói állomására pályázat nyittatik. Javadalma : a) egy tisztességes szoba, b) 300 frt o. é. utólagos havi részletekben pontosan fizetve és egy öl kemény tűzifa, melyet a község behordat és aprított. Teendője : az 1-ső osztály tanonczeit önállóan német és magyar nyelven tanítani. Az állomás mielőbb elfoglalandó. A kellőkép felszerelt folyamodványok f. évi február hó 15-ig az iskolaszék elnökségéhez intézendők.

(Concursus pro stat. doc. in Ráczipetre.)

343

1893

A tolnamegyei **lengyeli** német-magyar tannyelvű osztálytanítói állomásra, mely lemondás folytán üresedésbe jött, f. évi február hó 12-ig pályázat nyittatik. Fizetése 300 o. é. forint évenként, egy szobából álló lakás és fűtésre 1 öl fa. Sikeres működés esetén a megválasztott egy év múlva 50 forint fizetésjavításban részesül. Az oklevéllel ellátott kérvények a lengyeli r. k. iskolaszék elnökségéhez intézendők. Pósta : Lengyel, Tolnamegye.

(Concursus pro statione docentis in Lengyel.)

344

1893

A **kácsfalui** (Baranyam.) r. k. főkközségben rögtöni alkalmazást nyerhet egy helyttestanító havi 15 forint fizetés- és teljes ellátás mellett. Tannyelv : német. Kérvények a laskafalui plébániahivatalhoz intézendők.

(Concursus pro stat. subdoc. in Kácsfalui.)

345

1893

A lengyeli plébániához tartozó **Szárász** főkközség kántortanítói állomása lemondás folytán üresedésbe jöven, arra f. évi február hó 15-ikéig pályázat hirdettetik. Jövedelme : 1) Két szobából és egy konyhából álló lakás a szükséges melléképületekkel ; 2) 11 kat. hold szántó föld, 1 hold egy tagban, az egészből két holdat a község mivel ; 3) 593 □ öl rét, 151 □ öl házikert ; 4) 1 kat. hold szőlő 1600 □ öl, melyet a kántortanító saját költségén műveltet meg ; 5) minden telkes

(Concursus pro stat. cant.-doc. in Szárász.)

háztól (24) $\frac{2}{8}$ buza, $\frac{1}{8}$ rozs és 40 kr.; 6) minden kisházaspártól (19) $\frac{2}{8}$ rozs és 40 kr.; 7) minden zsellérpártól (4) $\frac{1}{8}$ rozs és 20 kr.; 8) minden szőlősgazdától 1 pint bor : 1 akó ; 9) 7 méteröl kemény hasábfá, melyből az iskola is fütendő ; 10) ismétlő iskoláért 10 frt ; stóla évenként körülbelül 5 frt. Tannyelv : német-magyar. A kellően felszerelt folyamodványok a kerületi alesperes úrhoz küldendők Varasdra, pósta Kis-Dorogh (Tolnam.)

347

1893

(Concursus
pro stat. doc.
in Ócsény.)

Az ócsényi r. k. tanítói állásra pályázat hirdettetik. Fizetés : utólagos évnegyedes részletekben 300 frt o. é., két szoba, konyha, kamara, padlás és boltzott pinczéből álló lakás egy kis házikerttel. A szombat délutáni és vasár- s ünnepnapi délelőtti és délutáni ájtatosság megtartásáért az e célra tett alapítvány kamatja 50 frt o. é. évnegyedes részletekben ; kis halott után 60 kr., nagy halott után 1 frt stólailetmény. Tannyelv : magyar. Pályázni kívánók kérvényüket február kó 11-ig nyujtsák be az iskolaszék elnökénél (Szekszárd, belv. r. k. plébánia). Választás napja febr. 12-én d. e. 10 órakor.

(Personalia.)

Desiderius Radó, parochus Herczeg-Szőllősenis nominatus est Vice-Archi-Diaconus et scholarum inspector districtus Dárdaensis ; Franciscus Vitkovits parochus Dombóvárensis praesentatus est ad parochiam Szakes ; Alfredus Nyárády cooperátor Tamásiensis praesentatus est parochus Dombóvárensis ; missus est cooperátor Sigismundus Gyömöreyc Villány ad Felső-Mindszent.

Quinque-Ecclesiis, die 24. Januarii 1893.

Ferdinandus m. p.
episcopus.

III.

366

1893

Venerabiles Fratres et Filii Dilectissimi!

Adest paulo post s. Quadragesima, quam Dominus suo sancto ieiunio consecravit. Ieiunavit caput, ieiunent et membra. Corporale ieiunium vitia comprimit, mentem elevat, virtutem largitur et praemia, libidines fraenat, affectus temperat, pia desideria multiplicat, vitiosa castigat, ignem amoris divini inflamat, devotionem donat, ac omnia bona impetrat.

(Quadragesimales.)

Ieiunium christianum generale est, abstinere ab iniquitatibus et operam dare virtutibus. Quid enim iuvat non vesci carnibus et repleti criminibus, vinum non bibere et odio aut invidia, aut alio quocunque scelere inebriari?

Servemus itaque fideliter ieiunium quadragesimale, quod servat et praecipit s. Ecclesia catholica et tota retro servavit antiquitas, quodve auctor fidei nostrae Jesus Christus suo sacravit exemplo.

Servemus et observemus ea ratione, sicut id mandato quadragesimali anni 1891. Vobis propositum fuit.

Servemus corpore, servemus et mente, ut dum abstinemus a cibis, a vitiis quoque ieiunemus, orantes Deum, ut sic nos faciat praesens ieiunium et congrua pietate suscipere et segura pietate percurrere.

Tempus Quadragesimae est porro tempus poenitentiae, tempus sese emendandi et ad Deum convertendi. Non enim intratur in regnum gloriae, nisi per ianuam poenitentiae. Contendamus itaque per seriam poenitentiam intrare. Neque est nimis magna securitas, ubi periclitatur aeternitas; quia salutem suam valde non curat, qui ad poenitentiam tempora expectat. Cito faciendum est, quod fieri debet; ne quod antea fieri potuit, postea fieri iam non possit. Metuendum quippe est, ne dum speras misericordiam, incidas in iudicium. Non itaque differamus de die in diem conversionem ad Deum et emendationem vitae nostrae; sed hodie, dum vocem eius audiverimus, non obduremus corda nostra. Puniamus in nobis superbiam humilitate, luxuriam castitate, alia peccata virtutibus aliis. Hodie, dum tempus est: ipso hoc s. Quadragesimae tempore, faciamus, quod dicimus: Convertite nos Domine, ut revertamur ad Te.

Inter exercitia vero, quibus optime exercemur ad Dominum, ut declinemus a malo et convertamur ad bonum: primum sibi locum vindicat, hoc cumprimis compunctionis tempore, devota et assidua passionis Domini meditatio. Nihil est ea Deo gratius, nihil nobis utilius. Impossibile enim est dominicae passioni intendere et nullum exinde fructum percipere; neque gravia regnabunt peccata in corpore, ubi recordatio passionis Domini circumfertur in corde.

Si ergo appetimus de virtute in virtutem, de bono in melius, de gratia in gratiam proficere, nunquam desinamus passionem dominicam recolere. Quod hortatur s. Augustinus, inquiens: ut a peccatis sanemur, Christum crucifixum semper intueamur. In Jo.

Passio Salvatoris nostri est mysterium charitate summum, utilitate maximum, omni ex parte immensum.

Si pro nobis patientis supplicia spectamus: maiorem charitatem nemo habet, quam si animam suam ponat.

Si in throno crucis in purpura sanguinis, cum corona spinea pendentem consideramus: tale est regnum regis dolorum, in cuius fide vivimus, qui dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis. Gal. 2.

Dum vides Patris coelestis iustitiam, qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, utique innocentem, in quo peccatum non est: nonne intelligimus peccati gravitatem, poenarum acerbiteriam, Filii Dei charitatem, divinae iustitiae severitatem?

Dum coepit contristari et moestus esse: sine dubio vult nos de peccato vehementer dolere.

Quum vero audit nullum sperare se posse praesidium ab hominibus et invenire, qui consolaretur eum: ivisse ad Patrem et avulsum a suis positis genibus procidere in faciem protracta ad tres horas oratione dicentemque: Transfer calicem, verumtamen non sicut ego volo, sed sicut Tu, audis: nonne discimus, ad quem in necessitatibus confugere debeamus? Recedere ab hominibus, dum orando ad Deum accedimus et taedio non affici, et plena fiducia, quod oramus, rogare?

Itaque passio Domini nostri Jesu Christi custodiat animas nostras in vitam aeternam, ut per poenitentiam, communicantes Christi passionibus in revelatione gloriae eius aliquando gaudeamus exultantes.

Dum autem commune nobis cum fidelibus laicis est, immo praefereuter, sanctificari ac tempora et dies emendationis et sanctificationis bene impendere: nobis VV. FF. et Filii, quos Dominus elegit, ut pro eo legatione fungamur, alia praeterea incumbunt officia, ea videlicet, quae ex munere nostro magisterii, ministerii et regiminis animarum nobis commissarum decurrunt; quaeque, ut Dei ministri et mysteriorum eius dispensatores fideles, ex speciali vi et ratione vocationis nostrae sacerdotalis exequi et adimplere sancte obligamur.

Atque ut hac occasione saltem de munere nostro Magisterii proloquamur, neminem nostrum latet obligatio verbum Dei fideliter et intrepide annunciandi. Euntes docete, docete omnes gentes, praecipit Dominus. Vae mihi, si non evangelis a vero: comminatur s. Paulus. — Idem is hortatur Timotheum et Titum: ut potens sit exhortari in doctrina sana et eos, qui contradicunt, arguere.

Profecto Verbum Dei quovis tempore est omni acceptatione dignum, nec deest unquam materia loquendi, quando magna urget ratio corrigendi et praelia Domini praeliandi. Verumtamen quaelibet aetas sua discrimina, sua habet sui ser-

monis commoda; et verbum Domini cunctis omnium omnino temporum indigentis sua praebet remedia, cunctis aegritudinibus opportuna porrigit medicamenta. Nostris nos vivimus temporibus, nostris ergo, quibus divexamur, serviamus necessitatibus oportet, non gestientes prisca revehere tempora, sed restaurare piorum saeculorum fidem, insignem, in bonis operibus, charitatem; non parvi pendentes aut cavillantes cursum temporis et praesentium rerum terrenarum conditionem; quia prout nullo tempore defuerunt, ita nec ullo deerunt seu plangenda seu corrigenda; nec portendentes secuturis diebus prospera et iucunda; quia non est nisi in Domino salus, non est nisi in Ecclesia redemptio, non est nisi in christianae legis custodia vera libertas, pax et securitas. Omnis plantatio, quam Pater coelestis non plantavit, eradicabitur, verbum autem Domini manet in aeternum.

Primum itaque idque supremum, in ministerio nostro est, ut in urgentissimis his Ecclesiae necessitatibus firmiter teneamus apostolicoque pectore aliis ingeminemus, non esse seu terrenam felicitatem, seu aeternam beatitudinem, nisi in Christo Jesu Domino nostro, nec esse praeter eum, ad quem eamus, quia solus verba vitae aeternae solusque certa doloribus remedia praebet.

Atque quidem VV. FF. et Filii, satis idmodi dolorum et acerbis nobis, in Hungaria, catholicis nunc impendet ex eo molimine, quo homines principiis Ecclesiae catholicae pridem adversi id urgent, ut matrimonium christianum, quod ex fide catholica semper habebatur, uti est, sacramentum, in numerum merorum actuum civilium, seu profanorum computetur, legibus et normis civilibus subjiciatur et secundum istas a iudicibus civilibus, non ecclesiasticis, dijudicetur.

Haec omnia fidei catholicae plane sunt contraria.

Nemo enim ex catholicis ignorat aut ignorare potest (ut ait Pius PP. IX. in allocutione consistoriali dd. 27. Septembr. 1852.) — matrimonium esse vere et proprie unum ex septem evangelicae legis Sacramentis a Christo Domino institutum, ac propterea inter fideles matrimonium dari non posse, quin uno eodemque tempore sit Sacramentum. Atque idcirco quamlibet aliam, inter Christianos, viri et mulieris praeter Sacramentum conjunctionem, cuiuscunque etiam civilis legis vi factam nihil aliud esse, nisi — concubinatum ab Ecclesia tantopere damnatum, — ac proinde a conjugali foedere Sacramentum nunquam separari posse: et omnino spectare ad Ecclesiae potestatem ea omnia decernere, quae ad idem matrimonium quovis modo pertinere possunt. — Sic etenim Ecclesia semper tenuit et adhuc tenet, cum causas matrimoniales non nisi ad iudices ecclesiasticos spectare (Trid. sess. XXIV. can. 12) pro dogmate habeat, legibus a potestate civili desuper conditis nullam in matrimonii essentiam vim inesse doceat; et quoad matrimonium, suis legibus sancte accurateque parendum esse declaret, ex quarum utique executione omnino pendet eiusdem connubii vis, robur ac justa consociatio.

Itaque in praxi, Ecclesia, semper valida habuit matrimonia canonice contracta, quodeunque obstaret impedimentum civile; tamquam adulterina vero spec-

tavit ea, quae cum impedimento inita erant, licet civilis lex ea rata haberet. Doctrina enim fidei est, Ecclesiam jure proprio et originario impedimenta matrimonium dirimentia constituere potuisse, nec unquam in iis constituendis errasse; similiter eam posse in nonnullis illorum dispensare aut constituere, ut plures impediunt vel dirimant (Raymundi instructio pastoralis).

Quae cum ita sint VV. FF. et FF. Dilectissimi, nostrum erit Ecclesiae catholicae, etiam circa Matrimonium, principia firmiter tenere et quantum valemus semper retinenda procurare et ut a fidelibus teneantur et observentur, omnibus viribus adlaborare.

Nostra quippe doctrina non est nostra, sed eius, pro quo legatione fungimur, Jesu Christi. Nostrarum partium est, illam ipsam doctrinam dispensare curaque, ut mentes et voluntates cum nostrae, tum fidelium huic doctrinae Christi et Ecclesiae conformentur. Nusquam autem licet eam sua virtute exui permittere, aut ad inania commenta temporum contorquere.

Mutantur licet tempora, sed non mutatur veritas catholica. Huius nos sumus doctores: non prurientes auribus, sed quod accepimus et audivimus, praedicamus, et dum credentibus vitam aeternam, iis qui non credunt, salutis naufragium annunciamus.

Eapropter ministri cum simus Verbi Dei: vehementer expetit et omnino exspectat S. Mater Ecclesia, ut errorum tenebras, novitates et difformitates dispellamus, causamque Ecclesiae nostrae catholicae omni cum affectione sustineamus.

In hunc finem praeter ea, quae iam alias, saepius circa Matrimonia mixta, intimata sunt: Vestrum erit saepissime proloqui et explicare fidelibus ea, quae pertinent ad Dignitatem et Sanctitatem matrimonii christiani. Videlicet:

1. De Matrimonii divina institutione: Deus conjunxit. Gen. 2. Marci 10.

2. De eius a Christo Domino perfectione, qui illud ad pristinam unitatem reduxit: Non legistis, quia qui fecit hominem, ab initio masculum et foeminam fecit? Et erunt duo in carne una. Matth. 19. — Tum indissolubilitatem restituit: Iis autem, qui matrimonio juncti sunt, praecipio non ego, sed Dominus (Luc 16. Marci 10) uxorem a viro non discedere. Quod si discesserit, manere inuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat (I. Cor. 7.) — Qui illud tandem ad Sacramenti dignitatem elevavit. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia (s. Paul. Eph. 5.) — Unde sufficiamus ad enarrandam felicitatem eius matrimonii, quod Ecclesia conciliat et confirmat oblatio et obsignat benedictio, angeli renunciant, Pater raturum habet (Tertull. ad uxorem). — In Christianorum nuptiis plus valet Sanctitas Sacramenti, quam foecunditas uteri (s. Aug. de bono Conj.).

Explicate etiam fines matrimonii et cumprimis mutuuum adiutorium, quod invicem praebere et quo se vel maxime sanctificare debeant conjuges, unus alterum et suas proles perque gratiam matrimonii fiat sancta familia, gens sancta, populus acquisitionis aeternae vitae hereditate dignus, ad similitudinem illius conjunctionis, quae est inter Christum et Ecclesiam suam.

Quae dein uberius confirmabuntur per expositionem frequentiore*m* officiorum in matrimonio existentium erga Deum et eius cultum; erga se invicem et proles harumque piam educationem et curam spiritualem; quae omnia, his praesertim in adjunctis, indefessam solertiam pastoris provocant, ne dilabamur in mala et evadamus sicut gentes, quae ignorant Deum.

Quia vero non consuetum in nos intentatur malum, sed plane inauditum et extraordinarium: nostra quoque maior esse debet in gregem Christi vigilantia et fatigari nescia spiritualis cura et solertia.

Quapropter non sufficit, ut, sicut semper oportet, in omnibus nos exhibeamus, et Dei Ministros in multa patientia, in necessitatibus et laboribus, in verbo veritatis et virtute Dei (2. Cor. 6.): verum amplius confortamini in Domino et in potentia virtutis eius. Accipite omnem armaturam Dei, ut possitis resistere et in omnibus perfecti stare. (Eph. 6.) Nec satis est, ut singulorum fidelium pietatem erga Christum et Ecclesiam eius fidelitatem manuteneamus et adaugeamus: verum in id connitendum, ut in tota communitate parochiana dilatetur charitas Christi et corroboretur spiritus christiano-catholicus ac in ea, tamquam acie bene ordinata, singuli firmentur ex eo, quod omnium est.

Ad hunc spiritum catholicum excitandum et promovendum in communitatibus plurimum faciunt devotiones ss. Cordis Jesu et Mariae, item rosarii vivi etc. Item Uniones et Sodalitates variae, ut e. gr. Uniones Sodalium cath. qualium beneficium in religionem influxum et in mores utilitatem omnes norunt.

Existunt in Germania Consociationes Virorum, item seorsim Matronarum, quae eum scopum prosequuntur, ut familiae sanctificationem promoveant, infidelitatem undique grassantem arcere et familiam domesticam intra tramites vitae christiane continere, connitantur.

Similes Societates existunt etiam pro adultioribus Juvenibus et Virginibus, quae religiosam pietatem et morum honestatem ac innocentiam manuteneant et promovere satagunt. Hi seorsim quavis hebdomade vel bis in mense, in Capella passim, congregantur. Aliquas preces persolvunt. Tum lectiones pias, ad finem convenientes, instituunt, et exhortationem, ad scopum facientem, audiunt. Tandem, post benedictionem ciborio receptam pia proposita formantes discedunt. Haec devotio, testibus zelosus sacerdotibus, plurimum utilitatis juventuti adfert; immo in totam communitatem parochianam beneficentissimum influxum exerit.

Praeter has religiosas exercitationes, attentionem provocant etiam politicae conjunctiones, quarum finis est, quaestiones politicas ex obtutu catholico discutere: quid bonum ex iis sperari, aut malum timeri possit, expendere; quomodo nocivum arceri, proficuum promoveri valeat, mutuis collatis consiliis expedire. Katholikus körök. Katholikus casinók. Katholikus olvasókörök. Ab his Sacerdos eo magis Curatus sese per tempora nostra plane retrahere, non potest; quin immo in iis si adsint, partem capere et suo zelo, succollamine et directione intervenire; si non sint, ubi adjuncta permittunt, sociis viris bene religiosis, in vitam vocare adlaboret. Per beneficas enim idmodi consociationum actiones, hominum religionis amantium

rectique studiosorum, nonmodo rebus religionis et Ecclesiae bene consulitur, verum et negotiis boni publici optatissimae suppetiae adferuntur.

Quid, aut quae horum mediorum et adminiculorum ad spiritum rectum et salutarem innovandum et corroborandum optime valeant; prudentiae Pastorum est dijudicare. Id certum est quotidianam et consuetam provisionem pastoralem his diebus et per has religionarias calamitates non sufficere, verum ut ardentiorum zelum requiri, ita magis exquisita media et adminicula necessaria esse.

Exigit hoc ut officium nostrum, ita meretur bonus populus noster christiano-catholicus, qui sanctae religioni, Deo sint laudes, fidenter adhaeret pastoremque zelosum in iis certe paratus sequetur, nec facile patietur, ut ob pruritus innovandi aliunde ab oris peregrinis, in quibus nihil adhuc boni praestitit, immo potius plurima mala causavit, invecum res sanctissima, quale est matrimonium christianum, exsecretur et dissipetur.

Et debent in hoc respicere vota electorum suorum ii, quos legislatores suos elegerunt et miserunt non ob eam causam, ut dogmata religionis eorum destruant, quam potius ut eius liberam et non impeditam professionem tueantur et promoveant.

Sed audio ideo necessarium esse sic dictum matrimonium civile, quod aliter copiosis illis vinculorum solutionibus, quae familias disturbant et miseris proles in varias sine patre et sine matre et sine haereditate partes disiiciunt, medela adferri nequeat. At vero, quaero, num horum causa est indissolubile sacramentum matrimonii catholicorum et non potius apostasiarum a fide catholica facilitatio et conjugiorum, toties quoties libet, lege permittente, solutio? Ergone catholicum dogma vellicandum aut corrigendum est?

Finem facio sermonis. Veritas fidei lucerna pedibus nostris. Opinionum commenta delet dies: Jesus Christus autem et eius doctrina heri et hodie, ipse et in saecula. Ideo obsecro vos Fratres cum apostolo, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes et non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia.

Agitur de re sanctissima. De sanctitate matrimonii. De sanctitate familiae. De sanctitate societatis.

Eapropter Fratres charissimi, nihil omittamus eorum, quae ad eam custodiendam et conservandam faciunt; et, qua precibus ad Deum fuis, qua praedicatione verbi, qua exhortatione fidei, qua piis exercitationibus et pietatis adminiculis, immo et permissis politicis mediis contendite, ut auferatur malum e medio nostrum.

Cum primis vero nunc, appropinquante s. quadragesimalis observantiae tempore, dum oramus, ut videre possimus, quae agenda sunt, et quae recta sunt, agere valeamus; ferventius comprecemur, ut Deus contra omnia nobis adversantia dexteram suam extendat et ab Ecclesia sua cunctam repellat nequitiam.

Deus autem pacis aptet nos in omni bono, ut faciamus eius voluntatem;

faciens in nobis, quod placeat coram se per Jesum Christum: cui est gloria in saecula saeculorum. Amen. Hebr. 13.

Datum Quinque-Ecclesiis Dominica Septuagesimae. Anni Domini 1893.
die 29. Januarii.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

IV.

631

1893

Tisztelendő kedves Testvérek!

Közlöm Veletek azon eredményt, melyet fenséges Károly Lajos császári (Pécsi egyházmegyénk Vörös-kereszt egyesületének eredménye az 1892. évben.) és királyi főherczeg védnökhelyettes úr mult 1892. év ápril 1-én 1338. sz. alatti körözüvényem utján Veletek ismertetett legkegyesebb felhívása folytán, a magyar szent korona „Vörös Kereszt“-egylete támogatása érdemében, az első év lefolyása alatt pécsi egyházmegyénkben elértünk; és a melynek részletes, rovatos kimutatását tudomás és további buzdítás czéljára % alatt mellékelve veszitek.

E kimutatásból láthatjátok T. k. Testvérek, hogy a pécsi székhelyen az én és a főtisztelendő székeskáptalan hozzájárulásával felajánltatott, háboru esetére 50 üdülő harczosnak butorokkal, ágy-, valamint ágy-, asztal- és mindennemű fehérneműekkel és egyéb felszerelésekkel és ingyenes élelmezéssel ellátandó kiszolgálása; és e helyek felszerelésére 1240 frt fordított.

Ugyancsak üdülő harczosoknak teljes ellátással való befogadására közületek ajánlkoztak 107 egyénre, úgy, hogy az összes üdülők száma kitesz 157 egyént. A mi minden esetre szép és elismerésre méltó eredmény; tekintve kivált azt, hogy néhány kerület, u. m. a siklósi, dárdai, kéméndi, a szigetvári, valpói, miholjaci, dombovári és értényi e részben eddigelé még nem nyilatkoztak.

Pénzbeli adományok tekintetében ekkorig általatok felajánltatott és nagyrészen be is folyt, és pedig:

a) alapítványi tagdíjban	20 frt.
b) egyszersmindenkori rendes tagdíjakban	50 „
c) rendes, hat évre szóló, tagdíjakban	137 „
d) rendkívüli (50 kros) „	7 „
e) egyéb kisebb-nagyobb segélyzésekben	62 „

Együtt: 276 frt. És ha a 3. és 4.

tétel 6 évre számítottatik,

Összesen: 996 frt.

E pénzbeli gyűjtések tekintetében különös elismeréssel és dicsérettel kell kiemelnem *Szauter Antal* görcsönyi és *Frantich Ágoston* kövágó-szóllósi plébános urakat és mindkettőnek *buzgó hiveit*. A görcsönyi plébános nemcsak maga állott be az egyesületbe, hanem úgy anyaegyházában mint annak filiáiban nagyszámu hívőt szerzett tagokul; az egyes községeket és azok lakói közül sokakat bele tudott vonni az érdeklődésbe, sőt a szeretet találékonyságával egyéb módokat is talált azok részére, kiknek a készpénzbeli áldozat nehezökre esett volna, és egyrészt

gabonaneműeket gyűjtetett, másrészt, a gyermekek által, elhullott kalászokat szedett össze, hogy az üdvös célhoz, képességök szerint, mindnyájan hozzájárulhassanak. Eképen a görcsönyi plebánia és filiái a hivekkel együtt az egyházmegyei „Vörös Kereszt“-egyletben külön fiók-egyletté alakultak és 6 évre, évenként rendes tagsági 1 frttal, 17 frttal járultak; a rendkívüli gyűjtés által 54 frtot szereztek; azonkívül pedig 14 üdülő harczos befogadására és ellátására vállalkoztak.

Hasonlóan a kövágó-szöllősiek és filialistái, hol a plébános és számos tagu hivek, szintén 6 évre, már ez évben 26 frt 50 krt ajánlottak fel és egy üdülő eltartását és szintén plébániai külön fiókegyletté alakultak.

E két példából is látható, hogy mit eredményezhet a veletörődés, az a „benigna charitas, quae patiens est“, midőn valaki nem elégszik meg azzal, hogy önmaga tesz és készségesen áldoz, hanem keres módokat, hogy a legszegényebb is hozzájárulhasson az üdvös célhoz és része legyen azon áldásban, melyet az Üdvözítő az evangéliumi szegény özvegy képében biztosított azok részére, kik a csekély adománnyal a legtöbbet adják, midőn a keveset örömet adják és jutalmat gyűjtenek magoknak a szükség napjára. Tob. 4, 9.

Az ily buzgóságtok felel meg leginkább a fenséges Védnökhelyettes m. 1892. év april 1-én 1138. sz. a. Veletek között magas várakozásának és azon felkérésnek, melyet ugyanaz év junius 13-án 1800. sz. alatti köriratomban hozzátok ismételten intéztem.

Ugyanakkor elismerőleg emlékeztem meg arról, hogy a *bonyhádi kerület* tisztelendő papsága is egy külön fiókegyletté alakult, melybe a közhivők is oly könnyen bevonhatók és beilleszthetők volnának; mi által nemcsak az egylet kiterjedést, hanem a közérdeklődés is lendületet nyerne.

Ezt újólaj ajánlom tisztelendő kedves Testvérek, figyelmetekbe és megszokott buzgóságtokba. Mert, mi szép volna, ha felkeltetvén hivateknek is érdeklődése, ha nem is minden plebánia, legalább csak minden esperesi kerület egy-egy fiók-egyletté egyesülvén, ugyanannyi buzgó fiókegylet sorakozhatnék pécsi egyházmegyénk anya-egyletéhez és közös buzgósággal, vállvetve, mozdítanók elő a nagy és üdvös cél.

És e cél nem egyéb, mint saját véreinket, rokonainkat, barátainkat segíteni és ápolni a veszély idején; melyet egyébiránt a jóságos Isten minél továbbra tartson tőlünk távol.

Midőn még a siklósi, dárdai, mária-kéméndi, a szigetvári, valpói, miholjáczi, dombovári és értényi kerületek cbbeli jelentéseit, melyek eddig be nem érkeztek, várom; megjegyzem, hogy sem azon körülmény, hogy valamely vidék papsága már egyéb egyletnek tagja, sem hogy az nem épen a magyar területen van, senkit vissza ne tartson; mivelhogy itt arról van szó, hogy a magunk pécsi egyházmegyéjében alakítsunk egyletet, mely hozzátartozóit felölelje és mindnyájunkat közös együttes működésre sorakoztasson.

Köszönetet mondok ugy Nektek, tisztelendő kedves Testvéreim, mint híveiteknek is, eddigi közreműködésükért: és elvárván további buzgólkodástokat a most kezdett 1893. évben, melyben az eddig megkezdetteket fentartani, továbbra fejleszteni és kiegészíteni kellend:

Reátok és jótékony működésükre, az Ég nevében, főpásztori üdvözléssel áldásomat adom.

Pécsett, 1893. február hó 15-én.

Nándor, s. k.
püspök.

PEL

Kimutatás

a pécsi egyházmegye területén az 1892-ik évben alakult „Vörös Kereszt“-egylet tagjairól s az általuk megajánlott tagsági díjak- és segélyadományokról.

Folyó szám	N e v e k	Lakóhely	Hat évre évenként megajánlott rendes tagsági díj		Hat évre évenként megajánlott rendkívüli tagsági díj		Különféle segélyzések		Háboru esetén eltartás- és szállásra elvállalt üdülő harczosok
			ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	
1	Püspök Ö Nagyméltósága és a főtisztelendő Káptalan 1240 ft 19 krnyi költséggel 50 üdülő harczos befogadására teljes felszerelésről gondoskodtak és ezenkívül háboru esetén azok eltartására is kötelezték magukat.	Pécs	—	—	—	—	—	—	50
	<i>Alapító tag:</i>								
2	Fölker Mátyás esp.-plébános 20 ft	Értöny	—	—	—	—	—	—	—
	<i>Egyezsmindenkori rendes tagok:</i>								
3	Huber János cz. kanonok 10 ft	Nádasd	—	—	—	—	—	—	—
4	Szuly József h. esp.-plébános 10 „	Berkesd	—	—	—	—	—	—	—
5	Dallmann György plébános 10 „	Kis-Dorogh	—	—	—	—	—	—	1
6	Pozsgay József püsp. titkár 10 „	Pécs	—	—	—	—	—	—	2
7	Ujváry Miklós sztszégi jegyző 10 „	„	—	—	—	—	—	—	—
	<i>Évenkénti tagdíjasok és egyéb segélyezők:</i>								
	I. Egyházmegyei központ.								
8	Rézbányay János árvaházi praefectus	Pécs	3	—	—	—	—	—	—
9	Döbrössy Alajos tanítóképezd. igazg.	„	2	—	—	—	—	—	—
10	Wajdits Gyula lelkiigazgató	„	1	—	—	—	—	—	—
11	Wurster József cz. kanonok, theol. tanár	„	2	—	—	—	—	—	—
12	Körmendy Károly papn. aligazgató	„	1	—	—	—	—	—	—
13	Köhler Ferencz theol. tanár	„	1	—	—	—	—	—	—
14	Romaisz Ferencz lelkiigazgató	„	1	—	—	—	—	—	—
15	Szilvek Lajos theol. tanár	„	1	—	—	—	—	—	—
16	Rézbányay József theol. tanár	„	1	—	—	—	—	—	—
17	Fent Ferencz papn. tanulm. felügyelő	„	1	—	—	—	—	—	—
18	Hanuy Ferencz püspöki irattáros	„	1	—	—	—	—	—	—
19	Glatt Ignác énekisk. igazgató	„	2	—	—	—	—	—	—
			17	—	—	—	—	—	53

Folyó szám	N e v e k	Lakóhely	Hat évre évenként megajánlott rendes tagsági díj		Hat évre évenként megajánlott rendkívüli tagsági díj		Különféle segélyzések		Háboru eseten el-tartás- és szállásra elvállalt üdülő harezások
			frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
	<u>Áthozat</u>		17					53	
20	Dulánszky Adolf püsp. jószágkorm.	Pécs	3						
21	Hinka László püspöki jogtanácsos	"	3						
22	Cseh Bertalan " erdőmester	"	2						
23	Mihályffy Lajos " számvevő	"	2						
24	Mundy Miklós " intéző tiszt	"	2						
25	Szommer Amatus " iktató . . .	"	1						
26	Mihályffy Árpád alapítv. főkönyvelő	"	2						
27	Kerbolt Ferencz " könyvelő	"	1						
28	Lechner Gyula " segédkönyv.	"	1						
29	Hegedüs Imre székesegyh. számtartó	"	1						
30	Bokor Ferencz káptalani levéltáros	"	1						
II. Pécsi kerület.									
31	Károly Ignác esp., apát-plébános	Pécs						1	
32	Magenheim József plébános . . .	"						2	
33	Eger Zsigmond sz. Fer. r. házfőnök	"						3	
34	Hepp János plébános	Szabolcs						1	
35	Kristóf József plébános	Pécsbányatel.						1	
36	Gótz Sándor succentor	Pécs	1						
37	Beck Lajos karkáplán	"	1						
38	Schmidt Béla "	"	1						
39	Zsulyevits Márton káplán	"	1						
40	Gadó Sándor "	"	1						
41	Liebelt Ferencz "	"	1						
42	Igaz Béla "	"	1						
III. A kővágó-szöllősi plébániában megalakult főkegyelet.									
43	Frantich Ágoston plébános	K.-Szöllős	1					1	
44	Balogh János	"	1						
45	Kovács András	"	1						
46	Kelemfy József	"	1						
47	Kaposy Mária	"	1						
48	Fábián Ferencz	"	1						
49	Konkolyi Györgyné	"	1						
50	Tóth Ilona	"	1						
51	Balogh György	"	1						
52	Borbás Ferencz	"	1						
53	Kelemfy Márton	"	1						
54	Hajdu György	"	1						
55	Kovács János	"	1						
56	Kovács Ferencz	"	1						
57	Horváth János	"	1						
58	Lieber Ferencz	"			50				
Átvitel			58		50			62	

Folyó szám	N e v e k	Lakóhely	Hat évre évenként megajánlott rendes tagsági díj		Hat évre évenként megajánlott rendkívüli tagsági díj		Különféle segélyezések		Háboru eseten el-tartás- és szállásra cívállalt üdülő harezosok
			frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
	Áthozat		58	—	—	50	—	—	62
59	Rakoncsa Ferencz	K. Szöllős	—	—	—	50	—	—	—
60	Borbás Ferencz	"	—	—	—	50	—	—	—
61	Kesztyüs György	"	2	—	—	—	—	—	—
62	Kovács József	Cserkut	1	—	—	—	—	—	—
63	Lukács András	"	1	—	—	—	—	—	—
64	Konkolyi Teréz	"	—	—	—	50	—	—	—
65	Kelemfy Katalin	"	—	—	—	50	—	—	—
66	Id. Bencze Ferencz	"	—	—	—	50	—	—	—
67	Kelemfy József	"	—	—	—	50	—	—	—
68	Oláh János	Töttös	1	—	—	—	—	—	—
69	Egedy Balázs György	"	—	—	—	50	—	—	—
70	Egedy Péterné	"	—	—	—	50	—	—	—
71	Balázs Istvánné	"	—	—	—	50	—	—	—
72	Egedy Gábor	"	—	—	—	50	—	—	—
73	Egedy Józsefné	"	—	—	—	50	—	—	—
74	Bene Ferencz	"	—	—	—	50	—	—	—
	IV. Némethii kerület.								
75	Babócsay Pál esperes-plébános	Bodony	—	—	—	—	—	—	1
76	Márton Márton plébános	Némethi	—	—	—	—	—	—	1
77	Molnár Márton	Pellérd	—	—	—	—	—	—	1
78	Kulcsár János	Garé	—	—	—	—	—	—	1
79	Andrin Gergely	Keszü	—	—	—	—	—	—	1
80	Horácsek Endre káplán	Vaiszló	1	—	—	—	—	—	—
81	Stokinger István plébános	"	—	—	—	—	—	—	1
	V. A göresönyi plébániában Szauter Antal plébános elnöksége alatt megalakult fiókegylet.								
82	Szauter Antal plébános	Görcsöny	1	—	—	—	—	—	2
83	Egedy Sándor bérlő	"	1	—	—	—	—	—	4
84	Egedyné Kemény Anna	"	1	—	—	—	—	—	—
85	Egedyné Járányi Amália	"	1	—	—	—	—	—	—
86	Olaszi Liszka Gabriella	"	1	—	—	—	—	—	—
87	Müller Ollé Karolin	"	1	—	—	—	—	—	1
88	Müller Nándor	"	1	—	—	—	—	—	—
89	Heffner Antal	"	1	—	—	—	—	—	—
90	Vér István	"	1	—	—	—	—	—	1
91	Vörös István	"	1	—	—	—	—	—	1
92	Templom-pénztár	"	1	—	—	—	—	—	—
93	Görcsöny község	"	1	—	—	—	—	—	—
94	Móricz Imre	Regenye	1	—	—	—	—	—	1
95	Regenye község	"	1	—	—	—	—	—	—
96	Müller János	Baksa	1	—	—	—	—	—	1
97	Tömöry József	Ócsárd	1	—	—	—	—	—	1
	Átvitel		80	—	—	650	—	—	80

Folyó szám	N e v e k	Lakóhely	Hat évre évenként megajánlott fennedtagsági díj		Hat évre évenként megajánlott rendkívüli tagsági díj		Különféle segélyzések		Háboru esetén el-tartás- és szállásra elvállalt üdülő harcosok
			frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
			80 —		6 50 —		— —		
	<u>Áthozat</u>								
98	Ócsárd község	Ócsárd	1	—	—	—	—	—	—
99	Kerdl Lajos	Baksa	—	—	—	—	—	—	1
100	Csányi Mihály	Regenye	—	—	—	—	—	—	1
101	Görcsöny közs. birájánál bef. birságp.	Görcsöny	—	—	—	—	4	—	—
102	Egedy Sándor bérlőnél bef. birságpénz	"	—	—	—	—	13	—	—
103	Görcsöny község gabonagyűjtésből	"	—	—	—	—	9	—	—
104	Baksa " "	Baksa	—	—	—	—	3	—	—
105	Kisdér " "	Kisdér	—	—	—	—	4 50	—	—
106	Ócsárd " "	Ócsárd	—	—	—	—	7	—	—
107	Regenye " "	Regenye	—	—	—	—	6	—	—
108	A görcsönyi iskolás-gyermekek kalászszedéséből	Görcsöny	—	—	—	—	2	—	—
109	A baksai isk. gyermekek kalászgűjt.	Baksa	—	—	—	—	1 50	—	—
110	A kisdéri " " "	Kisdér	—	—	—	—	1	—	—
111	Az ócsárdi " " "	Ócsárd	—	—	—	—	1 50	—	—
112	A regenyei " " "	Regenye	—	—	—	—	1 50	—	—
	VI. Szt.-Lőrinczi kerület.								
113	Schwerer Nándor esp.-plébános	Szt.-Király	—	—	—	—	2	—	—
114	Wagner Adolf plébános	Szt.-Iván	—	—	—	—	1 50	—	—
115	Krechl Ferencz "	Szt.-Dénes	—	—	—	—	1 50	—	—
116	Dreven Ignác "	Bakonya	—	—	—	—	1	—	—
117	Szabó Imre "	Bükösd	—	—	—	—	1	—	—
118	Tóth Gyula "	Szt.-Lőrincz	—	—	—	—	1	—	—
	VII. Baranyavári kerület.								
119	Baranyavári kerület papsága		—	—	—	—	—	—	1
120	Uray Atala esp.-plébános	Baán	—	—	—	—	—	—	2
121	Jakié Sylvester plébános	Darázs	3	—	—	—	—	—	—
122	Matarics Péter "	Dályok	—	—	—	—	—	—	1
123	Pisacé Ferencz "	Battina	—	—	—	—	—	—	1
124	Pencz János "	Izsép	—	—	—	—	—	—	1
125	Walter József "	Monostor	—	—	—	—	—	—	1
126	Csonka Nándor "	Baranyavár	—	—	—	—	—	—	1
127	Krisztanits István "	Kisfalud	1	—	—	—	—	—	—
	VIII. Mohácsi kerület.								
128	Eberling Mátyás esp.-plébános	Babarcz	1	—	—	—	—	—	2
129	Obadich Ferencz plébános	Nagynyárád	—	—	—	—	—	—	4
130	Gianone Gyula "	Maiss	—	—	—	—	—	—	2
131	Szantner Antal "	D.-Szekcső	—	—	—	—	—	—	1
132	Keserits Ferencz "	Mohács	1	—	—	—	—	—	1
133	Erdélyi Károly káplán	"	—	—	—	—	50	—	—
134	Szalczzer Sándor plébános	Baar	2	—	—	—	—	—	—
	<u>Átvitel</u>		89	—	7	—	62	—	100

Folyó szám	N e v e k	Lakóhely	Hat évre évenként megjaanlott rendes tagsági díj		Hat évre évenként megajánlott rendkívüli tagsági díj		Különféle segélyzések		Háboru esetén el-tartás- és szállásra eivállalt üdülő harcosok
			frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
	<u>Áthozat</u>		89	—	7	—	62	—	100
135	Wozinsky Alajos nyug katonatiszt, bérlő	Baar	—	—	—	—	—	—	2
136	Lancsuk község	Lancsuk	—	—	—	—	—	—	10
	IX. Németbolyi kerület.								
137	Schell Antal esp.-plébános	Egerágh	—	—	—	—	—	—	1
138	Streicher József plébános	N.-Bóly	1	—	—	—	—	—	1
	X. Pécsváradi kerület.								
139	Hegyesy László tb. esperes, plébános	Hosszuhetény	1	—	—	—	—	—	—
140	Komáromy Tivadar plébános	Hird	1	—	—	—	—	—	—
141	Gött Ádám	L.-Hetény	1	—	—	—	—	—	—
	XI. Mágocsi kerület.								
142	Szilvásy Mihály esperes-plébános	Szászvár	1	—	—	—	—	—	—
143	Halvax József plébános	Mágocs	1	—	—	—	—	—	—
144	Loncsár József h. plébános	Szalatnak	1	—	—	—	—	—	—
145	Szekeres Ferencz plébános	Kárász	1	—	—	—	—	—	—
146	Benyovszky János	Bikal	1	—	—	—	—	—	—
147	Jozgits János	Jánosi	1	—	—	—	—	—	—
148	Kövesdy János	Vaszar	1	—	—	—	—	—	—
149	Sipos Imre	Mocsolád	1	—	—	—	—	—	—
150	Schmeller József	Köblény	1	—	—	—	—	—	—
	XII. Gödreai kerület.								
151	Gruzling Ferencz esperes-plébános	M.-Szék	1	—	—	—	—	—	1
152	Rang Nándor plébános	M.-Hertelend	1	—	—	—	—	—	1
153	Gundy Miklós	Sásd	1	—	—	—	—	—	1
154	Biró Imre	Abaliget	1	—	—	—	—	—	1
155	Bencze Ferencz	Vásár.-Dombó	1	—	—	—	—	—	1
156	Medgyesi Ede	F.-Mindszent	1	—	—	—	—	—	1
157	Pfiszterer Emil	Szt.-György	1	—	—	—	—	—	1
	XIII. Bonyhádi kerület.								
158	Pintér József kiérd. esperes	Bonyhád	1	—	—	—	—	—	2
159	Wosinszky Mór esperes-plébános	Apar	1	—	—	—	—	—	2
160	Teppert József plébános	Czikó	1	—	—	—	—	—	2
161	Dečkó Mátyás	Grábóc	1	—	—	—	—	—	2
162	Boross Aurél	Szálka	1	—	—	—	—	—	2
163	Weisz János	Mányok	1	—	—	—	—	—	2
164	Anderle József	Kakasd	1	—	—	—	—	—	2
165	Plank Kamil káplán	Bonyhád	1	—	—	—	—	—	—
166	Reisz Antal	Czikó	1	—	—	—	—	—	—
167	Oberhammer Károly káplán	Apar	1	—	—	—	—	—	—
	<u>Átvitel</u>		119	—	7	—	62	—	135

V.

632

1893

Die 12. Februarii a. c. pie in Deo obdormivit Q.-Ecclesiis Josephus (Mors Josephi Katics, cooperatoris.) Katics cooperator, qui a. 1854. natus, a. 1878. presbyter ordinatus variis in locis cooperatorem egit, abhinc tribus annis ob affectam valetudinem a munere relevatus.

Cuius animam consuetis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

633

1893

Subsidii e fundatione Illmi Francisci Troll pro egenis et aegrotis (Subsidium e fund. Troll pro sacerdotibus) sacerdotibus facta provenientis pro anno 1892. participes redditi sunt:

Franciscus Paulay, cooperator valetudinarius; Eduardus Koch, parochus Bellyensis; Nicolaus Magyar, parochus Lengyelensis; Josephus Pál, vicarius Laskafalvensis; Christianus Singer, parochus Szakadáthen-sis; Julius Szerényi, parochus Závodensis; Alexander Fekete, emer. parochus Monostorensis; Joannes Jozgits, parochus Jánosiensis; Ferdinandus Hangai, parochus Ibafaensis; Josephus Vidák, parochus Hetvehelyensis; Joannes Molnár, dum viveret, parochus Kis-Székelyensis; Joannes Nagy, vicarius Pécsváradensis.

Apocha de 100 florenis rite tymbrata ad Officium Fundationale mittenda, unde pecunia concernentibus mox consignabitur.

634

1893

Opusculum, cui titulus: „Comes pius in officiis votivis et communi- (Commenda- tur opuscu- lum: „Comes- pius etc.“ in- scriptum.) bus meditando psallere volentium usui destinatus a quodam presbytero Strigoniensi; pag. 176.“, quod apud bibliopolam Gustavum Buzárovits Strigonii erga 30 cros- venale prostat, ceu praestituto scopo apprime convenienter adaptatum attentioni Venerabilis Cleri dioecesani impensius commendo.

635

1893

Az egyházmegyei népiskolák igazgatóinak, hitelemzőinek és tanítóinak (Commenda- tur opuscu- lum: „Hittani óratervek“ auctore Victore Palko- vich.) figyelmébe ajánlom a következő művet: „Részletes tan- és óratervek a kath. nép- iskolákban végzendő hittani anyag feldolgozásához. A nm. püspöki kar által kiadott általános tantervhez alkalmazva. Irta Palkovich Viktor, komárom-kerületi esperes, egyházi tanfelügyelő, gútai plébános. Esztergom, nyomtja és kiadja Buzárovits Gusztáv 1893. Az esztergomi érseki főhatóság ajánló jóváhagyásával.“

636

1893

(Rekursus
dispensatio-
nales tymbro
50 crum pro-
videndi.)

Nonnunquam fit, ut recursus dispensationales horsum in obversum ordinum Exc. R. H. Cultus et publ. Inst. Ministerii ddo 5. Julii 1883. sub nr. 1863. emanatorum et in Circularibus dioecesanis sub nr. ^{1203/1883} publicatorum absque legali tymbro 50 crum dirigantur, quin authentico testimonio super oratorum paupertate fides fieret.

Quare cum idmodi recursus competenter non tymbtrati e praescripto ordinum Exc. R. H. Cultus et publ. Inst. Ministerii ddo 12. Martii 1885. sub nr. 2220. emanatorum et in Circularibus dioecesanis sub nr. ^{702/1885} publicatorum sine subsequae tymbtrationis ante meritoriam negotii expeditionem remitti debeant, ad evitanda, quae ex ista remora in casu concrete enascerentur incommoda, praesentibus praecitatos ordines in memoriam revocando DD. Curatis inculcatum volo, ut semet stricte iisdem conforment, recursibus dispensationalibus tymbtrum 50 crum apponant, ubi vero paupertas oratorum ab hoc onere immunitatem parit, testimonium paupertatis advolvant et in fronte recursus exponant: Szegénységi bizonyítvány alapján bélyegmentes.

637

1893

(Conkursus
prs statione
cantoris-
docentis in
Göresöny.)

Az egyesített görcsönyi és kis-déri rkath. hitközségekben a kántortanítói állomás üresedésbe jöven, erre folyó évi márczius hó 15-ig pályázat nyittatik. Jövedelme áll: 1. két szoba- és két konyhából álló lakásból, egy pinczét, kamrát, továbbá egy istállót és felszert magában foglaló melléképületekből. 2. Telki birtokból: a) Kert a beltelekben 671 □ öl; b) szántóföldek négy helyen 4 katas-tralis holddal és 680 □ öllel. A szántóföldeket azonban a kántortanító saját költségen műveltet; c) a közös erdőből fél urbéri telek után járó 12/1308 rész, amelynek ez idő szerint évi jövedelme 10 frt; d) fél urbéri telek után járó legeltetési jog. 3. Párber fejében kap minden pártól 3 frt 40 krt. Van pedig Görcsönyben 160 pár és Kis-Dérben 94, tehát jelenleg összesen 254 pár és így ez idő szerint a párberilleték készpénzben évenként 863 frt 60 kr. Ez összeg utólagos évnegyedes részletekben fog fizettetni. 4. Iskolapénzből, vagyis tandijból 42 frt. 5. Ismétlő-iskolások után 12 frt 60 kr. 6. Az uradalmi szolgálatban levő egyének tanköteles gyermekei után fejenként 1 frt 50 kr. Van jelenleg 24 ilyen tanuló, tehát ezek után 36 frt jár évenként. 7. Stóla-, miseilletékek és búcsuztatók fejében 70 frt. A készpénz tehát kiteszen: 1034 frt 20 krt; de ez összegből levonatik évenként 350 frt az osztálytanító fizetésére, aki f. évi augusztus hóban fog megválasztatni, s aki a kántori és orgonászi teendők végzésében is tartozik segédkezni. A „Telkibirtok” értéke és haszonélvezetére nézve pedig megjegyeztetik, hogy Görcsönyben a község tulajdonát képező szántóföldek bérbeadásánál egy-egy 1200 □ öles magyar holdért évenként 25—30 frt bérösszeg fizettetik. A két tanterem és az osztálytanító szobájának fűtésére Görcsöny és Kis-Dér községek 6 öl kemény hasábfát szolgáltatnak

ki évenként a kántortanító felügyelete és ellenőrzése mellett. A tannyelv tisztán magyar. A megválasztandó kántortanító kötelessége leendő még népnevelői, tanítói és kántori teendőinek lelkiismeretes elvégzése mellett a szentmisék alatt hétköznapokon is orgonálni és énekelni, a tanköteles gyermekeket a gyümölcsfanemesítésben a szőlőoltásban, a méhek és selymérek tenyésztésében elméletileg és gyakorlatilag oktatni. A kellően felszerelt folyamodványok a németi-i esperesi kerület nt. tanfelügyelői hivatalához Bodonyba, utolsó posta Baranya-Baksa, intézendők.

638

1893

A somberek-i r. k. osztálytanítói állomásra f. évi márczius 9-ig pályázat hirdettetik. Fizetése évi 400 frt havi részletekben és szobafűtéssel. A német-magyar nyelv- és kántori teendőkben jártas pályázók okmányait az iskolaszék elnökéhez Somberekre küldjék. Személyes megjelenés előny. Az állomás azonnal elfoglalandó.

(Concursus pro statione docentis in Somberek.)

639—640

1893

A baranya-jánosi-i plébániához tartozó szopoki kántortanítói állomásra folyó évi márczius 15-ig ezzel pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelmei: a) 12 hold föld, a tanító maga műveli; b) három hold föld, a nép műveli, aratja, haza hordja és nyomtatja; 3) 2184 □ öl rét két darabban tanítólak mellett, 1400 □ öl távolabb, az utóbbiról a takarmányt a nép hordja be; 4) 27 $\frac{1}{2}$ méter hátsábfá, melyet a nép vág, haza hord s melyből az iskola is fűtendő; 5) minden pártól (van 53—55) egy nyolczada buza s ugyanannyi rozs; 6) szőlősgazdáktól pár után (50 körül) négy itce bor; 7) stola s egyéb visita szerinti pénzilletmények; 25 frt körül; 8) 3 szobából álló csinos lakás. A tanító köteleztetik a szopoki templomban kántori teendőkre, ugyancsak az anyatemplomban is ugyanily teendőkre a plébános által meghatározandó napokon. Folyamodványok a kerületi esperes urnál Szászvár (Baranya megye) nyújtandók be.

(Concursus pro statione cant.-docentis in Szopok et Puszta-Jánosi.)

Ugyane plébániához tartozó pusztajánosi-i tanítói állomásra is f. évi márczius 21-ig pályázat hirdettetik. Ez állással jár: egy világos szép szoba konyhával, fa amennyi szükséges és készpénz minden hónapban 25 frt az uradalomtól. Folyamodványok ugyancsak Szászvár (Baranya megye) a kerületi esperes ur címére küldendők, u. p. helyben.

Eduardus Já k, cooperator Kis-Székelyensis nominatus est administrator ibidem; Joannes Bereczk, cooperator Báltaszékensis nominatus est parochus Kajdacsensis; Joannes Czapáry, cooperator Paksensis nominatus est parochus Kis-Székelyensis; missi sunt cooperatorum: Carolus Hradek e Babarcz ad Báltaszék; Antoniusz Reisz e Czikó ad Babarcz; Eduardus Há y e Szászvár ad Czikó; Eduardus Já k e Kis-Székely ad Szászvár; Eugenius Gosztonyi e Kurd ad Paks; Stephanus Blažeković ex Olasz

(Personalia.)

ad Kurd; Desiderius Neumayer e Rác-Petre ad Olasz; Ludovicus Liebbald ex Abaliget ad Rác-Petre; Josephus Késmárky e Szakcs ad Tamási; Stephanus Mozolányi e Tót-Keszi ad Szakcs; Franciscus Reiner e Kajdacs ad Tót-Keszi.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 18. Februarii 1893.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

VI.

849

1893

Quod Venerabilis Clerus dioecesanus iam dudum in communi voto habuit, (Ephemerides „Pécsi Köz-
löny“ com-
mendantur.) ut Quinque-Ecclesiis exordia sumerent ephemerides sensum religioso moralem spirantes et principiis catholicis insistentes, in effectum deducere decrevit AR. Dnus Joannes Rézbánya, camerarius Suae Sanctitatis Leonis PP. XIII. ad honores, praefectus orphanotrophii cathedralis, phil. ethicae et historiae culturae univ. in lyceo iuris episcopali docens, qui tales ephemerides sub titulo: „Pécsi Köz-
löny“, politikai és vegyestartalmu hetilap“ redigendas et inde a proximo festo Resurrectionis Domini publicandas suscepit.

Ephemerides has, quarum utilitas in propatulo est, benevolae attentioni et efficaciori patrocinio Venerabilis Cleri mei commendo cum eo, velint DD. Curati eo adlaborare, quo plures fautores lectoresque his ephemeridibus, quarum annum pretium in quatuor florenis praefixum est, e laicorum cultiorum quoque ordine aggregentur.

831

1893

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Ministertől. 361. eln. szám. A pénzügyminiszter úr a folyó évi január hó 30-án 67581. szám alatt kelt körrendeletével valamennyi pénzügyi hatóságot és hivatalt értesítette, hogy a magyar országos központi takarékpénztár az 1876: XXXVI. t. cikk 4. és 11. §-ai értelmében alkotott tartalékalapját — a „Pénzügyi Közöny“ 1891. évi 19. számában közzétett 66161/91. számú körrendeletből kitűnőleg is — 1.500,000 forintra emelvén fel, — (A magy. orsz.
központi ta-
karékpénztár
által kibocsá-
tott zálogle-
velek biztosíté-
ként elfogad-
hatók.) a nevezett intézet által kibocsátott záloglevelek az 1889: XXX. törv. cikk 11. §-a alapján, illetve értelmében. mindazon esetben, melyben a biztosíték nem készpénzben teendő le, a pénzügyigazgatás minden ágazatában szolgálati biztosítékul is elfogadhatók. Erről a főtiszt. főhatóságot szives tudomásvétel végett értesitem. Fogadja a főtiszt. főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Gf. Csáky.

832

1893

M. kir. Belügyminister. Másolat. 66457 IV. 7. sz. Belügyministeri határozat a sándorfalusi r. kath. lelkész deputátumának a községi költségvetésbe való felvétele tárgyában. Szatmár vármegye Közönségének Nagy-Károlyban. A sándorfalusi róm. kath. lelkész deputátumának a községi költségvetésbe való felvétele tárgyában a mult év okt. 2-án tartott bizottsági közgyűlésben 266. sz. alatt hozott határozata, melylyel az ottani róm. kath. lelkészt fenti tárgyban beadott kérelmével elutasító községi határozatot helyben hagyta, Láng Eerencz lelkész felebbezése (Lelkeszi de-
putatumnak a
községi költ-
ségvetésbe
felvételéről.)

folytán a m. kir. vallás és közokt. minister ur meghallgatásával felülvizsgálván, azt megváltoztatom és elrendelem, hogy a szóban forgó lelkészi illetmények, mint községi terhek, mindenkor a rendes községi költségvetésbe felveendőek s a lelkésznek pontosan kiszolgáltatandók. Mert az iratok közt fekvő 1834. évi július hó 14-iki egyházlátogatási okmány szerint az abban felsorolt papi illetményeket a község, „Communitas“ tartozik a lelkésznek kijárultatni és a kérdéses illetmények kijárultatása és kiszolgáltatása körül kifejtett eddigi gyakorlat is a canonica visitatio ebbeli intézkedésének felel meg; miután továbbá az ily ügyek elintézésénél mind-egidig a jogi tekinteteknek megfelelő azon elv nyert alkalmazást, miszerint mindazon esetekben, melyekben a canonica visitatio a papi illetmények kijárultatására kötelezettnek a községet nevezi meg, ez alatt mindig a politikai község értendő, és miután az 1886. XXII. t.-cz. 123. §-a szerint a községi költségvetésnek a község mindennemű kiadásait magában kell foglalnia, annál fogva kétséget nem szenved, hogy a sándorfalusi r. kath. lelkésznek az egyházlátogatási okmányban felsorolt papi járandóságai az ottani politikai község terhére képezik. Miről a vármegye közönségét a f. évi február 17-én 947. sz. a. kelt alispáni jelentéssel felterjesztett iratok visszaküldése mellett további eljárás végett értesitem. — Budapest, 1891. nov. 20. A minister meghagyásából: Széll György s. k. ministeri tanácsos.

833

1893

(Concursus
pro stat. do-
centis in
Muesi.)

A lemondás folytán megüresedett m u c s i - i osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Az állomással járó javadalmaság: a) 340 frt évi fizetés, havi részletekben kiszolgáltatva. b) a hitközség részéről kiszolgáltatandó egy öl tűzifa. c) lakásul: 2 csinos szoba, egy konyha, és egy élelemkamra szolgál. A pályázat határnapja f. é. márczius 26-ika. Az állomást elnyerni öhajtók folyamodványukat felszerelve a tanítói oklevéllel s bizonyítványokkal, a fenti határnapig küldjék meg az iskolaszéki elnökségnek Mucsiba Tolnamegyében.

834

1893

(Concursus
pro stat. do-
centis in
Rác-Petre)

A r á c z p e t r e i — Baranya megyében — róm. kath. iskolának 1-ső oszt. tanítói állomására pályázat hirdettetik. Fizetése: egy tisztességes szobán kívül 300 frt o. é. havi részletekben a községtől kifizetve; félévi szorgalmas és sikeres tanítás esetére számolhat 50 frt pótlékra s egy öl aprított fára. Teendője: tanonczeit a törvényszabta tantárgyakban német és magyar nyelven oktatni s a kántori teendőkben segídeni. Az állomás azonnal elfoglalható. A kérvények a ráczipetrei iskolaszékhez intézendők.

835

1893

(Concursus
pro statione
cantoris-do-
centis in
Petárda.)

A beremendi plebániához tartozó P e t á r d a nevű fiókközségben a kántor-tanítói állomás nyugdíjazás folytán üresedésbe jöven, erre f. é. ápril 4-ig pályázat nyittatik. Jövedelme — tisztességes lakáson kívül: 1) készpénzben: a hivek részé-

ről körülbelül 30 frt, tandíj czimén 46 frt 20 kr., az uradalom részéről 4 frt 20 kr., stóla körülbelül 8—10 frt; 2) természetnyekben: a hivek részéről 38 mérő kétszeres és ugyanennyi szemes kukoricza, 6 akó bor és 3 öl fa, az urodalom részéről 10 mérő kétszeres; 3) földekben: $\frac{1}{4}$ hold beltelek, 6 hold legelőilleték és 3 hold grazziale az urodalomtól. Ezekből a község köteles 4 hold kaszálót és 2 hold szántóföldet teljesen megmunkálni és a termést behordani, a többit maga a tanító tartozik megműveltetni; az adót a község fizeti. A malomfuvarokat is a község teljesíti. Tannyelv: horvát-magyar. A kellően felszerelt folyamodványok a fenti határnapig a kerületi tanfelügyelőséghez terjesztendőek be N é m e t-M á r o k r a (pósta helyben).

836

1893

A k i s f a l u d i róm. kath. osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Évi jövedelme 400 frt készpénz utólagos negyedévi részletekben, butorozott padlózott szoba, saját személyére 1 öl kemény hasábfa. Kötelessége egy osztályt önállólag vezetni s az ismétlők tanításában valamint a kántori teendőkben segédkezni. A tannyelv német-magyar. A horvát nyelvben is jártas előnyben részesül. Oklevéllel felszerelt folyamodványok f. évi ápril hó 3-ig az iskolaszéki elnökhöz beküldendőek. Posta helyben.

(Concursus
pro statione
docentis in
Kisfalud.)

837

1893

A saásdi plebániához tartozó O r o s z l ó fiókközség r. k. tanító-állomására f. évi ápril hó 10-ig pályázat hirdettetik. Az állomás jövedékét alkotják: Tisztes lakáson és házi kerten kívül: a) 2 holdnyi szántóföld, melynek munkáltatása a hitközséget terheli. b) $1\frac{1}{2}$ holdnyi rét, melyet a tanító kaszál: a termés befuvarozása a hitközséget terheli. c) párbér fejében mintegy 23 mérő buza, 22 mérő rozs, bor helyett 11 mérő kukoricza vagy árpa, 18 frt párpénz. d) tandíj fejében 58 frt. f) alapítványi kamat 8 frt. g) 6 öl hasábfa, $\frac{1}{3}$ részben felapritva, ebből fűtendő az iskola is. h) elégséges malomfuvar. i) szabad legeltetési jog. k) stolaris jövedelem 5—6 frt. Tanítás nyelve: német-magyar. A tanító tartozik a helyi kántori teendőket is végezni. Orgonálásban jártasak előnyben részesülnek. A pályázati kérvények az iskolaszék elnökségénél Saásdon adandó be.

(Concursus
pro statione
docentis in
Oroszló.)

838

1893

A s z á l k a i r. k. iskolánál a segédtanítói állásra f. évi ápril hó 5-ig pályázat nyittatik. Javadalma: egy szobából álló lakás, évi 320 frt készpénzfizetés és elegendő tüzelőfa. Kötelessége az első és második egyesített osztályt tanítani és a kántortanító akadályoztatása esetén az ismétlő iskolát is kezelni. A kántorságban is jártas előnyben részesül. Tannyelv német-magyar. Folyamodványok a szálkai r. k. plebániahivatalhoz — u. p. Morágy — küldendőek.

(Concursus
pro statione
subdocentis
in Szálka.)

839

1893

(Concursus
pro statione
docentis in
Szakadáth.)

A s z a k a d á t h i osztálytanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme 308 frt havi utólagos részletekben lakással. Tannyelv: német. Kötelessége egy tantermet vezetni. Folyamodványok április hó 9-ig az iskolaszékhez küldendők. Az állomás azonnal elfoglalandó.

(Personalia.)

G e o r g i u s F ü l ö p p, parochus Miszlaensis nominatus est Capellanus Suae Sanctitatis ad honores extra urbem.

Missi sunt cooperatores: A l o y s i u s C s i z m a d i a e Berkesd ad Vásáros-Dombó; P a u l u s F r á n c s i c s e Vásáros-Dombó ad Berkesd; S t e p h a n u s B l a ž e k o v i c s e Kurd ad Kis-Dorogh; F r a n c i s c u s R ö s s l e r e Kis-Dorogh ad Kurd; G u i l i e l m u s F u c h s e Závod ad Apar; J o s e p h u s M o l n á r ex Apar ad Závod.

Quinque Ecclesiis, die 14. Martii 1893.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

PEL

CONSIGNATIO OBOLORUM PETRI

DE ANNO DOMINI 1892.

I. E foundationibus perpetuis:

	fl.	cr.
1. Census foundationis parochi Spiltiner	737	26
2. Census foundationis Illmi Francisci Troll	550	—
3. Census foundationis parochi Hujman	10	75
4. Census foundationis parochi Mike	2	75
5. Census foundationis parochi Gregorii Andrin	27	50
Universim :	1328	26

II. Ex oblatis Cleri gremialis non curati:

	S e m e s t r i :				Summa:	
	I.		II.		fl.	cr.
	fl.	cr.	fl.	cr.		
Excellmus ac Rssmus D. Praesul	100	—	100	—	200	—
Ecclesia Cathedralis	50	—	50	—	100	—
Illmus D. Franciscus Sláby	—	—	6#	—	6#	—
Illmus D. Carolus Fesztl	—	—	4#	—	4#	—
Illmus D. Franciscus Troll	—	—	4#	—	4#	—
Rssmus D. Aloysius Girk	—	—	4#	—	4#	—
„ „ Stephanus Zsinkó	—	—	3#	—	3#	—
„ „ Antonius Dobszay	—	—	3	—	3	—
„ „ Stephanus Szeifricz	—	—	20M.#	—	20M.#	—
„ „ Antonius Walter	—	—	3#	—	3#	—
„ „ Joannes Lechner	—	—	5#	—	5#	—
„ „ Josephus Szeredy	—	—	3#	—	3#	—
„ „ Josephus Wurster	2	50	2	50	5	—
AR. D. Michael Gundy	—	50	—	50	1	—
R. D. Antonius Rang	1	—	1	—	2	—
R. D. Paulus Stark	—	50	—	50	1	—
AR. D. Joannes Rézbányay	2	50	2	50	5	—
AR. D. Julius Vajdits	1#	—	3	—	1# 3	—
R. D. Josephus Brem	1	—	1	—	2	—
R. D. Aloysius Döbrössy	—	50	5 ^{fr.} _{arg.}	50	5 ^{fr.} _{arg.}	—
R. D. Carolus Körmendy	1	—	1	—	2	—
AR. D. Franciscus Köhler	1	—	1	—	2	—
AR. D. Josephus Pozsgay	1#	—	1#	—	2#	—
R. D. Franciscus Romaisz	1	—	1	—	2	—
AR. D. Ludovicus Szilvek	1	—	1	—	2	—
AR. D. Ignatius Glatt	1	50	1	50	3	—
R. D. Josephus Rézbányay	—	50	—	50	1	—
R. D. Nicolaus Ujváry	1	25	1	25	2	50
R. D. Franciscus Fent	1	—	1	—	2	—
R. D. Franciscus Hanuy	1	—	1	—	2	—
Alumni Seminarii	15	53	19	10	34	63
Summa :					377	13
					38#	—
					20 M.#	—
					5 fr. arg.	—

III. Ex oblatis Cleri curati et fidelium:

Parochiae:	E fisco Ecclesiar.		A Parocho		A Cooperat.		A fidelibus		Summa									
	Semestri:																	
	I.		II.		I.		II.		I.		II.							
	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.						
Abaliget	1	—	1	—	2	—	2	—	50	—	50	—	90	—	83	8	73	
Agárd	2	50	2	50	1	50	2	50	—	—	—	—	3	83	11	17	24	—
Apar	1	50	1	50	1	—	1	—	50	—	50	—	50	—	50	7	—	
Baán	3	—	3	—	3	—	3	24	1	50	1	50	7	50	7	26	30	—
Baar	1	—	1	—	50	—	50	—	—	—	—	—	50	—	55	4	05	
Babarcz	2	—	2	—	1	—	2	—	50	1	—	1	50	2	26	12	26	
Bakonya	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	84	2	16	7	—	
Baranya-Lőcs	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	
Baranyavár	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	10	5	10	
Batina	1	50	1	50	1	—	1	—	—	—	—	—	50	—	50	6	—	
Báta	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	
Báttaszék	2	—	2	—	10	—	15	—	50	1	—	5	—	5	—	40	50	
Bedegh	—	50	—	50	—	50	—	50	—	—	—	—	—	—	50	2	50	
Bellye	1	—	1	—	50	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	
Berement	3	—	3	—	5	—	10	—	50	—	60	4	—	4	90	31	—	
Berkesd	1	50	1	50	1	50	1	50	50	—	50	5	50	8	50	21	—	
Bicsérd	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	
Bikal	—	75	—	75	30	—	40	—	—	—	—	—	63	—	30	3	13	
Bizovac	2	50	2	50	1	—	1	—	—	—	—	2	—	2	30	11	30	
Bodony	—	50	—	50	50	—	50	—	—	—	—	2	—	8	—	12	—	
Bogdása	2	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	50	—	95	7	45	
Bonyhád	2	—	2	—	1	—	1	—	50	—	50	1	75	1	25	10	—	
Bozsok	1	—	1	—	2	—	2	08	—	—	—	—	50	—	42	7	—	
Bölcske	2	50	2	50	2	50	2	50	—	—	—	2	—	2	20	14	20	
Brodjanci	2	—	2	10	1	—	2	—	—	—	—	2	—	3	90	13	—	
Bükösd	2	—	2	—	1	—	1	—	1	—	—	1	50	1	50	10	—	
Čepin	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	20	1	20	4	40	
Czikó	1	50	1	50	2	—	3	—	50	—	50	1	—	1	—	11	—	
Darázs	3	—	3	—	2	—	2	—	—	—	—	3	55	6	06	19	61	
Dályok	1	—	1	—	1	50	1	50	—	—	—	—	—	—	—	5	—	
Dárda	1	—	1	—	2	—	2	—	—	—	—	2	—	22	—	30	—	
Diós-Berény	—	50	—	50	50	—	50	—	—	—	—	—	50	—	64	3	14	
Dolnji-Miholjac	2	—	2	—	1	50	1	50	50	—	50	3	—	3	—	14	—	
Dombóvár	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	3	12	3	32	10	44	
Döbrököz	2	—	2	—	5	—	5	—	—	—	—	2	—	8	—	24	—	
Dráva-Szt.-Márton	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	39	—	42	4	81	
Summa :											428	62						

Parochiae:	E fascis Ecclesiar.		A Parocho		A Cooperat.		A fidelibus		Summa	
	Semestri:									
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	fl.	cr.
	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.		
								Translati:	766	—
									8#	
Könyi	1 — 1 —	1 — 3 —					1 — 240	9	40	
Köblény	1 — 1 —	1 — 1 —						4	—	
Kömlőd	2 — 2 —	1 — 1 —					3 — 3 —	12	—	
Köv.-Szöllős	3 — 3 —	5 — 5 —	1 — 1 —			15 23 45		78	23	
Lakócsa	3 — 5 —	1 — 1 —					2 — 6 —	18	—	
Lanesuk	1 — 1 —	1 — 1 —					1 — 1 —	6	—	
Lapáncsa										
Laskafalu	2 — 2 —	50 — 50					50 640	11	90	
								248	6	48
Lengyel	150 150	— 1#					1 —	1#		
							20 ^{cor} #	20cor#		
Lipova	1 — 1 —	1 — 1 —					— 165	5	65	
Lovász-Hetény	— 80 — 80	— 50 — 50					— 36 1 —	3	96	
Magyar-Hertelend	1 — 1 —	1 — 1 —					176 411	9	87	
Magyar-Szék	2 — 2 —	1 — 1 —	50 — 50				250 1150	21	—	
Maiss	1 — 1 —	50 — 50					204 270	7	74	
Marjanci	— 50 — 50	1 — 1 —					227 488	10	15	
Mágocs	2 — 2 —	1 — 1 —					150 150	9	—	
Mária-Gyúd			1 — 1 —					2	—	
Mária-Kéménd	250 250	1 — 322	1 — 150				99 272	15	43	
Mizla	125 125	— 50 — 50					119 — 86	5	55	
Mocsolád	— 50 — 50	— 50 — 50					40 122	3	62	
Mohács ad s. Cruc.	250 250	2 — 2 —					370 533	18	03	
Mohács ad s. Mich.	7 — 7 —	250 850	50 150				587 1615	49	02	
Monostor	1 — 1 —						12 1 —	3	12	
Mosgó	2 — 2 —	1 — 1 —					1 — 1 —	8	—	
Mózs					1 — 1 —			2	—	
Mucsi	2 — 8 —	2 — 3 —					150 3 —	19	50	
Nagy-Mányok	1 — 1 —	1 — 1 —					1 — 1 —	6	—	
Nagy-Nyárad	1 — 1 —	1 — 5 —					184 1127	21	11	
Nagy-Vejke		50 — 50					50 2 —	3	50	
Nakk	3 — 3 —	5 — 5 —					2 — 12 —	30	—	
Nádasd	2 — 2 —	5 — 5 —	1 — 1 —				354 126	20	80	
Német-Bóly	150 850	1 — 7 —	50 150				997 4528	75	25	
Némethi	1 — 1 —	1 — 1 —					50 250	7	—	
Németh-Keér	1 — 1 —	1 — 2 —					70 260	8	30	
Német-Márok	150 150	1 — 150					316 12 —	20	66	
Német-Ürögh	120 350	1 — 4 —					2 — 224	14	94	
									1313	21
									9#	
									20cor#	
								Lat.		

P a r o c h i a e :	E f i s c i s E c c l e s i a r .		A P a r o c h o		A C o o p e r a t .		A f i d e l i b u s		Summa		
	S e m e s t r i :										
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	fl.	kr.	
	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.			
								Translati:	¹³¹³ 9#	21	
									20 cor. #		
Ó-Kurd	2—	2—	1—	1—	50	50	6 65	11 66	25	31	
Olasz	3—	3—	2—	2—	50	50	50	50	12	—	
Ozora	3—	3—	2—	2—	50	50	4 38	6 80	22	18	
Paári	1—	1—	1—	1—	—	—	1	1—	6	—	
Paks	2—	2—	5—	10—	2	2—	36	41—	100	—	
Pálfa	1—	1—	1 50	2 50	—	—	54	1 06	7	60	
Pellérd	3—	5—	5—	10—	—	—	3 70	10 41	37	11	
Petrievci	1—	1—	1—	1—	—	—	2 95	7 80	14	75	
Pécsvárad	1 50	1 50	50	—	1—	1—	30	11 46	17	26	
Pinczehely	1—	1—	1 50	1 50	50	50	2 76	8—	16	76	
Podgajci	2 75	2 75	1—	1—	25	25	—	—	8	—	
Püspök-Bogád	2 25	2 25	1—	1—	50	50	30	95	8	75	
Püspök-Lak	2—	2—	1—	1—	—	—	2—	7—	15	—	
Püspök-Szt.-Erzsébet	—	—	1—	1—	50	50	—	—	3	—	
Püspök-Szt.-László	75	75	1 13	1 18	—	—	1 12	1 07	6	—	
Quinque-Eccl. Cathedralis	2—	2—	—	—	1 50	1 50	11 92	15 53	34	45	
„ ad BMV. Purif.	1—	1—	1—	1—	1—	1—	25	32—	63	—	
„ „ s. August.	1 50	3—	—	2—	1—	1—	65	1—	10	15	
„ „ s. Francisc.	—	—	1—	1—	1—	1—	10 31	11 72	26	03	
„ „ s. Florian.	1—	1—	1—	1—	—	—	—	—	4	—	
Radikovci	1 75	1 75	1—	1 29	—	—	1 25	1 96	9	—	
Rác-Mecske	1 25	1 25	1—	1—	—	—	25	2 52	7	27	
Rác-Petre	2—	3—	1—	2—	50	50	2—	4 40	15	40	
Rác-Tóttós	1—	1—	50	98	—	—	86	2 02	6	36	
Regöly	3—	3—	3—	3—	50	50	5 43	4 57	23	—	
Saásd	1—	1—	1—	1—	—	—	1—	8 88	13	88	
Siklós	—	—	1—	1—	—	—	2—	2—	6	—	
Simontornya	—	—	1 50	1 50	—	—	1—	50	4	50	
Šljivoševci	2—	2—	1—	1—	—	—	4—	2 50	12	50	
Somberek	1 50	1 50	2 97	7 38	—	1—	6 53	4 12	25	—	
Sumony	1—	1—	1—	1 66	—	—	1 04	2 06	7	76	
Somogy-Szt.-László	50	50	50	50	—	—	25	1—	3	25	
Szab.-Szt.-Király	2—	2—	3—	3—	—	—	2 45	4 50	16	95	
Szabolcs	1 50	1 50	1 50	50	50	50	3—	3 56	13	56	
Szajk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Szakadáth	1—	1—	1 32	2—	1—	50	2 68	7 22	16	72	
Szakál	1 50	1 50	1 50	1 50	—	—	2 54	11 03	19	57	
									Lat.	1951	28
										9#	—
										20 cor. #	—

P a r o c h i a e :	E fisicis Ecclesiar.		A Parocho		A Cooperat.		A fidelibus		Summa							
	S e m e s t r i :															
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	fl.	cr.						
	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.	fl. cr.								
								Translati :	1951	28						
									9#							
									20 cor.#							
Szakes	—	150	—	2	—	—	—	50	—	150	5	50				
Szalatnak	—	50	—	50	1	—	—	—	—	32	232	5	14			
Szálka	1	—	1	—	1	—	—	—	—	50	—	50	5	—		
Szászvár	8	—	5	—	3	—	250	1	—	50	—	—	20	—		
Szebény	150	150	1	—	150	—	50	—	50	54	^{5fr.} #	50	5 fr.#	7	54	
Szegzárd (Belváros)	250	250	5	—	5	—	1	—	1	13	64	^{20fr.} #	22	90	53	54
Szegzárd-Ujváros	150	150	1	—	1	16	—	—	—	16	—	13	84	35	—	
Szent-Dienes	150	150	1	21	152	—	—	—	—	229	198	10	—	—	—	
Szent-György	250	250	1	—	1	60	—	—	—	20	320	11	—	—	—	
Szent-István	1	—	1	—	50	—	50	—	—	79	179	5	—	58	—	
Szent-Iván	1	—	1	—	1	—	—	—	—	154	—	6	—	50	—	
Szent-Lőrincz	1	—	1	—	1	—	—	—	—	35	214	6	—	49	—	
Szigetvár	350	350	—	—	—	—	2	—	250	9	65	10	—	31	15	
Tamási	150	150	150	150	—	50	—	50	2	—	5	56	14	56	—	
Tengőd	—	50	—	50	—	50	—	—	—	20	—	20	2	40	—	
Tevel	1	—	1	—	2	—	—	—	—	225	350	10	—	75	—	
Tolna	3	—	3	—	250	250	1	—	1	180	190	16	—	70	—	
Tolna-Szántó	—	50	—	50	250	250	1	—	1	173	367	13	—	40	—	
Tót-Keszi	150	150	1	—	1	—	—	—	—	—	119	6	—	19	—	
Vaiszló	—	50	—	50	50	—	50	—	—	—	—	—	—	2	—	
Valpó	450	450	150	2	—	1	—	50	7	—	7	—	—	28	—	
Varasd	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	40	4	40	—	
Várdomb	1	—	1	—	50	50	—	—	—	105	402	8	—	07	—	
Vásáros-Dombó	2	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	6	—	—	
Vaszar	—	50	—	50	—	50	—	—	—	44	194	3	—	88	—	
Veliškovci	—	50	—	50	—	—	—	50	—	50	—	50	3	—	—	
Véménd	1	—	1	—	50	—	50	—	—	150	350	8	—	—	—	
Viljevo	1	—	1	—	2	—	2	—	—	3	—	3	—	12	—	
Villány	2	—	2	—	113	140	1	—	1	—	87	560	15	—	—	
Vókány	1	—	1	—	1	—	—	—	—	156	307	8	—	63	—	
Vörösmarth	1	—	1	—	1	—	350	—	—	—	50	3	—	10	—	
Závod	150	150	—	50	—	50	25	—	25	—	25	25	5	—	—	
Zomba	—	—	—	2	—	2	—	—	—	3	—	10	—	17	—	
													2348	70		
													9#			
													20 cor.#			
													25 fr.#			
													Summa :			

IV. E censibus intercalaribus et privatis oblatis.

1. Census intercalares usque 15. Martii 1893.	26 fl. 62 cr.
2. Symbolae in Praeparandia	10 fl 10 cr.
	<hr/>
Summa:	36 fl. 72 cr.

R e c a p i t u l a t i o :

	fl.	cr.	aurei et arg.
I. E foundationibus perpetuis	1328	26	—
II. Ex oblatis Cleri gremialis non curati	377	13	{ 38 # 20 M. # 5 fr. arg.
III. Ex oblatis Cleri curati et fidelium	2348	70	{ 9 # 20 cor. # 25 fr. #
IV. E censibus intercal. et privatis oblatis	36	72	—
	<hr/>		
	Summa totalis: 4090 fl. 81 cr.		47 # 20 cor. # 20 M. # 25 fr. # 5 fr. arg.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 15. Martii 1893.

Cancellaria Episcopalis.

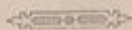

KIVONAT

A PÉCSEGYHÁZMEGYEI ALAPITVÁNYI HIVATAL

1892.

ÉVI ZÁRSZÁMADÁSÁBÓL.

A FŐTISZTELENDŐ

EGYHÁZMEGYEI PAPSÁGOT ÉRDEKLŐ PÉNZTÁRAKRÓL.

PÉCSETT

PÜSPÖKI LYCEUMI KÖNYVNYOMDA (FEILER MIHÁLY)

BEVÉTEL.

Alapítványi

Kelet		T á r g y	T ő k e		Kamat	
			forint	kr.	forint	kr.
Január	1.	1891. évi maradvány	1,323.147	82	9.846	32
"	1.	1891. „ decembéri betét után	—	—	322	34
"	1.	1892. „ I. félévi kamat	—	—	34.641	09
"	31.	Januári betét	29.475	17	605	05
Február	28.	Februári „	10.601	58	166	25
Március	31.	Márciusi „	6.273	90	64	95
Ápril	30.	Áprilisi „	2.298	70	15	03
Május	31.	Májusi „	15.805	56	32	82
Junius	30.	1892. évi II. félévi kamat	—	—	36.607	46
"	30.	Juniusi betét	5.557	83	138	30
Julius	31.	Juliusi „	6.586	98	141	98
Aug.	31.	Augusztusi betét	2.645	34	44	14
Szept.	30.	Szeptemberi „	5.609	90	59	87
Október	31.	Októberi „	27.916	11	152	60
Novemb.	30.	Novemberi „	6.454	27	13	67
Decemb.	31.	Decemberi „	34.399	52	—	—
"	31.	Értékpapirokban	2.220	—	—	—
"	31.	Értékpapirok kamatai	—	—	2.571	91
Bevétel			1,478.992	68	85.423	78
Kiadás			20.349	26	74.609	99
Maradvány			1,458.643	42	10.813	79
Az 1,458.643 frt 42 kr. tőke fedezete:						
1. Telekkönyvileg biztosított kölesön			1,409.003	42		
2. 4 ² / ₁₀ %-os egyes. államkötvény			11.350	—		
3. Osztrák papíráradék kötvény			12.000	—		
4. Pápai kötvény			360	—		
5. Török sorsjegy			160	—		
6. Takaréktári részvény			200	—		
7. Földhitelintézeti záloglevél			1.000	—		
8. Magyar papíráradék-kötvény			20.900	—		
9. Magyar aranyáradék-kötvény			300	—		
10. Regálékártalanítási kötvény			3.250	—		
11. Szerb sorsjegy			120	—		
Összesen			1,458.643	42		

főpénztár 1892.

KIADÁS.

Kelet		T á r g y	T ö k e		Kamat	
			forint	kr.	forint	kr.
Január	31	Január hóban	308	05	5.893	49
Február	28	Február „	2.317	25	2.607	40
Március	31	Március „	2	75	3.019	92
Április	30	Április „	132	28	252	43
Május	31	Május „	540	80	529	25
Június	30	Június „	2.777	69	11.608	45
Július	31	Július „	1.640	02	6.515	51
Aug.	31	Augusztus hóban	874	61	191	49
Szept.	30	Szeptember „	3.200	60	1.928	70
Október	31	Október „	1.198	53	1.371	54
Novemb.	30	November „	1.220	94	1.555	88
Decemb.	31	December „	3.077	24	17.270	32
„	31	Tőkésített kamatok	—	—	21.601	91
„	31	Leírás a visszafizetett tőkék után	—	—	263	70
„	31	Értékpapirokból	3.058	50	—	—
Összesen			20.349	26	74.609	99

BEVÉTEL.

Aggypapi

Kelet		Tárgy	Tőke		Kamat	
			forint	kr.	forint	kr.
Január	1	1891. évi maradvány	73.663	49 ^{1/2}	—	—
"	1	1892. évi kamat 5 ^{0/0}	—	—	2.942	17
Decemb.	31	Értékpapírok kamatai	—	—	666	14
		Bevétel	73.663	49 ^{1/2}	3.608	31
		Kiadás	—	—	3.608	31
		Maradvány	73.663	49 ^{1/2}	—	—

A 73.663 frt 49^{1/2} kr. fedezete:

1. Telekkönyvileg biztosított kölcsön	58.843	49 ^{1/2}
2. Pápai kötvény	120	—
3. Magyar papíráradék-kötvény	5.300	—
4. 4 ^{2/10} 0/0-os egyes. államkötvény	9.400	—
Összesen	73.663	49 ^{1/2}

pénztár 1892.

KIADÁS.

Kelet		T á r g y	T ő k e		K a m a t	
			forint	kr.	forint	kr.
Decemb.	31	Nyugdíjakra : bevételbe a papi nyugdíjalap számadás 5-ik tétele alatt	—	—	3.608	31
		Összesen	—	—	3.608	31

PEL

BEVÉTEL.

Papi nyugdíj-

Tételszám	K e l e t	T á r g y	T ő k e		K a m a t		
			forint	kr.	forint	kr.	
1	Január	1	1891. évi maradvány	84.747	76	1.642	49
2	"	1	1892. évi 5 ⁰ / ₀ -os kamat	—	—	3.968	39
3	Decemb	31	Értékpapirok után	—	—	269	24
4	"	31	Nyugdíjjárulékokból	—	—	3.581	97
5	"	31	Aggpapi pénztárból	—	—	3.608	31
Adományokból:							
6	Február	10	Ft. Árvay Sándor	100	—	4	—
7	"	24	T. Wimmer Ferencz	5	—	—	19
8	Április	9	T. Szautter Antal	30	—	1	08
9	"	16	T. Késmárky István	16	—	—	50
10	Május	7	T. Cserta Ferencz	9.739	68	274	58
11	Junius	4	T. Kutor Ferencz	5	—	—	12
12	"	11	Nt. Hangyály Mihály	10	80	—	24
13	"	22	T. Haragó József	5	—	—	10
14	"	22	T. Ollé Fülöp	5	—	—	10
15	Julius	16	T. Jakié Szilveszter	25	—	—	46
16	Aug.	6	T. Wimmer Ferencz	10	—	—	16
17	Szept.	7	T. Késmárky István	8	—	—	09
18	Október	8	Ft. Káptalan	600	—	4	17
19	"	26	T. Haragó Ferencz	15	75	—	07
20	"	26	T. Dr. Waldfogl Károly	10	50	—	05
21	"	29	Nt. Erdélyi Károly	15	—	—	06
22	Novemb.	9	Nt. Hangyály Mihály	10	80	—	03
23	Decemb.	21	Nt. Döbrössy Alajos	19	65	—	—
Tőkésített kamatok:							
24	Decemb.	31	Nm. és Főt. Dr. Dulánszky Nándor m. püspök úr 10.000 frt adományának kamatja	500	—	—	—
25	"	31	Ns. és Főt. Walter Antal és Lechner János kanonok urak adományainak kamatai a 18. tételhez	120	—	—	—
26	"	31	Fölöslegekből	3.180	04	—	—
			Bevétel	99.178	98	13.356	40
			Kiadás	—	—	12.316	40
			Maradvány	99.178	98	1.040	—
A 99.178 frt 98 kr. tőke fedezete:							
			1. Telekkönyvileg biztosított kölcsön	93.798	98		
			2. Pápai kötvény	80	—		
			3. Magyar papírradék-kötvény	5.300	—		
			Összesen	99.178	98		
1892-ik évi tőkeszaporodás: 14.431 frt 22 kr.							

alap 1892.

KIADÁS.

Kelet	Tárgy	Illetmény		Kiadás		Kifizetendő hátralék			
		forint	kr.	forint	kr.	forint	kr.		
		A) Ellátási díjak, az aggpapi pénztár terhére:							
Decemb.	31-ig	1. T. Brém József	1891 1892	153 600	33 —	153 460	33 —	— 140	— —
"	"	2. T. Dvorzsák János	1891 1892	35 140	— —	35 140	— —	— —	— —
		B) Nyugdíjak:							
Decemb.	31-ig	3. Ft. Árvay Sándor	"	15	—	15	—	—	—
"	"	4. Nt. Dr. Csajághy Károly	1891 1892	150 600	— —	150 600	— —	— —	— —
"	"	5. T. Művész János	1891 1892	150 600	— —	150 600	— —	— —	— —
"	"	6. T. Németh János	1891 1892	150 600	— —	150 600	— —	— —	— —
"	"	7. T. Plosszer János	1891 1892	150 400	— —	150 400	— —	— —	— —
"	"	8. T. Stark Pál	1891 1892	150 600	— —	150 450	— —	— 150	— —
"	"	9. T. Varga József	"	253	33	253	33	—	—
"	"	10. Nt. Gundy Mihály	"	600	—	600	—	—	—
"	"	11. T. Szabó Károly	1891 1892	300 600	— —	300 300	— —	— 300	— —
"	"	12. T. Cserta Ferencz	"	150	—	150	—	—	—
"	"	13. T. Bermüller Antal	1891 1892	150 600	— —	150 450	— —	— 150	— —
"	"	14. T. Rang Antal	"	600	—	600	—	—	—
"	"	15. T. Nagy Béla	"	600	—	450	—	150	—
"	"	16. T. Fekete Sándor	"	600	—	450	—	150	—
		C) Kikötött kamatok:							
Decemb.	31-ig	17. Nt. Gundy Mihály 5000 frt		250	—	250	—	—	—
"	"	18. T. Rang Antal 5000 frt	1891 1892	104 250	16 —	104 250	16 —	— —	— —
				9.550	82	8.510	82	1.040	—
		D) Egyéb kiadások:							
Decemb.	31-ig	Kincstári illetekekre		—	—	5	54	—	—
		E) Tőkésített kamatok:							
Decemb.	31-ig	A 24—26-ik bevételi tétel alatt .		—	—	3.800	04	—	—
		Összes kiadás .		—	—	12.316	40	—	—

BEVÉTEL.

Tanítói

Kelet		Tárgy	Tőke		Kamat	
			forint	kr.	forint	kr.
Január	1	1891. évi maradvány	22.320	—	366	88
"	1	1892. évi kamat	—	—	1.085	—
Decemb.	31	Értékpapírok kamatai	—	—	31	74
"	31	Nyugdíjjárulékok	—	—	62	95
"	31	Tőkésített kamatok	280	—	—	—
Bevétel			22.600	—	1.546	57
Kiadás			—	—	1.173	—
Maradvány			22.600	—	373	57

A 22.600 frt tőke fedezete:

Telekkönyvileg biztosított kölcsön	21.980	—
4 ² / ₁₀ 0/0-os egyes. államkötvény	100	—
Pápai kötvény	520	—
Összesen	22.600	—

nyugdíjalap 1892.

KIADÁS.

K e l e t		T á r g y	T ö k e		K a m a t	
			forint	kr.	forint	kr.
Decemb.	31	Nyugdíjasoknak	—	—	893	—
"	31	Tőkésített kamatok	—	—	280	—
		Összesen	—	—	1.173	—

Pécs, 1892. deczember 31-én.

Pécsmegyei alaptványi hivatal.

Mihálffy Árpád s. k.,
könyvelő

Névjegyzéke a tanítói nyugdíjalap illetményeseinek.

Sorsz.	Évi illetm.		Sorsz.	Évi illetm.	
	frt	kr.		frt	kr.
I. osztály.			Áthozat 700 —		
1	Beck József tanító özvegye	20 —	36	Futaky György tanító özvegye	12 —
2	Blandl Péter tanító	20 —	37	Heyd János " "	12 —
3	Brüh József karzenész özvegye	20 —	38	Horváth József " "	12 —
4	Csizmazia Alajos tanító	20 —	39	Horváth Lajos " "	12 —
5	Csukly Ignác " "	20 —	40	Kis Mihály " "	12 —
6	Dischka János énekes " "	20 —	41	Konner András " "	12 —
7	Éberth József " "	20 —	42	Kovács Mátyás " "	12 —
8	Eilensfeld János " "	20 —	43	Kverkvarics Istv. " "	12 —
9	Elter Ferencz tanító	20 —	44	Lutz Péter " "	12 —
10	Farkas József " "	20 —	45	May Antal " "	12 —
11	Gyulay György " "	20 —	46	Mezey József " "	12 —
12	Haksch Agnes tanítónő	20 —	47	Moszbacher Antal " "	12 —
13	Hauk Lőrinc tanító özvegye	20 —	48	Müller Frigyes " "	12 —
14	Hengl Károly " "	20 —	49	Poró György " "	12 —
15	Heyer István " "	20 —	50	Rapp Ádám " "	12 —
16	ör. Jung Ferenc " "	20 —	51	Szily János " "	12 —
17	Kaposy József " "	20 —	III. osztály.		
18	Kernreiter Lipót tanító özvegye	20 —			
19	Kiel Ágoston " "	20 —	52	Göltz Máté tanító özvegye	8 —
20	Lincz József " "	20 —	53	Kulcsár József " "	8 —
21	Linczbauer Antal " "	20 —	54	Lambert János " "	8 —
22	Linder Venczel " "	20 —	55	Molnár János " "	8 —
23	Márton János " "	20 —	56	Schlotthauer J. " "	8 —
24	Neumayer Gáspár " "	20 —	Összesen 932 —		
25	Pál János " "	20 —			
26	Rang Ferencz " "	20 —			
27	Rittlinger János " "	20 —			
28	Rupp György " "	20 —			
29	Scultéty János " "	20 —			
30	Schmidt Lőrincz " "	20 —			
31	Steiner János énekes " "	20 —			
32	Szigriszt János tanító " "	20 —			
33	Sznopek Pál " "	20 —			
34	Tóth Mihály " "	20 —			
35	Várossy Boldizsár " "	20 —			
Átvitel 700 —					

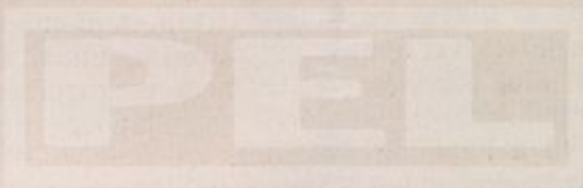
Ezen számadások általunk átvizsgáltattak, a főkönyvekkel és naplókkal
egyezők és helyesek.

Kelt Pécsen, 1893 március 8-án.

Dr. Fesztl Károly s. k.,
v. püspök,
számvizsg. kanonok.

Troll Ferencz s. k.,
praelatus,
számvizsg. kanonok.

Horvát Károly s. k.,
számvevő.

Tudomásul a ntisztelendő lelkész uraknak.

Mint az előző években, ez uttal is figyelmeztetem a n. t. lelkész urakat a következőkre:

1. Az alapítványi főpénztárban gyümölesöztetés céljából elhelyezendő tőkék, papi és tanítói nyugdíjilletékek közvetlenül az egyházmegyei hatósághoz küldendők, honnét azok az alapítványi hivatalnak utalvány mellett további kezelésre áttéve lesznek.

2. A pénztárból kivenni szándékolt tőkék és tőkésített kamatok kiutalványozása az egyházmegyei hatóságnál kérelmezendő. A kérvényhez csatolandó azon „Elismervény“ avagy „Értesítvény“, melyet az alapítványi hivatal a betételkor, illetőleg december hó végén a tőkésített kamatokról adott.

3. Tudomásul és a netán jelentkező kölcsönkeresők tájékozása végett közlöm, hogy a káptalan az alapítványokból csak ingatlanokra ad kölcsönt: még pedig első helyre és az érték egyharmadáig. Szőlők és malmok csak mellékszálógul fogadhatók el.

A kölcsönök 6°/_o-os félévenként utólagosan fizetendő kamatra lesznek kiadva, oly kikötéssel, hogy az adós, ki a kamat-fizetéssel a lejárat napon túl 15 napnál tovább késik, a lejárat naptól számítandó 7°/_o-os késedelmi kamatot is tartozik fizetni. Ha az adós a tőkét, vagy 100 frtot elérő tőkerészletet a kikötött három havi felmondás mellőzésével óhajja visszafizetni, utána a kamat még három óra fizetendő. 100 frton alul tőkevisszafizetés nem eszközölhető.

4. Tízezer forinttól kezdve, kölcsönös megállapodás útján 7, vagy 8°/_o-os tőkekamattörlesztésre is ad a káptalan kölcsönt.

5. A pécs egyházmegyei alapítványi hivatal az alapítványok kamatjogosultjainak az eddigi megállapodás szerint 5°/_o-ot, a lyceumi pénztár és alapítványi főpénztár kamatjogosultjainak pedig 5¹/₂^o/_o-ot fizet.

6. A kifizetendő kamatok félévenként, június 30-án és december 31-én; a nyug- és kegydíjak negyedévenként utólag válnak esedékessé és a jogosítottaknak sajátkezüleg aláírt nyújtására fizettetnek ki.

7. A tőkésített kamatok összege december hó 31-én „Értesítvény“-ben a t. plébánia hivatalokkal közölve lesz. — Az „Értesítvény“-t nyugta helyett adja ki az alap. hivatal; azért az, mint okmány a plébánia értékes okmányai közt gondosan megőrzendő; a kitüntetett tőkésített kamatok pedig az évi zárszámadásokban felhozandók.

Felkérem végül a nt. lelkész urakat, miszerint kamatjárandóságukat akép tartsák nyilván, hogy azok iránt a munkával amúgy is elhalmozott alapítványi hivatalnál tudakozódní ne legyenek kénytelenek, mert e tudakozódásra a hivatal csak akkor ad választ, mikor a kezelési teendők azt megengedik.

Pécs, 1893. évi március hó 8-án.

Pécs egyházmegyei alapítványi hivatal.

Dr. Fesztl Károly s. k.

kisrépost, elnök.

VII.

1002

1893

Excel. Chorus Episcoporum Hungariae die 3-a Martii a. c. congregatus quoad quaestiones ecclesiastico-politicas, quas gubernium non ita pridem constitutum sibi solvendas proposuit, consultationes fovens, ex hac ipsa congregatione tum ad Caes. et reg. apost. Majestatem humillimum libellum supplicem, tum ad exc. gubernium rescriptum direxit exorando, ut innovationes intentae, quae dum ex una parte doctrinae Ecclesiae adversantur, ex altera vero etiam tranquillitatem et prosperitatem ipsius regni in summum discrimen adducerent, a patria nostra avertantur. Tenores huius supplicis et rescripti hisce in extenso cum VV. FF. et DD. FF. communicandos duxi:

(Repraesentatio chori Episcoporum de programme gubernii ecclesiastico-politico ad Saeratissimam Majestatem et rescriptum in eodem negotio ad exc. gubernium directum communicantur.)

Császári és apostoli királyi Felség!

Legkegyelmesebb Urunk!

A magyarországi püspöki kar minden válságos pillanatban legmélyebb alattvalói hódolattal és fiúi bizalommal szokott fordulni a legmagasabb királyi Trón zsámolyához, a jog és igazság, a vallás és erkölcs ezen erős támaszához és őréhez, hogy aggodalmainak őszinte kifejezést adjon és a veszélyeztetett legszentebb államfentartó érdekeknek legmagasabb megvédését kiesdekelje. Ily helyzetben találja magát jelenleg is a legmélyebb hódolattal alulírt magyar püspöki kar, midőn a magas kormány oly egyházpolitikai programmal lépett az ország elé, mely ha megvalósíttatnék, hazánk százados institutióit fölforgatná, beláthatatlan bonyodalmak veszélyeinek tenné ki Felséged hű alattvalóinak millióit s alapjában renditené meg egyik államfentartó oszlopát, a katolikus egyházat. A kormány egyházpolitikai programjában rejlő veszélyek mély hazafiúi aggodalommal és fájdalommal töltötték el az egyházunk és hazánk sorsa iránt egyaránt érző sziveinket; a papságunk és hiveink körében mutatkozó nyugtalanság, melyet már a programnak egyszerű közzététele okozott, megnyilatkozása a sértett katolikus öntudatnak s azon aggodalomnak kifejezése, mely e program megvalósításában egyházunk legvitálisabb érdekeinek megtámadását szemléli.

Ily körülmények között nem is késtünk kötelességünkhöz hiven egybegyülni, hogy a magas kormánynak egyházpolitikai programjával szemben álláspontunkat, mely nem lehet más, mint az egyház álláspontja, kifejtsük s arról a magas kormányt tájékoztassuk. Tettük ezt múlt évi deczember 15-én megtartott tanácskozási munkánkban a legmélyebb tisztelettel idezárt előterjesztésben, úgy egyházi mint hazafiúi szempontból fejtven ki indokainkat, melyek e programnak elfogadását

lehetetlenné teszik, melyeknek legkegyesebb tekintetbe vételéért Felségednél is a legalázatosabban esedezünk. Fáj nekünk, Felséged leghivebb alattvalóinak, hogy Felséged törvényes kormányával ellentétbe kell helyezkednünk; de a szent ügy, melynek képviselői vagyunk kötelességünké teszi, hogy azt megvédelmezzük, a mit annál nagyobb készséggel teljesítünk, mert tudjuk, hogy ez által hazánk jól felfogott érdekeit is szolgáljuk. Meg vagyunk ugyanis győződve, hogy manap, midőn oly ijesztő mérvben terjednek a trónokat veszélyeztető és államokat fölforgató tanok s rohamosan nő az e tanokat követők tábora, gyengéd lelkiismeretességgel kellene kerülni mindazt, a mi a nemzetek vallási meggyőződését gyengíti, erkölcsi érzékét megingatja s mindazt ápolni, a mi annak erősítésére szolgál.

Már pedig a magas kormány által hirdetett egyházpolitikai elvek oly sebeket vágnának a gondjainkra bizott s Magyarország lakosságának nagyobb felét képező katolikus hiveink vallásos meggyőződésén, annyira megingatnák erkölcsi érzékét, hogy nem volna képes a romboló áramlatnak ellenállani s elidegenítettven az egyháztól, aláásná egyuttal a legmagasabb trón iránti hűségének, a haza iránti szeretetének legerősebb alapját és támaszát.

S ép azért a legmélyebb hódolattal bátorkodunk császári és apostoli kir. Felségedhez mint egyuttal egyházunk legfőbb kegy- és védurához is fordulni a legalázatosabban esedezvéen, hogy e veszélyes ujitásokat egyházunk és hazánktól távol tartani kegyeskedjék.

Kik magunkat és a gondjainkra bizott hiveinket csász. és kir. Felségednek legmagasabb atyai kegyeibe ajánlva, a legmélyebb alattvalói hódolattal öröklünk

Csász. és kir. Felségednek Budapesten, 1893. évi márczius 3-án legalázatosabb, legengedelmesebb jobbágjai és káplánjai: Vaszary Kolos s. k. bibornok, hercegprimás, esztergomi érsek. — A beteg egri érsek helyett és megbizásából: Szmrecsányi Pál s. k. szepesi püspök. — Császka György s. k. kalocsai érsek. — Dr. Zalka János s. k. győri püspök. — Dr. Schopper György s. k. rosnyói püspök. — Dr. Schlauch Lőrincz s. k. nagyváradai püspök. — Dr. Dulánszky Nándor s. k. pécsi püspök. — Schuster Konstantin s. k. váczi püspök. — Mihályi Viktor s. k. lugosi püspök. — Szabó János s. k. szamosujvári püspök. — Dr. Vályi János s. k. eperjesi püspök. — Hidasy Kornél s. k. szombathelyi püspök. — Bubics Zsigmond s. k. kassai püspök. — Bende Imre s. k. nyitrai püspök. — Meszlényi Gyula s. k. szatmári püspök. — Báró Hornig Károly s. k. veszprémi püspök. — Dr. Steiner Fülöp s. k. székesfehérvári püspök. — Desseffy Sándor s. k. esanádi püspök. — Firezák Gyula s. k. munkácsi püspök. — Szmrecsányi Pál s. k. szepesi püspök. — Fehér Ipoly s. k. pannonhalmi főapát. — Venczell Ferencz s. k. nyitrai káptalani helynök. — A gyulafehérvári és fogarasi főkáptalani helynök Moldovanu M. János megbizásából: Mihályi Viktor s. k. lugosi püspök. — Pável Mihály nagyváradai görög szertartású püspök megbizásából: Szabó János s. k. szamosujvári püspök. — Lönhart Ferencz erdélyi róm. katolikus püspök helyett és megbizásából: Bubics Zsigmond s. k. kassai püspök.

Nagyméltóságu m. kir. Ministerium!

A közelmúlt eseményei, a felzavart vallási béke ugy hozták magukkal, hogy a haza minden polgára élénk érdeklődéssel nézett a programm elé, melyet a magas kormány nevében a miniszerelnök ur a mult év november 21-én a törvényhozás céljára terjesztett.

Azonban a programmban jelzett egyházpolitikai kérdések nem hogy lecsendesítették, hanem inkább felizgatták az amugy is háborgó kedélyeket.

Az utóbbi három éven át csak arról volt szó, hogy a febr. 26-iki rendelet s a mire ez hivatkozik, a 68. évi 53. t.-cz. 12-ik §-a a szülők természeti jogának és lelkiismereti szabadságának megfelelő módon rendeztessék, s most ezen egy kérdés helyébe négy újat kaptunk.

A magas kormány kijelentette ugyan, hogy a rendelet s az 1868. LIII. t.-cziknek a szülők jogát sértő rendelkezései hatályon kívül fognak helyezettetni, de ugyanekkor a megváltoztatandó cikk helyébe az általános polgári anyakönyveket, az izraelita vallás receptióját, a vallás szabad gyakorlatát s elvileg a polgári házasságot jelezte behozandóknak.

Oly többlet ez, a melynek hallatára a nemzet minden tagja önként is összehasonlítást tesz az új egyházpolitikai programm és a febr. rendelet között, a négy reformkérdés s magyar hazánk történeti fejleményei s tényleges szükségletei között.

Önként tolul fel a kérdés: ha az a 68-iki törvény a kormány beismerése szerint a szülők jogát sérti, miért nem módosittatik az egyedül? És ha az, mint egyuttal a kath. vallás hitelveivel ellenkező, hatályon kívül helyezettetik, miért keresztek helyette kompenzáció, miért hozatnak vele kapcsolatba oly főbenjáró más reformok, a melyek egyikére is a nagy nemzetek bármelyike csak válságos körülmények között, hosszu küzdelem után és nehezen határozta el magát?

Ezek a kérdések bennünket is, a magyar kath. egyház főpásztorait foglalkoztattak 1892. évi decz. 15-én tartott konferenciánkon s tekintetbe vévén ugy vallásunk elveit, mint hazánk jól felfogott érdekeit és a szanálendő bajok természetét: a programmba felvett négy egyházpolitikai reformjavaslatot, már elvi kijelentésekben is ugy vallásunk mint hazánk érdekeire nézve károsnak találtuk.

I. A vegyes házasságból származó gyermekek vallási hovátartozása.

Mielőtt a négy új javaslat taglalásához fognánk, legyen szabad annál a kérdésnél megállapodnunk, a mely jelenlegi vallási surlódásainknak forrását képezi: a februári rendeletnél.

Ez a tulajdonképeni napi kérdés, a melynek megoldása közszükségletet képez s a mely a mint minden más kérdéstől függetlenül támadt, ugy most is függetlenül létező az új programm négy javaslatától. A ki azon komoly törekvéstől van áthatva, hogy az állam érdekeinek biztosítása mellett, a vallásos nyugalom és

béke hazánkban visszaálltassék, annak minden előtt ezen egy régi kérdést kell tisztába hoznia.

A februári rendelet tisztán vallási kérdésben intézkedik, a vegyes házasságokból származó gyermekek vallási hovátartozásáról; mert eltekintve attól, hogy az anyakönyvezés, a melyre ama rendelet vonatkozik, csak folyománya a hitvalláshoz való tartozásnak, ugyanazon rendelet egyenesen azon czélból bocsáttatott közre, hogy az 1868. évi 53. t.-czikk, mint imperativ és cogens törvénynek érvény szerztessék.

Ugy az 1868. 53. t.-cz. mint a februári rendelet, mely az 1868-iki törvény érdekében adatott ki, már magában véve mint tisztán vallási kérdésben intézkedő törvény és rendelet tullepett az állami hatalomnak általunk azért is tisztelt, mert Istentől eredett jogkörén, és sérelmes szentegyházunkra nézve.

De sulyos az a sérelem is, a melyet ama rendelet és törvény concret intézkedése ejt szentegyházunknak és hiveinknek alkotmányilag biztosított jogán.

Legyen szabad e sérelmet a következő rövid összeletezésben vázolni.

A kath. anyaszentegyház a vegyes házasságot sohasem helyeselte, sőt mindenkoron ellenezte, s megakadályozni törekedett, s csakis fontos okokból s hitelveit biztosító meghatározott feltételek alatt engedi meg azt, a mely feltételek egyike, hogy a vegyes házasságokból származó mindkét nembeli gyermekek a kath. hitben neveltessenek. E feltételektől el nem állhat; csak e feltételek mellett engedi meg s áldja meg hiveinek vegyes házasságát. S ép azért azon kath. hívő, ki az egyház által követelt, fent érintett feltételek megtartása nélkül s ennek folytán egyházának áldása nélkül lép a házassági frigyre, szentegyházának törvényei ellen cselekszik. Ezekből önként foly a következtetés, hogy ha az 1868-iki 53. t.-cz. s az 1890. febr. 26-iki rendelet érvényben marad, e két intézkedés megfosztja a kath. hívőt jogosult és elidegeníthetetlen szabadságától, hogy szentegyházának hitelveit s törvényét életének egyik legfontosabb cselekményében követhesse.

Nm. M.! ugy véljük, nem szükséges ezek után még bővebben vázolni, mily nagy sérelmet ejt az 1868. 53. t.-cz. s a febr. rendelet szentegyházunk s hiveinek alkotmányilag biztosított jogain. S mi e sulyos sérelemmel szemben jelen viszonyaink között csak azt kívánjuk, adassék meg Magyarországnak kath. hiveinek a szabadság, hogy szent István honalkotó királyunktól drága örökségkép nyert szent vallásuk, hitelveik szerint élhessenek, valamint életük minden viszonyában, ugy az élet egyik legfontosabb pillanatában is, midőn a házasság szentségének frigyére kelnek, legyen sértetlen szabadságuk más vallásu hitvestársukkal elhatározni, hogy gyermekeik mind a kath. hitvallásban neveltessenek: s azért kívánjuk, hogy az 1890. febr. 26-iki rendelet hatályon kívül helyezettessék, az 1868-iki 53. t.-cz. pedig akként módosítottassék, hogy a vegyes házasságokból származó gyermekek vallásának meghatározása a szülőkre hagyassék.

E kívánalmunk, a hazánkban tényleg fönnálló jogviszonyokkal szemben sem ütközik nehézségbe s azért annál biztosabban remélhetik a katolikusok, hogy e vallási sérelem hitelveinknek megfelelőleg megszünttetik. Mert ezt a kérdést reánk

nézve csak a kath. vallás hitelvei s a kath. szülők természeti joga és lelkiismerete döntheti el s az államnak e kérdésnél nem lehet s nincs más tenni valója, mint arról gondoskodni, hogyha más vallásuaknak megengedi, hogy hitelveik szerint élhessenek, ugyanez a jog a katolikusoknak is biztosíttassék.

Ezen jog és szabadság megvédelmzése illeti meg az államot, de nem az, hogy ő állítson fel külön kriteriumokat a felmerülő vallási kérdések elbírálására.

Ezen a mértéken tulment a februári rendelet s azért természetesen zavart, bonyodalmat kellett előidéznie.

S annak daczára, hogy a magas kormány illetékes tagja a képviselőházban nyíltan elismerte, hogy e rendelet által a kath. lelkészek hivatalos kötelességeikkel összeütközésbe jöttek, még ma is fennáll, sőt annak alapján a kath. lelkészek közül többen zaklatásoknak és büntetéseknek vannak kitéve.

E bajból jelen viszonyok között csak egy módon lehet menekülni, ha t. i. az 1868. t.-cz. a szülők lelkiismereti szabadságának megfelelően revideálatik vagy kellően értelmeztetik.

Igy kellett volna ezt a cikkelyt már eredetileg is az akkori kormány fel fogásához képest megalkotni, mert míg ez a többi bevett hitfelekezetek hitelveit nem sértette volna, addig a katolikusoknak is lehetségessé tette volna, hogy hitelveik szerint éljenek.

Hogy a felmerült vitás kérdésnek ilyenén megoldását nem elfogultság, hanem csak a jogosult kath. hitelvi szempont javasolja, azt nem nehéz bebizonyítani.

Világos dolog ugyanis, hogy az anyakönyvi bejegyzés csak egyszerű folyamánya a vallási testülethez való tartozásnak s bármely vallási testület csak azt írhatja be anyakönyvébe, a ki hozzá tagul csatlakozott.

Minthogy pedig a febr. rendelet az anyakönyvi bejegyzés iránt intézkedett, sérelmes vagy nem sérelmes voltának a kriteriumát csakis az egyes vallási testületek azon tana képezheti, mely a tagfelvételeit körülírja.

A polgári törvény senkit sem írhat tagul a kath. egyházba vagy bármely vallási testületbe, ha azt az illető vallási testület a maga tanai szerint tagjának nem tekintheti.

Nem akarunk hosszabban e ponttal foglalkozni, hisz a három évi kimerítő nyilvános és hivatalos tárgyalás folytán ez annyira világos lett, hogy már maga a kormányelnök ur programjában az 1868. évi 53. t.-cz. azon rendelkezéseit, melyek a szülőket jogaikban akadályozzák, hatályon kívül helyezni ígérte, a mi mindenesetre kompetens ítélet a 12. §. jogi értékéről.

Mi katolikusok a katolikus egyház számára nem kérünk jogot és igazságot olyképen, mintha ezáltal más vallásnak a sérelmét óhajtánók; ellenkezőleg mi oly intézkedést, illetve az 1868-iki törvénynek olyatén módosítását kívánjuk, mely a bevett vallásoknak sem hitelveit sem az állam által nyújtott jogait nem sérti.

Az ősi vallás követőinek ezen kívánalma ellen a hazában bevett keresztény felekezeteknek kifogása nem lehet s ha igen, akkor azok hitelveiken felül s

azok ellenére kívánnak valamit, a mit egy, a pártok felett álló hatalom végrehajtani nem de visszautasítani van hivatva.

Nálunk katolikusoknál ugyanis a szerint, a mint a jegyesek leendő gyermekeik vallási neveltetése iránt határoznak, irányul egész eljárásunk, s eszerint a jegyesek lelkiismereti szabadságához van szabva ténykedésünk a vegyes házasságok körül.

Ország-világ tudja, hogy ha a jegyesek gyermekeik kath. neveltetését megígérik, solemnis assistentiában részesülnek; ha nem ígérik meg — van passiva assistentia; ha pedig ezzel sem elégednek meg, akkor a protestans pásztor előtt kötött házasságukat is érvényesnek tartjuk.

A miből következik, hogy a jegyesek, a mint a mi részünkre határozhatnak, éppen úgy elhatározhatják azt is, hogy születendő összes gyermekeiket a prot. vallásu jegyes vallásában fogják nevelni. Tőlük függ. S habár a jegyesek elhatározása nem okvetlenül nekünk szól, mi mégis gyermekeik vallása és nevelése iránt való szabad elhatározásukat a törvénybe igdatni kívánjuk, mert tisztán áll előttünk az, hogy csak ily módon biztosíthatjuk híveink jogosult szabadságát kath. hitünk követésében.

Midőn tehát a mult évben a főrendiház jul. 4-iki ülésén az a javaslat tétetett részünkről, hogy „az 1868-iki törvény okvetlenül megváltoztatandó, vagy oly értelemben magyarázandó és alkalmazandó, hogy annak 12. szakasza nem imperativ, nem cogens, hanem csak deklarativ, mint akárhány más törvény: vagyis, hogy a szülők nem kényszeríthetők gyermekeiket a jelzett szakaszban kimondott elv szerint nevelni“ oly expediens ajánltatott, mely míg a katolikusoknak módot nyujt vallásuk szerint élhetni, sem a bevett vallások hitelveit, sem az állam által nekik nyujtott jogokat nem sérti.

S ép azért újra kérjük a magas kormányt, méltóztassék saját hatáskörében a febr. rendelet visszavonása, a törvényhozás utján pedig az iránt intézkedni, hogy az 1868. évi 53. t.-cz. 12. §-a hatályon kívül helyeztessék illetve javaslatunk szerint értelmeztessék.

II. A polgári anyakönyvek.

Nem vonjuk kétségbe, hogy az államnak joga van a születésekről, halálozásokról és házasságokról a saját közegei által polgári anyakönyvet vezetetni; de sokszor valamint ezen s egyéb fontos ügyekben szerintünk nem a quid iuris, hanem a quid consilii irányadó.

Polgári szempontból ez az intézkedés teljesen szükségtelen, felesleges. Hiszen a polgári anyakönyvekből ugyanazt tudja meg az állam ezután is, amit eddig az egyházi anyakönyvekből és pedig költség nélkül megtudott, holott a polgári anyakönyvek behozatala tetemes költségbe fogna kerülni az államnak.

És még e mellett is nagy kérdés: lesznek-e megbízhatók a polgári közegek, kik mint nem közvetlen tapasztalásból szóló tanuk (testis oculatus) nem fognak eljárni hivatalukban úgy, mint a lelkészek járnak el.

Ezeket megfontolni egyébiránt az állami kormányzat dolga, egyházi szempontból nekünk azon észrevételünk van, hogy több gyermek fog keresztleletlen maradni, hogy ezen polgári anyakönyv mint a polgári házasságnak előfutárja jelenik meg.

Arra a mit a miniszerelnök ur programjában felemlített: „hogy addig, míg a polgári anyakönyvek általán életbe léptethetők lesznek: a jelenlegi anyakönyvekben az anyakönyvvezetők az elkeresztelési esetben azt is tüntessék ki, hogy az 1868-iki 53. t.-cz. szerint az illető elkeresztelt mily vallásnak tekintendő, és a mennyiben az anyakönyvvezetők e körülménynek meg nem felelnének, az illető helyen a polgári anyakönyvvezetés azonnal életbeléptethető legyen, viszont a törvény meghozatalával egyidejűleg az 1890. febr. 23-iki miniszeri rendelet hatályon kívül helyeztessék“ — erre nézve megjegyzzük, hogy a lelkészek által vezetett anyakönyvekbe ép úgy nem vihetjük be a szülötteknek a törvény által elrendelt vallási hovatarozandóságát, a mint nem lehet a febr. rendeletnek eleget tenni; hogy ellenmondást látunk abban, miszerint ugyanakkor, a midőn a magas kormány az 1868. 53. t.-cikket a szülők jogát sértőnek ismeri el és eltörölését kilátásba helyezi, hogy mondjuk ugyanakkor oly intézkedést tenni készül, mely ezen sértő, töröndő szakasz végrehajtását czélozza.

A febr. rendelet támasztotta helyzetnek minden oldalu megvitatása folytán anyyi — úgy véljük — világos lett és kétségtelen kiki előtt, hogy a sérelem lényege abban rejlik, miszerint az állam határozza meg a gyermekek vallási hovatarozandóságát. Ezen sérelem azonban teljes valóságában fenn fogna állani, akár használja az állam ebbeli szándéka végrehajtásában a felekezeti anyakönyvvezetőket akár pedig a polgáriakat, és épp azért a polgári anyakönyv a kontemplált czél elérésére, a vallási béke helyreállítására nem vezethet.

III. Az izraeliták receptiója.

Míg a polgári anyakönyvek tervezése a tarthatatlan febr. rendelet érdekében történik, addig oly más három új javaslat is szerepel a programban, mely nincs kapcsolatban a multtal, s mely hazánk vallásközi institutióit alapjokban megmásítani van hivatva.

Ezek az izraelita vallás receptiólása, a vallás szabad gyakorlata és a polgári házasság.

Az elsőről a miniszerelnök ur már programjában jelezte, hogy az arra vonatkozó javaslat készen áll.

Ha a receptiólás csak a zsidó vallásnak szabad gyakorlatát, a törvény általma alá helyezését, jogainak a saját körében való törvényes védelmét, biztosítását jelenti: nincs észrevételünk ellene, hisz az 1867. évi 17. t.-cz. szerint úgy is az ország izraelita lakosai a keresztény lakosokkal minden polgári és politikai jog gyakorlására egyaránt jogosítottaknak nyilvánítottak — minden ezzel ellenkező törvény, szokás vagy rendelet megszüntetett, — vallásukban önálló és szabadok: tehát megvan adva nekik minden, a mit egy ember mint polgár az országban a maga számára kívánhat.

De ha a magas kormány ezen javaslatában az izraelita vallást törvényesen bevett vallásnak akarja nyilvánítani úgy, hogy a keresztény és zsidó vallás között nálunk az a viszonyosság álljon be, mely jelenleg csak a katolikus és a többi „bevett“ ker. vallások között létezik, tehát a zsidó vallásról a keresztény hitre, a ker. hitről a zsidó vallásra való áttérést az 1868. 53. t.-cz. szerint szabályozni, ily törvénybe bele nem egyezhetünk.

IV. A vallás szabad gyakorlata.

Hitelt érdemlő értesítések szerint ezen javaslat által nálunk „nem az amerikai értelemben vett vallásszabadság van kontemplálva, hanem biztosítása a szabad vallás-gyakorlatnak minden vallási szövetkezet és szekta számára, bármikor keletkezett is az, úgy hogy e szabadelvű eltérés és a recepczió között óriási különbség van.“ A miből következik, hogy e javaslat eszméje nem a bevett vallások rendszerének megdöntésére, mint inkább ezeknek fentartása mellett, a türt vallások meghonosítására vonatkozik.

Elvileg tekintve e szándékot, kivételében bármennyire is korlátozó legyen majd a türteknek nyilvánítandó vallásokra nézve, magában fogja hordani csiráját az amerikai rendszernek, a melynek kifejlését az esetre, ha a mostani megállapodott vallásközi állapotainkon rést ütünk, meggátolni alig állandó valakinek hatalmában.

Az elvek ugyanis erősebbek az embereknél. Pedig amerikai rendszerre gondolnak mindazok, a kiknek most a vallás szabad gyakorlatára vonatkozó javaslat már első megjelenésében tetszik, csakhogy ezek azt általános vallásszabadságnak nevezik s az államnak az egyháztól való teljes elválasztását értik alatta.

Nem titkolhatjuk el e javasiat feletti aggodalmainkat és előre is jelezzük azt a különbséget, mely az önmagában vett vallás szabad gyakorlata és az általános vallásszabadság között létezik hazánkra való tekintetben.

A különbség lényeges, mit azonnal észreveszünk, ha a nálunk tényleg létező vallási állapotokat a hazai jog szempontjából tekintjük és összehasonlítjuk azzal, a mit a korlátlan testületi vallásszabadság jelent.

Nálunk ez köztudomású tény, vallását, egyéni hitét manap mindenki szabadon gyakorolhatja, de testületi jogokkal csak a kiszabott határok között, u. n. bevett vallások keretében. Ezek száma öt, a hatodik a zsidó vallás autonomikus jogokkal. A kik ezeken kívül vannak pl. a nazarenumok, anabaptisták, anglikánusok stb. azokat az állam testületi jog szempontjából egyszerűen nem létezőknek tekinti, mint akár a racionalistákat vagy az u. n. hitfelekezet, helyesebben vallás nélkülieket. Azonban ez a korlátozás is nem az egyénre, hanem a vallási testületre vonatkozik. A mi az egyént illeti e tekintetben oly korlátlan vallás- és gondolatszabadság uralkodik nálunk, hogy erre nézve sem lehet valami kívánni valója senkinek.

Tehát nálunk az egyén számára vallási szabadságot követelni s ezen a czimen a szabad vallásgyakorlatról még törvényt is alkotni akarni, véleményünk szerint fölösleges.

Az egyén nálunk korlátozva nincsen, de igen a vallási társulatok mint egész Európában.

Ez az állapot nálunk hosszú történeti fejlődésnek a szüleménye, hasonló más európai államok fejlődéséhez, a minék folyománya a reczipiált vallások rendszere.

Elmondhatjuk, hogy közjogi vallási állapotaink a türelem szempontjából olyanok, mint talán egy európai államban sem. Az egyén vallásilag szabad, a vallási testületekből pedig annyi van bevéve s oly jogoknak örvend, a mennyit egy történeti multtal biró ország az emberi laxismusnak csak engedhet.

Már ezen közjogi állapoton a szándékolt javaslat az által, ha minden vallási szövetkezet és szekta számára, bármikor keletkezett is, szabad vallásgyakorlatot, hacsak a türt vallás értelmében is biztosítana, rést ütne és utját készítené a korlátlan testületi vallásszabadságnak, mely a bevetti és türt vallás között különbséget nem ismer.

Nem téveszthető szem elől, hogy a vallási sokféleség, mely atomizálja a polgárokat a köz- és magánéletben, bomlasztólag hat az államra. Azért a jól constituált állam semmitől sem áll oly távol, mint területén a korlátlan vallásszabadság meghonosításától, mint a vallási testületeknek korlátlan számban való elismerésétől s felette főbenjáró okoknak kell felmerülniök, hogy előbbi állapotán csak némileg is változtasson.

Mert az egész nemzet életére, jellemére, jövőjére kiható ilyen kérdésben sem elhamarkodni, sem utópiák után indulni nem tanácsos.

V. A polgári házasság.

Végre áttérünk az utolsó javaslatra, mely bár csak elvileg jeleztetett, mégis a többi egyházpolitikai javaslatához viszonyítva erősebb háborgást idézett fel a közhangulatban s ez a polgári házasság.

Az eddig fejtegetett és ellenzett javaslatok közül mindegyik bir jelentőséggel és súlylyal, mindegyik directe és indirecte a vallásba ütközik s a hazának jól felfogott érdekeivel ellenkezik; de mindjárt első tekintetre egyik sem olyan szembe-tünőleg, mint a polgári házasság.

Már pusztá elvi jelzésére is a javaslatnak érezte mindenki, hogy ebben egy, a vallási közérzületet mélyen sértő, a hazai szükségletekben éppen nem gyökeredző intézkedésről van szó. A tulajdonképeni polgári házasság ugyanis nemcsak hogy érinti, de egyenesen sérti a ker. házasságra vonatkozó hitelveinket s nem lehet oly állami szempont és állami szükséglet, ami ilyen vallásellenes áldozatot kívánna hazánkban.

A miniszterelnök ur az országgyűlésen így nyilatkozott: „az egyházpolitikai kérdések negyedikére, a családjog kiegészítő részét képező házassági jogra nézve az ujonnan alakult kormány immár azon helyzetben volt, hogy a házassági jog alapelveire és ezek közt a kötelező polgári házasságra nézve is egyhangu megállapodásra juthatott, minélfogva legfelsőbb elhatározást eszközölt ki annak elvi kijelentésére, hogy a házassági jogra vonatkozólag kidolgozandó és már munkába vett törvényjavaslat a minden állampolgárok közt kötendő házassági viszonyból eredő jogi kérdések feletti általános állami biráskodás és a kötelező polgári házasság alapelvei alapján dolgoztassék ki.“

Ezekre vonatkozólag megjegyezzük, hogy bár ez országnak polgárai mind egy hazának fiai, de nem egyszersmind ugyanazon egy Egyháznak vagy felekezetnek tagjai is, amiért figyelembe kérjük vétetni, hogy a vallási hitelvek különböző volta miatt vallási ügyekben mindnyájunkra egyenlő mérték nem alkalmazható s ép azért maga az elvi kijelentés elég okot szolgáltat arra, hogy mi, tisztelettel alólírottak, mint kilencz millió katolikus hívőnek isteni jog szerinti főpásztorai és illetékes képviselői a kidolgozandó javaslattal szemben már most is a leghatározottabb állást foglaljuk és azt ellenezzük, mert bármely részletei lennének a kötelező polgári házasság alapelvei alapján kidolgozott házassági jognak, az mindenkor nyílt ellenmondásban fog állani a kath. egyháznak a házasságról vallott tanával.

A polgári házasság alapelvei ugyanis oly mélyen nyulnak be a dogmába, hogy a házasságot egyszerűen kiveszik az egyház kezéből, tehát teljesen enerválják és tényleg tagadják mindazt, a mit a kath. egyház a házasságról vall és törvényeivel szabályoz.

Az egyházi házasságnak a polgárral való összehasonlítása nyilvánvalóvá teszi ezt.

Kath. tanunk szerint a házasság a keresztények között

- a) szentség (az u. n. házassági szerződéssel egy és ugyanaz a dolog), mely
- b) mint ilyen kizárólag az egyházi törvényhozás szabályozó jogkörébe tartozik, melyre nézve akadályokat állítani, jogi következményeit szabályozni, bíraskodni annak lényege, érvénye és az ezekből folyó következmények fölött az egyháznak, mint a szentségek letéteményesének és kezelőjének kizárólagos és saját joga;
- c) a házasság a katolikusoknál felbonthatatlan szövetség, melynek rendes törvényes kötési formáját saját lelkesze által való összeesketés képezi.

A polgári házasság alapelvei szerint ellenben a házasság csak polgári jogviszony, mely az állami törvényhozás szabályozó jogkörébe tartozik; ez írja elő a házasság bontó és tiltó akadályait, a házasság jogi következményeit és felbonthatóságát ez szabályozza, a házassági köteléki perekben való bíraskodás is ehhez tartozik.

Történjék azután az esketés illetőleg a szándékolt házasság bejelentése akár egyházi, akár polgári, vagy polgári és egyházi közeg előtt, a házasság az említett feltételek mellett mindig polgári

Szóval keresztények között minden érvényes házasság a szentség jellegével bír, s maga a házasság szentség, úgy, hogy a házassági szerződés és szentség között realis különbség nincsen.

A polgári házasság alapelve pedig a házassági szerződés és a szentség között realis különbséget tesz s a szentség jellegét valami járuléknak tekinti. Ha ezekkel párhuzamba állítjuk a miniszerelnök ur nyilatkozatát, mely szerint „a már munkába vett törvényjavaslat a minden állampolgárok közt kötendő házassági viszonyból eredő jogi kérdések fölötti általános állami bíraskodás és a kötelező polgári házasság alapelve alapján lesz kidolgozva“, akkor ebben a javaslatban egy, a kath. egyház tanát teljesen kizáró felfogás fog érvényesülni, még pedig kötelezőleg az állampolgárok nagyobb részét tevő katolikusokra nézve is.

Az ilyen törvényjavaslatról nem lehet azt mondani, hogy a kormány a polgári házasság behozatalával csupán a házasság polgári viszonyait kívánja szabályozni, az egyházi hitelveket pedig érintetlenül hagyja.

A két intézményben: az egyházi és polgári házasságban két egymást kizáró ellentétől van szó; aki az egyiket akarja, az nem akarja a másikat, mert a két álláspont ellentétes, hisz ha a házaspár a polgári hatóság és az egyházi hatóság előtt is kötnek házasságot, amaz felbontható, emez felbonthatatlan, ugyan melyik lesz érvényes a házaspárokra?

Azért oly nyilatkozatot, mely azt mondja: mi a hitelveket nemcsak hogy sérteni, de érinteni sem kívánjuk — ellenkezik a polgári házasság természetével, egész lényegével.

Az egyház sohasem tagadta, hogy van az államnak törvényhozói és birói hatalma a házasság polgári következményeire s hogy azon jogokat, a melyek az államtól erednek, az állam van hivatva szabályozni.

Tartsa meg az állam ami az államé, de hagyja meg az egyháznak ami az egyházé. Intézkedjék tehát a polgári hatalom a házasságból származó polgári következmények felett, de vegye kiindulásul a polgári törvény a házasság érvényességét vagy érvénytelenségét úgy, a mint azt az egyház meghatározza.

A mondottak szerint az államhoz a házasságnak csak polgári következményei tartozván, intézkedjék az állam ezekről függetlenül, de a házasság lényegéről való rendelkezést, törvényhozást és bíraskodást hagyja meg, mint ezt Krisztus urunk rendelte, az egyháznak, mert a szentségek ehhez tartoznak.

A keresztény államok soha sem is gondoltak olyasmire, mintha a ker. házasság feletti általános és korlátlan törvényhozói hatalom őket illetné meg és pedig a polgári szerződés czimén.

Ezt az elvet a protestantizmus hozta először forgalomba; s ennek befolyása alatt kezdett a protestans államokban a polgári házasság felszínre kerülni, a nélkül, hogy maga a prot. nép a házasság vallásos jellegéről egész a legújabb időkig lemondott volna.

A külföldön, a hol a polgári házasság létezik, mindenütt csak válságos időkben és hosszas küzdelmek után jött az létre, s azt ugyancsak nem lehet állítani, hogy jól eredményezett volna.

Idézzük erre vonatkozólag Andrássy Gyula grófnak 1883-ban a főrendiházban mondott beszédét, melyben a polgári házasság körül külföldön tett tapasztalatait így összegezte: „A sors úgy akarta, így szólt, hogy számos évet töltöttem épen azon országokban, a hol a polgári házasság be van hozva. S megvallom, a kép, melyet ott láttam, egész más benyomást tett reám, mint a milyenek én magam is theoriában gondoltam.

Nem akarom hosszasan ecsetelni, csak röviden mondom el azt a benyomást, melyet az ottani állapotok szemlélése reám tett.

Ezen intézmény alatt csak két áramlat érzi magát kielégítve: az egyik az, mely vallást nem ismer és azzal az állam mindenhatóságát állítja szembe; a másik

az, mely toleranciát nem ismer és tisztán csak a felekezeti szempontot állítja előtérbe. A két véglet igen, de a mi közte van, az ezen megoldás által megnyugtatót soha sem nyerhet. S tapasztaltam azt, *hogy ezen intézmény a családokban, a társadalomban a türelmetlenséget, a vallási viszályt a legnagyobb mértékben fokozza s azért* őszintén megvallom, hogy én behozatalát nálunk nemcsak ma, *de soha sem kívánom.*

De nemcsak ez okból nem kívánom, hanem még más okból is. A polgári házasságot, mint az a külföld némely államában létezik, az állami mindenhatóság és az egyházi mindenhatóság (?) közti küzdelem szüleményének tartom.

Ismétlem, a polgári házasság egy harc szüleménye, melyben van egy győztes és van egy legyőzött fél. S bár minden ily harcban az utóbbi időben az állam győz, az én meggyőződésem mégis az, hogy vallási kérdésekben a legrosszabb egyezés is sokkal jobb, mint a legfényesebb győzelem.

És hogy ott, a hol az egyik fél a másikat legyőzte, mind a kettő a győztes, úgy mint a legyőzött fél egyaránt vesztes.

Igy ismerte Andrassy Gyula gróf a polgári házasságot és szomorú következményeit az életből.

E szomorú következmények egyike a családok elkereszténytelenedése, még oly államokban is, mint pl. Poroszország, hol pedig a protestantizmus uralkodó vallás, melynek fővárosából Berlinből az 1879. és 1880. évekre vonatkozólag Öttingen nyomán a következő statisztikai adatok állanak rendelkezésünkre :

	1879.	1880.	Százalék	
			1879.	1880.
I. a) Született protestans szülőktől	31,696	31,347	100,0	100,0
Ezekből kereszteltetett	23,617	25,210	74,5	80,6
Keresztség nélkül maradt	8,079	6,137	25,5	19,4
b) Vegyes házasságokból (fele)	2,016	2,047	100,0	100,0
Ebből megkeresztelve	1,677	1,702	83,1	83,2
Keresztség nélkül	339	345	16,9	16,8
c) Törvénytelenek prot. anyáktól	5,163	5,284	100,0	100,0
Ebből meg lett keresztelve	2,308	2,697	46,2	50,4
Nem kereszteltetett	2,783	2,587	53,8	49,6
II. Házasságkötések.				
a) Evangelikus házaspár	8,510	8,764	100,0	100,0
Ezekből egyházilag esketve	3,489	3,788	40,9	43,2
Egyházilag nem esketve	5,021	4,976	59,1	56,8
b) Vegyesházasságok (ev. és kath.) fele	702	741	100,0	100,0
Ezekből egyházilag esketve	244	297	34,7	40,4
Egyházilag nem esketve	458	444	65,3	59,6

Az idézett statisztikai adatokon kívül semmi sem illusztrálja annyira a helyzetet, mint magoknak a protestánsoknak mai küzdelmei Németországban az ott behozott polgári házasság ellen; ők mélyen sértve érzik magukat vallásos érzelmeikben ezen intézmény által s annak megszüntetésére törekednek.

A ki Németország vallási viszonyait figyelemmel kíséri, az előtt e törekvések ismeretlenek nem lehetnek. E tekintetben egész halmaz megbízható, különösen a protestánsok részéről jövő, ilyféle törekvésekre vonatkozó adataira hivatkozhatnánk. Mindezek mellőzésével azonban elegendőnek tartjuk fölemlíteni, hogy 1875. évi szeptember 8-án körülbelül 600 lelkésze a protestáns államegyháznak gyűlt össze és hét pontban adták elő sérelmeiket, a már behozott s törvényesen főálló polgári házasság ellen. (L. Sohm *Recht der bürgerl. Eheschl.* 12.)

És ugyanazon protestáns Sohm maga mondja: „Semmi kétséget sem szenved, az evangélikus egyház ép úgy ellenzi a polgári házasságot, mint a katolikus egyház. A polgári házasságtól megtagadja a törvényes jogi következményeket és nemcsak egynéhány egyházi hierarchikusnak izgatása az a polgári házasság ellen, amit látunk, hanem a népnek legbensőbb meggyőződéséből származó egyöntetű, népszerű ellenállás az, ami az evangélikus egyháznak álláspontjában nyilvánul. A polgári házasság nemcsak népszerűtlen, de töle Németországnak úgy evangélikus, mint katolikus népe egyenesen és nyíltan megtagadja a sajátos jogi következményeket. Az okokat, a melyek az evangélikus egyházat ellentétbe hozták saját elveivel, a melyek az egyházat és egyúttal az evangélikus népet ezen, különben szokatlan fölháborodásra kényszerítették a társadalmi renddel szemben, nem nehéz kitalálni.“ (L. Sohm, *Die obligatorische Civilehe und ihre Aufhebung.* 1880. 24. l.)

Ezekből is kitűnik, hogy a polgári házasság a vallási *conflictus*okat nem szüntette meg; sőt ugyanazon egy vallásuak közt, mint Poroszországban, maguk az evangélikusok között, idézett elő szakadást.

Elismerjük, hogy mostani házassági jogrendünkben ziláltság uralkodik, de nem írhatjuk alá azon állítást, hogy a polg. házasság behozatalával lehetne azt sanálni, mert ezen ziláltságnak oka nem az egyházi, hanem a polgári törvényekben keresendő.

A vegyesházasságokba az 1868. évi 48. t.-cz. által bevitt dualizmus és az ugyancsak 1868. évi 53. t.-cz. 8. §-ában kifejezett helytelen elv okai annak, hogy egészséges jogrend nem létezik. Ezek a jog eszméjével ellenkező törvények okozták a mindnyájunk által ismert bajokat s nem a felekezeti házassági jogok, a mint tényleg 1868. előtt a házassági jogrend mostani ziláltságát nem ismertük. Ámde minden bajnak természetes orvosságát csak annak megszüntetésében szokás keresni, a mi a bajt okozta s nem új bajok felidézésében.

Már pedig ilyesmit tennénk, ha a nálunk előforduló házassági bajok valódi okainak feltüntetésére helyett a polgári házasságot hoznók be.

Ezekben kívántuk elmondani azt, hogy a magyar kath. püspöki kar miért kénytelen a magas kormány egyházpolitikai programjával szemben állást foglalni.

Egyházunk és hazánk igaz szeretete mondatta el velünk ezeket.
Kik egyébiránt kiváló tiszteletünk őszinte nyilvánítása mellett maradunk
Budapesten, 1893. márczius 3 án

(Aláírások mint fenn.)

1003

1893

(Oboli S. Petri
Suae Sancti-
tati oblati.)

Nunziatura Apostolica. Viennae, die 30-a. Martii 1893. No. 5619. Excmme ac Rmme Domine! Recepti una cum aestimatissimis Excellentiae Vestrae litteris diei 22-ae labentis mensis summam florenorum 8441.50 oblatam a Clero et populo fideli istius Dioeceseos pro Obolo S. Petri, eamque sine mora ad Smum Patrem transmisi. Iucundo nunc perfungor officio Excellentiam Vestram certiozem reddendi, haec munera gratissima fuisse Sanctitati Suae, quae paterna benevolentia piis oblatoribus Benedictionem Apostolicam impertitur. Peculiaris vero obsequii et aestimationis sensibus permaneo. Excellentiae Vestrae Rssimae Addictissimus Famulus A. Card. Galimberti, Pro-Nuntius Apostolicus. Excmo ac Rmos Dominos D. Ferdinandos Dulánszky, Episcopo Quinque-Ecclesiensi.

Quarum litterarum sensus per DD. Curatos fideli populo ex ambone annuntiandus veniet.

1004

1893

(Regulae piaae
Consociationis
sacrae
Familiae.)

In nexu circularium sub nr. 817/1891. publicatarum communico cum DD. Curatis in subnexo regulas Consociationis sacrae Familiae.

PIAE CONSOCIATIONIS SACRAE FAMILIAE REGULAE.

I. FINIS. — In brevi Apostolico *Neminem fugit*, a SSmo D. N. Leone PP. XIII. die 14. mensis Junii 1892 pro universo terrarum orbe promulgato, habetur, Piaae Consociationi a S. Familia id esse propositum: „Familias christianas arctiori pietatis nexu sacrae Familiae devincire, vel potius omnino devovere, eo etiam consilio, uti scilicet Iesu, Maria, Ioseph familias sibi deditas tamquam rem propriam tueantur et foveant“ —; quare omnes, quicumque ad eam pertinent societatem, oportere contendere, ut „inter se colligatis fide mentibus, caritate voluntatibus, in amore Dei atque hominum, vitam ad propositum exigant exemplar“. — Ad haec facilius certiusque assequenda, Cardinalis vice sacra Urbis antistes, ab Ipso Pontifice Maximo Leone XIII. Consociationis universae Praeses electus datusque Patronus, audito coetu a consiliis, haec quae sequuntur, servanda decrevit.

II. ADIMPLENDA MUNERA. — a) Cardinalis Praesidis erit, coetus virorum a consiliis, quando Ipsi opportunum videbitur, indicare eis praesesse, litteras ad Episcopos dioecesanos, pro suis quemque negotiis, itemque paginas aggregationis atque eiusmodi alia subscribere. Ejusdem erit paroeciarum numerum ac familiarum recipere, quae per varias orbis regiones in Piaae Consociationis album fuerint adscriptae. Sacris coetibus ac religionis solemnibus, quae a Pia

Consociatione celebrari in urbe contigerit, vel Ipse praeerit, vel alius ab Eo sufficiens antistes. Sui denique muneris erit, de omnibus, quae piam hanc Societatem spectent, per consiliarios suos edoceri, praesertim in iis, quae ab his possent ex officio fieri, vel quae aliquam difficultatem praesefere videantur.

b) Trium (quorum alter est a secretis pro tempore S. Rituum Congregationis), quos Cardinalis Praeses sibi adscivit, urbanorum Antistitum erit diligenter conventibus interesse, suam sententiam dicere, significare Praesidi, si quid noverint Piae Societati profuturum, in omnia, quae ad huius bonum referantur, sedulo incumbere.

His accedit Sacerdos, qui fungatur munere Secretarii Piae Societatis, ad id electus a Cardinali Praeside. Huic curae erit graviora, quae in conventibus occurrant, pertractanda negotia, adnotare; quae ad rei incrementum collatura duxerit, proponere; scriptis edendis a Pia Consociatione vigilem navare operam; de omnibus ac singulis communicare cum Praeside, ut et necessaria adprobatione et duplici subscriptione muniantur.

Porro Sacerdos a secretis adsciscere sibi in auxilium poterit alium Presbyterum, a Praeside adprobandum, qui Secretarii vices adimpleat. Ad eum itaque pertinebit dandas ad Episcopos aliosve litteras exarare eorumque epistolis rescribere, prout a Cardinali Praeside fuerit edoctus, cui et Secretario postea tradet subscribendas. Penes ipsum erit pluteus, sive archivum, quo scripta, libellos, sacras imagines, aggregationis paginas et alia eiusmodi servabit in usum Sodalium, prout Piae Consociationis consilium constituerit. Agendas sibi expensas ipse describat et Praesidi referat, cui etiam rationem reddet.

III. EXTRA URBEM. — a) Episcopi dioecesiani erit aliquem e suis Sacerdotibus, quantum fieri possit, digniorem, eligere ad munus Moderatoris, huius studium excitare in bonum Piae Consociationis, quo alacriorem operam in omnibus, quae ipsum spectaverint, afferat; sedulo advigilare: ab ipso electo Moderatore de omnibus velle doceri, quae ad Piae Consociationis bonum referantur.

b) Ad dioecesanum Moderatorem pertinebit Moderatores parochiales opera et consilio iuvare, ut pari alacritate ac prudentia sese in omnibus gerant. Ab unoquoque eorum saepe numerum et nomina exquiret familiarum, quae Piae Consociationi fuerint adscriptae, de quibus edoceri deinde possit. Neque harum modo, sed et nomina descriptorum paroeciarum in tabulis recensenda curabit; mox earum exemplar ad Urbem mittet.

c) Paroeciarum Rectores singuli Moderatoris officium inter oves sibi creditas assumant obeantque. De suae quisque Consociationis negotiis cum Moderatore dioecetano communicet, cuius auctoritate, consilio, opera iuvari possint. Familias paroeciae in sociorum numerum adscisci cupientes in tabulas referet, palamque Moderatori dioecetano faciet. Quotannis, stato die, paroeciae familias recensere studebit novasque, si fieri possit, in album Societatis inscribendas curabit. Quo autem Sacrae Nazarethanae Familiae cultus honorque foveatur magis, sermonem interdum de Pia Consociatione ad oves suas habeat, quum in festis peculiaribus

Domini, Deiparae ac S. Iosephi, tum maxime quum Sodalium pactum erit solemniter renovandum, vel etiam quum in parochiali Ecclesia religiosam aliquam eiusdem S. Familiae solemnitatem celebrari contingat, quam et indicere et dirigere prudenti eius arbitrio relinquitur. Idem, si opportunum videbitur, auxiliares viros ac mulieres moribus et pietate praestantes in parte laboris adsumat, qui rei provehendae omni studio dent operam.

d) Delecti ex utroque sexu rei provehendae, alteri inter viros, alterae inter mulieres, ab suo edocti Parocho in Piae Consociationis incrementum magno studio prudentiaque incumbent, adhibitis, quae ad rem sunt validissima, precibus, hortationibus, virtutum exemplis. Praeterea in omnibus, pro quibus eorum opera uti Parochi in Domino iudicaverint, dociles omnino se praebeant.

IV. SERVANDA A FAMILIIS ADSCRIPTIS. — *a)* In honorem Nazarethanae Familiae studeat, quicumque ei dederit nomen, similitudinem aliquam earum virtutum adripere, quarum Iesus, Maria, Ioseph praeclarissima in terris exempla prodiderunt, quum omnibus, tum maxime iis, qui labore manuum victum quaerunt. Sed ad illas in primis animum adiiciant, quae sanctitatem domesticae societatis spectant, uti sunt mutua caritatis officia, praesertim inter coniuges, filiorum recta institutio horumque obedientia et obsequium in parentes, pax et concordia domi aliaque huiusmodi. Itaque a vitiis omnino caveant, ab iis maxime quae singularem infamiae notam Christiano homini inurant, quaeque Ipsi Sacrae Familiae iniuriam videantur afferre praecipuam, cuius generis sunt impia verba aut obscena, ebrietates, incompositi mores, hisque similia.

b) Ad Poenitentiae et Eucharistiae Sacramenta solemnioribus saltem anni diebus pie accedent praesertim quo die Familiarum consecratio renovabitur.

c) Ecclesiae praecepta, in tanta morum demutatione ac corruptela tam parvi habita, suaviter observari curabunt, ea potissimum, ex quorum custodia aliis bona exempla derivant, uti auditio sacri festis diebus, abstinentia praescripto tempore a cibis vetitis, aliaque eiusmodi.

d) Peculiari honore celebranda curabunt festa Piae Consociationis propria, quae plenaria Indulgentia a Summo Pontifice fuere ditata, in primisque solemnem constitutum diem in honorem Sacrae Familiae, qui dies erit per universum orbem Dominica infra octavam Epiphaniae, quo simul, nisi aliter expedire Moderatoribus parochialibus in Domino visum fuerit, ritus consecrationis renovabitur.

e) Dent operam ut, semel saltem in die, ante Sacrae Familiae imaginem communes fundantur preces, in quibus praecipua ratione commendatur Rosarii in honorem Deiparae recitatio.

f) Pietatis exercitationes, quas diximus, enixe commendantur iis, qui ad Piam Consociationem pertinent, nullatenus tamen eorum onerata conscientia.

Datum Romae ex Aedibus Vicariatus, Dominica infra Octav. Epiph. die 8. Ianuarii 1893. L. M. CARD. VIC., Praeses. C. MANCINI a Secretis.

1005

1893

Consignatio

symbolarum per dioecesim in emolumentum s. Missionis Africanæ a. 1893. conflatarum.

Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.
			Translati:	101	54	Translati:	220	54
Abaliget	3	30	Diós-Berény	1	20	Kajdacs	1	—
Agárd	2	—	Dolnji-Miholjac	3	50	Kakasd	2	—
Apar	1	63	Dombóvár	6	—	Kánya	1	—
Baán	18	—	Döbrököz	10	—	Kárász	2	—
Baar	1	06	Dráva-Sz.-Márton	—	50	Keszü	5	—
Babarecz	3	20	Duna-Földvár	10	31	Kis-Asszonyfa	1	—
Bakonya	2	—	Duna-Szekeső	4	71	Kis-Dorogh	2	—
Baranyavár	1	30	Egerágh	2	93	Kis-Falud	—	71
Báta	1	—	Értény	6	78	Kis-Székely	1	—
Báttaszék	3	—	Fadd	10	30	Kocsola	1	82
Battina	2	—	Feked	—	30	Kónyi	4	50
Bedegh	—	40	Felső-Iregh	1	55	Köblény	4	—
Bellye	8	44	Felső-Mindszent	3	—	Kömlőd	2	—
Berement	2	—	Felső-Nyék	—	50	Kövágó-Szöllős	13	—
Berkesd	5	—	Garé	2	—	Lakócsa	2	—
Bicsérd	—	—	Gödre	—	80	Lancsuk	1	—
Bikal	1	—	Görcsöny	3	—	Lapánesa	2	26
Bizovac	3	91	Grábóc	1	50	Laskafalu	3	—
Bodony	10	—	Gyula-Jovánca	2	57	Lengyel	2	21
Bogdása	3	25	Harez	2	10	Lipova	1	83
Bonyhád	3	—	Harkanovci	2	—	Lovász-Hetény	4	17
Bozsok	1	60	Herczeg-Szöllős	1	60	Lucs	3	—
Böleske	8	40	Hetvehely	—	60	Magyar-Hertelend	2	—
Brodjanci	2	—	Himesház	2	—	Magyar-Szék	3	—
Bükösd	2	45	Hird	2	—	Maiss	2	—
Čepin	2	10	Hosszu-Hetény	4	—	Mágocs	3	40
Czikó	1	50	Hőgyész	30	50	Mária-Gyúd	—	—
Dályok	2	—	Ibala	1	20	Mária-Kéménd	4	57
Darázs	3	—	Izsép	—	82	Marjanci	3	91
Dárda	3	—	Jánosi	—	73	Miszla	1	08
Summa:	101	54	Summa:	220	54	Summa:	301	—

(Symbolae pro missionibus Africanis a. 1893. conflatae.)

Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.	Parochia	fl.	cr.
Translati: 301			Translati: 404 19			Translati: 509 70		
Mocsolád	1	—	Püspök-Lak	1	—	Szebény	1	81
Mohács ad S. Cruc.	2	88	P.-Sz.-Erzsébet	3	—	Szegzárd	6	—
Mohács ad S. Mich.	4	89	P.-Sz.-László	1	30	Szegzárd-Ujváros	4	50
Monostor	2	60	Qu.-Ecclesiae Cath.	38	05	Szent-Dienes	4	—
Mosgó	4	—	„ ad B.M.V.P.	6	—	Szent-György	2	—
Mözs	1	—	„ „ s. Aug.	2	—	Szent-István	—	73
Mucsi	2	50	„ „ s. Franc.	6	60	Szent-Iván	1	45
Nádasd	5	15	„ „ s. Flor.	1	—	Szent-Lőrincz	4	42
Nagy-Mányok	2	—	Rác-Mecske	1	07	Szigetvár	30	66
Nagy-Nyárad	3	05	Rác-Petre	2	—	Tamási	9	45
Nagy-Vejke	1	40	Rác-Tóttös	2	—	Tengőd	—	40
Nakk	10	35	Radikovci	1	—	Tevel	2	—
Német-Bóly	5	24	Regöl	3	40	Tolna	—	—
Némethi	3	—	Saásd	5	25	Tolna-Szántó	3	17
Német-Kécér	1	20	Siklós	2	—	Tót-Keszi	1	—
Német-Márok	5	—	Simontornya	1	20	Vaiszló	2	—
Német-Ürögh	1	04	Šljivoševci	2	50	Valpó	7	29
Olasz	2	—	Somberek	3	—	Varasd	3	—
Ozora	5	—	Sumony	2	24	Várdomb	1	—
Ó-Kurd	5	—	Somogy-Sz.-László	2	—	Vásáros-Dombó	3	—
Paári	4	—	Szabad-Sz.-Király	4	—	Vaszar	1	20
Paks	10	09	Szabolcs	2	—	Veliskovci	3	—
Pálfa	1	—	Szajk	—	—	Véménd	—	89
Pécsvárad	1	20	Szakadáth	2	24	Villány	3	—
Pellérd	8	—	Szakál	1	21	Viljevo	5	—
Petrievci	3	10	Szakes	3	—	Vókány	2	83
Pinczehely	4	—	Szalatnak	1	—	Vörösmarth	3	—
Podgajci	3	—	Szálka	1	70	Závod	1	—
Püspök-Bogád	—	50	Szászvár	3	75	Zomba	2	50
Summa: 404 19			Summa: 509 70			Summa: 620 —		

Datum Quinque-Ecclesiis die 31. Martii 1893.

Cancellaria Episcopalis.

Quae summa 620 fl. a. v. fine ulterioris promotionis ad Nuntiaturam Apostolicam Vindobonam transmissa est.

1006
1893

Dimittuntur cum praesentibus simultaneo pro singulis officiis parochialibus in exemplari uno extractus Rationum super Cassis fund. gen. dioec., item Emeritorum Sacerdotum, necnon pensionali ludirectorum per Officium fund. dioec. pro anno 1892. redditarum.

(Rationes Casarum f. g. d., Em. Sac. et pens. Ludirectorum pro a. 1892.)

1007
1893

A lipovai plébániába kebelezett B e z e d e k nevű fiókköztségben a kántor-tanítói állomás üresedésbe jövén, erre pályázat hirdettetik. Jövedelme a következő: A) a hitközség részéről: 1) kényelmes lakás a szükséges melléképületekkel; 2) minden házaspár után 1 frt (jelenleg 114 frt); 3) ismétlő oktatásért 20 frt; 4) stóla körülbelül 10 frt; 5) 23¹/₂ mérő buza (a telkesgazdák és életjárulékosok részéről tiszta búzát kap, a kisházások és zsellérek részéről pedig rozsot) és ugyanannyi, t. i. 23¹/₂ mérő zsurmolt kukoriczát. Buzajárandóságát évenként egy napon, t. i. augusztus 16-án kapja be a hivek részéről; 6) egy holdnyi beltelek kis kerttel és 2 hold szántó föld egy tagban, melyeket a hitközség szánt, vet és a termést is behordja, de a tanító adja a vetőmagot; 7) rét helyett a temetőben termő fünek használata. A szénát a község kaszálja, gyűjti és hordja be, de a sarjut maga a tanító tartozik kaszáltatni és behordatni; 8) a ház- és földadót a község fizeti; 9) úgyszintén a szükséges malomfuvarokat is a község szolgáltatja. B) A herczeg Lippe uradalom részéről jár: 10) 4 frt 20 kr. készpénz; 11) 10 pozs. mérő gabona és 12) 6 öl fa, melyet a község vág és behord, de ebből az iskola is fűtendő. Oktatási nyelv: német-magyar. A kellően felszerelt folyamodványok f. évi április 30-ig a kerületi tanfelügyelőséghez intézendők Német-Márookra (p. helyben).

(Concursus pro statione cant. docentis in Bozedek.)

1008
1893

A berementi plébániához tartozó P e t á r d a nevű fiókköztség kántor-tanítói állomására f. évi márczius hó 14-én 835. sz. alatt kibocsátott (VI.) körlevélben hirdetett pályázat az ott körülírt feltételek mellett ezennel f. évi május hó 4-ig meghosszabbítottatik.

(Concursus pro statione cant.-doc. in Petárda.)

Rssmo Dno Aloysio Girk, canonico custode, ab agendis custodiatu circa Ecclesiam Cathedralem erga suas preces relevato, agendorum horum cura interim Rssmo Dno Antonio Walter, abbati, canonico commissa est.

(Personalia.)

Missi sunt cooperatores: Josephus Herger e Himesház ad Hőgyész; Ignatius Sirisaka e P.-Szt.-Erzsébet ad Himesház; Pancratius Gombárovics ad P.-Szt.-Erzsébet.

Datum Quinque-Ecclesis die 9. Aprilis 1893.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

VIII.

1214

1893

Tisztelendő kedves Testvérek!

F. év február 15-én 631. sz. alatt hozzátok kibocsátott körözüvényem kapcsolatában közlöm veletek örvendetes tudomásul Ő Fensége Károly Lajos főherceg urnak, a vörös keresztgyelet védnökhelyettesének hozzám intézett legkegyesebb leiratát 1% alatt. Továbbá 2% alatt ugyancsak az országos vörös keresztgyelet Elnökségének tudósítását, mely az egyleti teendők iránt utasításokat tartalmaz.

(A Vörös-Kereszt-egylet ügyében.)

Utóbbiakat sziveskedjete követni; a fenséges Főherceg urnak kegyes elismerését pedig hálásan fogadni és február 15-én intézett multkori köriratom értelmében is, további ügybuzgóságtok folytatására és fokozására újabb indokul tekinteni és venni.

Nagyméltóságú és főtisztelendő Dulánszky Nándor pécsi püspök urnak, valóságos belső titkos tanácsos, a Ferencz József-rend nagykeresztese, hittudor, sat. sat. sat.

Károly Lajos főherceg, az önkéntes segélyző-egyesületi ügynek védnökhelyettese az osztrák-magyar monarchiában.

13. szám. V. H. — Nagyméltóságú és főtisztelendő püspök úr! A magyar szent korona országai vörös kereszt egyletének igazgatósága f. évi márczius hó 26-án kelt 506. számú jelentésével tudomásomra hozta, hogy Nagyméltóságod a főtisztelendő székes káptalannal együtt, tetemes költségen, ötven lábbadozó harczos befogadására szükséges teljes felszerelésről gondoskodott, és háboru esetére azok ellátására is kötelezte magát; a pécsi egyházmegye területén pedig 107 lábbadozó harczos ingyenes ellátására gyűjtött ajánlatokat. De ezenkívül Nagyméltóságod felhívása folytán Szauter Antal görcsönyi és Frantich Ágoston kövágó-szöllősi plébános urak székhelyükön fiókegyleteket alakítottak és nagyobb pénzbeli adományok is folytak be.

Végül az előbb nevezett igazgatóság még arról is értesít, hogy Nagyméltóságod f. é. február hó 15-én 631. szám alatt, egyházmegyei főtisztelendő papságához újból külön köriratot intézett, melyben egyrészt az eddigi eredményről beszámolt, másrészt a főt. papságot további szives közreműködésre felkérte.

Élénk meglelégedéssel vettem tudomást azon hathatós támogatásról, melyben Nagyméltóságod a magyar szent korona országai vörös kereszt egyletét részesíti s ezen buzgóságaért meleg köszönetemet és teljes elismerésemet nyilvánítom.

Bécs, 1893-ik évi április hó 13-án.

Károly Lajos főherceg.

Nagyméltóságu és főtisztelendő Dulánszky Nándor pécsi püspök urnak Pécssett.

506. szám. Nagyméltóságu és főtisztelendő püspök ur! Nagyméltóságod folyó évi február hó 24-én 631. szám alatt kelt nagybecsü átiratát az egyleti igazgatóságnak folyó hó 6-án tartott ülésében bemutatván, ez kiváló örömmel vett tudomást a pécsi egyházmegye főtisztelendő papságának a magyar szent korona országainak vörös kereszt egylete irányában tanusított neméslelkü áldozatkészségéről és Nagyméltóságodnak ugy a lábbadozó harczosok gondozása, mint az egyleti tagok gyűjtése terén eddig elért kedvező eredményekért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott, elhatározván egyuttal, hogy azokról Károly Lajos főherczeg védnök-helyettes ur Ő Fenségének is hódolatteljes jelentést teend.

Midőn erről Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni van szerencsém, egyuttal részemről is őszinte köszönetemet fejezem ki Nagyméltóságodnak emberbaráti ügyünk valóban lelkes és sikerdús támogatásáért.

A főtisztelendő papság által 107 üdülő harczos ellátása iránt tett ajánlatokat kötelességszerűleg közölni fogom a hadi kormánylyal is a hadrendbe való felvétel végett. A válasz leérkezte után ez ügyre bátor leszek még visszatérni.

A Kővágó-Szöllősen és Görcsönyön megalakult fiókegyletek működésének megkezdhetésére nézve bátorkodom javaslatba hozni, hogy azok más fiókegyletekkel egyöntetűen az alakuló közgyűlésükről szóló jegyzőkönyvet terjeszszék be, melynek alapján részükre a szabályszerű könyveket és bélyegzőt kiadhassuk. Ennek megtörténtével a fiókegylet az országos egyesület kötelékébe beiktattatván, a portómentesség élvezetébe is lép.

A befolyt összegek hováfordítására vonatkozólag az országos közgyűlés azon határozatot hozta, hogy az alapítványok és 10 frtos tagdíjak egészben a központi alapba fizetendőek be; a rendes és rendkívüli tagdíjakból pedig 50°/o lesz a központba beszoigáltatandó. A másik 50°/o, a kamatok, a mulatságok jövedelme és külön — kizárólag a fiókegylet rendelkezésére bocsátott — adományok a fiókegyleteket illetik, melyek ²/₃ részben helyi jótékonyág gyakorlására használhatók fel.

Tisztelettel kérem Excellentiádat, hogy a fiókegyleteket ily értelemben felvilágosítani méltóztassék.

Kitünő tiszteletem őszinte kijelentése mellett maradok Budapesten, 1893. márczius hó 20-án

Gróf Csekonics Endre, egyleti elnök.

1112

1893

(Fundatio
Illmi D. Fran-
cisci Troll pro
ordinariis
WADiaconis.)

Ferdinandus Dulánszky Dei Misericordia et Apostolicae Sedis Gratia Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis Episcopus, Sacratissimae Caes. Et Reg. Apostolicae Maiestatis Actualis Intimus Consiliarius, Insignium Ordinum Coronae Ferreae I. Cl. item Francisci Josephi Magnae Crucis Eques, Commissionis Regnicolaris Conservandis Monumentis Artis Socius, SS. Theologiae Doctor Collegiatus.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod Illmus ac Rssmus Dominus Franciscus Troll, Protonotarius

Apostolicus, Suae Sanctitatis Leonis PP. XIII. Praelatus domesticus, Abbas S. Stanislai de Sáros, Cathedralis Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis Canonicus Cantor, Examinator Prosynodalis, Ins. Ordinis Coronae Ferreae III. Cl. Eques, Ordinis S. Sepulchri Hierosolymitani cum stella, item Ordinis Aureae Crucis Leonis PP. XIII. „pro Ecclesia et Pontifice“ Commendator, Arcadiae Romanae et Academiae Tiberinae Socius, pro memoriali instantis sui iubilaei sacerdotalis in tesseram gratitudinis, qua se erga almam Dioecesim Quinque-Ecclesiensem obstrictum esse profitetur, 20.000 flnor., i. e. viginti millia florenorum austr. valoris, seu 40.000 coronarum, dotis instar perpetuae foundationis eo fine ad manus nostras numeraverit, ut annum praevis capitalis fundationalis censum, unde aliquo saltem, etsi non condigno honorario decorentur, percipiant Ordinarii districtuum in Dioecesi Vice-Archidiaconi non tam pro praemio laborum, quam pro itineribus expensis.

Nos igitur egregiae huius munificentiae specimen debito prosequentes aestimio, ipsam hanc foundationem, qua illustrissimus fundator factarum iam in varias dioecesanam indigentiam foundationum seriem auxit, auctoritate Nostra Ordinaria acceptamus, approbamus et coordinamus disponentes, ut annum praevis capitalis fundationalis fine fructificationis penes Cassam fund. gen. dioecesanam elocati interusurium, piae intentioni fundatoris conformiter, inter ordinarios districtuum in Dioecesi VADiaconos aequaliter distribuatur; respective Officio fundationali dioecesano iniungentes, ut singulis ordinariis Vice-Archidiaconi titulo honorarii vice-archidiaconalis erga apocham rite adornatam summam vigesimae secundae parti annui census huius foundationis correspondentem in semestralibus ratis quotannis consignare debeat.

Dives autem in misericordia Deus retribuere dignetur pio fundatori pro insigni beneficio!

Datum Quinque-Ecclesiis die 22. Aprilis 1893.

Missi sunt cooperatores: Stephanus Blažeković e Kis-Dorogh ad (Personalia.) Villány; Franciscus Mundbród ad Duna-Szekeső; Stephanus Takács e Szakadáth ad Závod; Josephus Molnár e Závod ad Apar; Guilielmus Fuchs ex Apar ad Rác-Petre.

Datum Quinque-Ecclesis die 1. Maii 1893.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

IX

1407

1893

Die 18-a Maii a. c. pie in Domino obiit Julius Szerényi, parochus Závodensis. Natus a. 1848., ordinatus a. 1872., ab a. 1882. curatiae Nagy-Vejke, ab a. 1885. parochiae Lengyel praefuit, inde a. 1887. ad parochiam Závod promotus.

(Mors Juli Szerényi, par. Závodensis.)

In cuius animae refrigerium quivis sacerdos dioecesanus tria Sacra persolvere tenetur.

1408

1893

Franciscus Kutor, parochus Tótkesziensis fundo emeritorum sacerdotum 2000 flnos donavit, census huius Capitalis ad dies vitae sibi reservando.

(Donatio Franc. Kutor, par. Tótkeszi.)

1409

1893

E subsequentibus Intimatis R. H. Ministeriorum Cultus & publ. Institutionis; item internorum negotiorum intelligent RR. DD. Parochi, qualis obligatio eidem incumbit intuitu extradandorum extractuum matricularium subditorum Reipublicae gallicae.

(Intimata R. H. Gubernii quoad extractus matric. subditorum Galliae.)

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől 14,893. szám. A m. kir. belügyminister úrnak a magyar, osztrák és francia állampolgárokat illető anyakönyvi kivonatok, u. m.: születési, esketési és halotti levelek kölesönös megküldése iránt, az osztrák-magyar monarchia mindkét államának, valamint a francia köztársaságnak kormányai közt létrejött és az érdekelt kormányok nevében az osztrák-magyar monarchia párisi közös képviselte és a francia külügyminister által Párisban 1892. évi augusztus hó 29-én megkötött és a cs. és kir. közös külügyminister ur által kihirdetés végett hozzá juttatott egyezmény végrehajtása tárgyában az összes törvényhatóságokhoz f. évi márczius hó 12-én 20,189. sz. a. kibocsátott körrendeletének hivatalos másolatát, a szóban forgó egyezmény eredeti francia szövegének hivatalos másolatával együtt van szerencsém a főtiszt. főhatóságnak oly tiszteletteljes megkereséssel megküldeni, hogy az anyakönyvvezető lelkészeket a körrendelet határozmányainak betartására megfelelően utasítani méltóztassék. Budapest, 1893. évi ápril hó 17-én. Gf. Csáky.

Másolat. M. kir. belügyminister. 20189/I—1. szám. Körrendelet, valamennyi törvényhatóságnak. — Az osztrák-magyar monarchia mindkét államának, valamint a francia köztársaságnak kormányai az alattvalóik polgári állapotát érdeklő okmányoknak egymással leendő kölesönös kicserélését biztosítani óhajtván, e végből a következőkben állapotok meg: 1. A szerződő kormányok kötelezik magukat, hogy a területükön kiállított és a másik szerződő fél területéről

származó egyénekre vonatkozó születési, házassági és halotti anyakönyvi kivonatokat meghatározott időszakonként kellően hitelesített alakban egymásnak minden költség nélkül kölcsönösen megküldik. 2. A halotti levelek megküldése kiterjesztetik ezen felül azon Franciaországban elhalt egyénekre is, kik Magyarországon vagy Ausztriában születtek, vagy a kik a helyi hatóságok adatai szerint magyarországi vagy ausztriai illetőségűek voltak. Hasonló eljárás követtetik azon Magyarországon vagy Ausztriában elhalt egyénekekkel szemben is, kik Franciaországban születtek, vagy a kik a helyi hatóságok adatai szerint franciaországi illetőségűek voltak. 3. A szóban forgó okmányok kölcsönös kicserélésére nézve azon eljárás állapittatik meg, hogy minden hat hónapban az elmúlt félév alatt a Franciaországban kiállított és az 1. és 2. pontok alatt említett okmányok a Párisban székelő osztrák-magyar nagykövetséghez küldetnek meg, és viszont a Magyarországon vagy Ausztriában az elmúlt félév alatt kiállított ugyanezen okmányok a francia köztársaság Bécsben székelő nagykövetségének szolgáltatnak át. 4. Kifejezetten megjegyeztetik, hogy a kérdéses okmányok kiállítása és elfogadása a honosság kérdésére vagy a házasság érvényességére kihatással nem bír. 5. Hasonlóképp megjegyeztetik, hogy a polgári állapotot érdeklő okmányoknak magánfelek kérelmére leendő kiállításáért, hacsak az illető kérelmező szegénységi bizonyítványt felmutatni nem tud, továbbra is az illető országban szokásos díjak fizetendőek. 6. Ezen egyezmény életbe léptetésének napjául az 1893. évi január hó 1-ső napja állapittatik meg. Midőn a szóban forgó és a m. kir. kormány előzetes hozzájárulásával az osztrák-magyar monarchia párisi képviselője és a francia köztársaság külügyminisztere közt Párisban 1892. évi augusztus hó 29-én megkötött egyezményt a fentebbiekben egész terjedelmében a törvényhatósággal ezenel közlöm, egyuttal felhivom a törvényhatóságot, hogy annak pontos végrehajtása iránt saját hatáskörében haladéktalanul intézkedjék. Ez alkalommal az egyezmény végrehajtását illetőleg a következőket jegyzem meg: A jelen egyezményben emittett okmányokat a francia köztársaság Bécsben székelő nagykövetségéhez az egyezményben megállapított időszakonként a vezetésemre bizott belügyministerium fogja a közös külügyminiszter úr közvetítésével átszolgáltatni. A végből azonban, hogy a m. kir. belügyministerium ezen okmányok átküldését mindig pontosan eszközölhesse, utasítom a törvényhatóságot, hogy a kérdéses egyezmény végrehajtása alkalmából az anyakönyvvezető összes felekezeti hivatalokat, illetve közegeket hívja fel aziránt, hogy azok a jelen egyezmény értelmében hivatalból kiállítandó okmányokat (vagyis születési, esketési és halotti anyakönyvi kivonatokat) az 1893. évi január hó 1-től kezdve minden lefolyt félévről a törvényhatóságnak pontosan küldjék be; ennek megtörténtével pedig viszont a törvényhatóság szigorú kötelességévé teszem azt, hogy az összes anyakönyvvezető hivatalok és közegek részéről ekként beküldött okmányokat, a kellő latin nyelvű hitelesítéssel ellátva ide még a következő félév első hónapja folyamán, de legkésőbb az említett hó utolsó napjáig mulhatlanul terjessze fel. Ehez képest tehát, minthogy az egyezményben jelzett okmányoknak hivatalból való hiállítására az egyezmény 6. pontja értelmében

1893. január hó 1-től fogva veszi kezdetét, az illető anyakönyvvezető hivatalok és közegek által kiállítandó é a félévi időszak leteltével a törvényhatósághoz beküldendő és a törvényhatóság által hitelesítendő ezen okmányok első küldeménye f. évi július hó folyamán, de legkésőbb július hó 31-ig lesz a törvényhatóság által hozzám felterjesztendő. A mi pedig a francia köztársaság területén kiállítandó hasonnemű okmányokat illeti, ezen a francia köztársaság kormánya részéről párisi nagykövetségünkhöz beküldendő és az utóbbi által a külügyminiszterium útján rendelkezésemre bocsátandó okmányok időszakonként általam fognak az érdekelt községhez való eljuttatás végett az illető törvényhatóságnak megküldetni. Végül megjegyzem, hogy jelen rendeletemről a vallás- és közoktatásügyi minister urat azon célból értesítettem, hogy annak a hatósága alatt álló egyházi főhatóságokkal, valamint az izraelita anyakönyvvezető kerületek hatóságaival leendő közlése iránt saját hatáskörében szintén intézkedjék. Budapest, 1893. évi márczius hó 12-én.
Hieronymi s. k. A másolat hitelül: Grabotsay Adolf, igazgató.

1410

1893

Földmivelési m. kir. minister.

Megszállták őseink azon földet, melyet ma magyar államnak neveznek, ezer évig küzdöttek és a Mindenható erőt adott ezen föld lakóinak a küzdelemre, a nép hő imájának fogantja volt, a küzdelemben az ország nem veszett oda, hanem fennáll.

(Litterae R. H.
Ministerii
Agriculturae
de exhibitione
agricolarii.)

Ezen ezredéves fennállást készül a nemzet megünnepelni és a törvényhozás elhatározta, hogy az ezen alkalomból rendezendő ünnepélyek egyike egy országos kiállítás legyen, mely 1896-ban Budapest fő- és székvárosában tartik meg.

A béke áldásainak, a bölcs atyai uralkodás gyümölcseinek tárháza lesz a kiállítás, ott mutatja majd be a nemzet szellemi és anyagi megizmosodását. Ezen békét és a haladást az Isten segítségével és áldásával — bölcsességgel dicsően uralkodó Ő cs. és apostoli királyi főltségének is köszönjük, ki a nemzetével minden örömeiben és bánatában együtt érez és ki hű népe iránti szeretetének ez alkalommal is kifejezést adni óhajtván, a kiállítás védnökségét kegyesen elfogadni méltóztatott.

A magas védnök iránti hűség és hő szeretet sugalja, hazafiságunk és az ország érdeke parancsolja, hogy jelszavát követve: „egyesült erővel működünk ezen a téren a siker kivívásán; ennek bekövetkezését csak az esetben remélhetjük, ha a haza minden polgára kötelességét teljesítve a közös nagy munkának reá cső osztályrészét hiven elvégzi.

Reám a munka igen fontos része jutott és pedig az 1892-ik évi II. törvény-czikk a kiállítás rendezését a többi ministerek közreműködése mellett a kereskedelmi minister urra bizza, tőle vettem át a kiállítás mezőgazdasági és erdészeti részének szervezését és bemutatását.

Hogy ezt méltóan és érdekeinket kellően képviselő módon megtehessem, szükségem van minden hazai birtokos támogatására és először mint ilyenhez for-

dulok most Nagyméltóságodhoz, de egyuttal fordulok a lelkes hazafihoz mint főpaphoz is.

Hazánk főpapsága az általa haszonélvezett nagy birtoktestek által adott erővel hozzájárult az ország védelméhez, de küzdött továbbá a vallás-erkölcsi nevelés érdekében, munkálkodott a szellemi élet fejlesztésén és beoltotta a hazaszeretetet a nemzetbe.

Jelenleg is erősen küzdünk a világversenyben a melybe haladásunkkal bele jutottunk, hogy ezen nagy versenyben Isten segítségével becsületesen megállhassunk, nagy szükség van az országban létező erők egyesítésére, meg kell mutatnunk fejlődésünk milyen volt a multban, mink van és szellemileg hol állunk, és ezt a kiállításon tehetjük meg.

Hogy ezen kiállítás magas védnökére méltó legyen, hogy ez mezőgazdaságunk és erdészetünk fontos érdekeit képviselhesse, hogy én ezen irányu föladataimat a kiállításon kellően megoldhassam, fordultam Nagyméltóságodhoz, ki minden nemzeti ügynek eddig is melegen érző buzgó munkása volt és tisztelettel fölkérem, méltóztassék az eltelt évezredet megünnepelni hivatott országos kiállításon a mezőgazdaság és erdészet ügyét félkarolva és egyházmejjének papsága által félkarolva engem munkásságomban támogatni.

Ezer éves történetünk bőven tanuskodik arról, hogy hazafias főpapságunk minden nemzeti törekvést eddig odaadóan támogatott s ez reménylenem engedi, hogy Nagyméltóságod meleg kérésemet teljesítve ezen reánk nézve oly fontos ügyben segítségemre leend, ezen reményben és kérésem ismétlésével fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1893. április hó 30-án. Bethlen, s. k, földmivelésügyi m. k. minister.

1411

1893

(Urgetur
observatio in-
timati de ma-
trimonio mi-
rorum.)

Eatenus sequens communicatur R. H. Ministerii Cultus et publ. Institutionis intimatum:

Vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 6422. szám. A magy. kir. belügyminiszter úrtól f. évi január hó 9-én 215. sz. a. kelt átiratában azon értesítést vettem, hogy a lelkészkedő papság az 1877. évi XX. t. cz. 113. §-ának 5. pontjában foglalt s a kiskoruak esketésére vonatkozó intézkedését figyelmen kívül hagyják, tehát megsértik. Ennélfogva a hivatali elődöm által az 1881. évben 1288. sz. a. kiadott körintézkvényre való figyelemmel van szerencsém a főtiszt. Főhatóságot teljes tisztelettel felkérni, hogy a hatósága alá tartozó lelkészkedő papságot újból utasítani méltóztassék, miszerint a kiskoruak esketésénél jövőben mindenkor szigoruan az említett körintézmény rendelkezéseihez tartásuk magukat. Budapest, 1893. évi április hó 17-én. G r. C s á k y.

(Exc. R. H.
M. ist. de
collectoribus
symbolarum
pro peculio
infirmorum
operariorum.)

1412

1893

Requiro RR. DD. Parochos, ut subsequens Intimatum RH. Ministerii cultus et publ. Institutionis cum suis docentibus communiçent.

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. Ministertől. 5445. szám. Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről szóló 1891. évi XIV. t.-cz. alapján szervezett kerületi betegsegélyező-pénztárak székhelye, sokszor távol esik a pénztárhoz tartozó területen levő egyes községektől. Szükségessé vált tehát, hogy a pénztár székhelyétől távol lakó tagok a járulékokat az igazgatóság által kijelölendő ott lakó bizalmi személynél fizethessék be, ki is a nála begyűlt összegeket a kerületi pénztárba szolgáltatná be.

A kerületi betegsegélyező-pénztárak főleg azon irányban igénylik ily bizalmi személyek közreműködését, hogy a községbeli kisiparosok és kereskedők részéről az alkalmazottak után fizetendő csekély heti járulékokat az illető bizalmi személy összegyűjtené és időközönként — egy vagy két hetenként — a kerületi betegsegélyező-pénztárhoz beszolgáltatná. Esetleg a kerületi pénztár az illető községben megbetegedett tagnak ellenőrzését s az ezen tagnak járó táppénz kifizetésével is megbizhatná a bizalmi férfit.

Minthogy kisebb községekben a néptanítók hivatali kötelességüknek elmulasztása nélkül teljesíthetik ezen teendőket s a részükre megállapítandó mérsékelt díjazással javadalmukat gyarapíthatnák, úgy a tanítók, mint a betegsegélyező-pénztárak érdekében kívánatos, hogy ott, a hol a tanítás sikerének kockáztatása nélkül lehetséges, az elemi népiskolák tanítói a kerületi betegsegélyező-pénztárak érdekében közreműködjenek, illetőleg, hogy az említett teendők végzését elvállalják. Az egyes tanítók megbízatása iránt majd a kerületi pénztárak igazgatóságai fognak intézkedni, szükséges azonban, hogy a felekezeti iskoláknál az illeti felekezeti hatóság, állami és községi iskoláknál pedig a kir. tanfelügyelő írásbeli engedélyét mutassák fel.

Tisztelettel felkérem a főt. Főhatóságot, hogy az előadottakhoz képest saját hatáskörében intézkedni s a tanítók részére szükséges írásbeli engedélyeket minden egyes esetben külön megadni méltóztassék. Megjegyzem, hogy mindig az illető pénztár igazgatóságának belátásától s a szükség beállításától fog függni, hogy mely községben bizassék meg a tanító az említett teendőkkel, ugyancsak az igazgatóság fogja megállapítani a díjazás nagyságát a fenforgó körülmények szerint az elvállalt teendők kisebb vagy nagyobb mérvéhez képest. Budapest, 1893. évi április hó 25-én. Gróf C s á k y.

1413

1893

Quaeruntur baptismales cuiusdam Emerici Dévay circa aa. 1754-1756 nati. (Baptismales

Velint RR. DD. Parochi suas matriculas perlustrare. Qui data ad baptismam praefati Emerici Dévay facientia detexerit, eadem sua forma extrahat et ad Cancellariam dioecesanam dirigat. Taxa submittetur.

Emerici
Dévay.)

1414

1893

In locum infirmi praesidis fundi subsidiarii regnicolaris docentium catholicorum, Illmi Julii Markus, nominatus est Rssmus D. Stephanus Roszival, Canonicus Strigoniensis.

(Praeses fundi
subsidiarii
docentium
cath. nomina-
tus est: Steph.
Roszival.)

1415

1893

(Papp János
szigetvári
kántor ének-
gyűjteményé-
ről.)

A Papp János, szigetvári kántor, községi tanító által „Szent Énekfüzér“ a róm. kath. hivek és ifjuság használatára. A pécsi és veszprémi püspöki hatóság jóváhagyásával“ cím alatt kiadott, a sajtó alól nem rég kikerült könyvben az imént nevezett két püspöki hatóság jóváhagyásának szövege akként közöl-
tetik, hogy a jóváhagyás szövegéből az, a mi a könyvre nézve kevésbé kedvező, kihagyatott, egyuttal pedig a veszprémi püspöki ftdő hatóság jóváhagyása: „A főtisztelendő papság, főleg pedig a kántoroknak, e téren működőknek melegen ajánlhatom“ mondattal, az én jóváhagyásom pedig: „A kath. közönség, a főtisztelendő lelkészkedő papság, kántorok, tanítók, e pályán működőknek különösen ajánlhatom“ kitételrel megtoldatott.

Ezen az igazságnak meg nem felelő és nyilván a könyv nagyobb kelen-
dőségére való számításból követett eljárással szemben az igazság érdekében és kellő tájékoztatás végett, a veszprémi püspök ur Ó Méltóságával egyetértőleg, szük-
ségesnek tartom az egyházmegyei tisztelendő lelkész és kántortanító urak figyelmét azon körülményre felhívni, hogy a kérdéses könyv közrebocsátását engedélyező két püspöki hatóság azon kiváló jelességet abban meg nem találta, a mely miatt azt meleg, vagy különös ajánlatra érdemesnek tarthatta volna.

1416

1893

(Concurs. pro
statione
cant.-docentis
in Bezedek.)

A lipovai plébániába kebelezett B e z e d e k nevű fiókközség kántor-tanítói állomására f. évi április hó 9-én 1007. sz. a. kibocsátott (VII.) körlevélben hirdett pályázat — miután az iskolaszék időközben a tanító évi fizetését 100, azaz száz forinttal megjavította — ezennel f. évi június hó 15-ig meghosszab-
bítatik.

1417

1893

(Concurs. pro
stat. docentis
in Bozsok.)

A bozsoki r. k. népiskolánál a jelen iskolai év végével két osztálytanítói állás leendő üresedésben, melyekre f. évi július hó 16-ig pályázat hirdettetik. Fize-
tésük egyenként 300 frt, mely havi részletekben a község birája által pontosan kiszolgáltatik, lakás az iskolaépületben külön csinos szobák, melyekben asztal, szekrény, ágyfa és két szék van; azonfelül fűtésre a község mindegyiknek 1½ öl kemény hasábfát ad. Tartoznak ezért külön osztályt vezetni, az ismétlő iskolásokat aránylag tanítani és a kántori teendőknél segédkezni. Tannyelv: német-magyar. Az állások szept. 1-jével elfoglalandók.

1439

1893

(Concursus
pro stat. cant.-
doc. in
Oroszló.)

A saásdi plébánia kötelékébe tartozó Oroszló fiókközség tanítói állomására f. évi aug. hó 16-ig pályázat hirdettetik. Az állomás jövedékét alkotják: tisztességes lakás, melléképületek és házi kerten kívül: 1. 2 hold 1200 □ öles

szántóföld, melynek mindenkori szántása, ugy termésének betakarítása, valamint a tanító udvarán felgyült trágyának a földekre kihordása a hitközséget terheli. Évi haszonérték 40 frt. 2. 3 hold á 900 ööl rét, melyről a szénát és sarjut a hitközség tartozik a tanító udvarára befuvarozni. Évi haszonérték 60 frt. 3. Párber fejében: a) páronként 50 kr. lélekpénz, mintegy 45 frt; b) mintegy 23 mérő tiszta buza, érték 69 frt; mintegy 22. mérő rozs, érték 55 frt; mintegy 11 mérő kukoricza vagy árpa, érték 22 frt. 4. Urasági cselédek hétköznapi tankötelesei után átlag 8 frt. 5. Tandij fejében az egyházközségtől 50 frt. 6. Saját szükségletére 4 ööl hasábfu, érték 40 frt. 7. Szalay-féle alapítványból 8 frt. 8. Évenként 4 malomfuvar, egyenértéke 3 frt. 9. A községi legelőben szabad legeltetési jog. 10. Helyi kántori teendőérti díjazás a Visita Canonica megállapításai szerint. Évi jövedelem összege 400 frt. Tannyelv: német-magyar. Orgonálni tudók előnyben részesülnek. Pályázni szándékozók kérvényeiket az iskolaszék elnökségéhez Saádra intézzék.

1441

1893

A jánosii plébániához tartozó Szopok nevű fiókközség kántortanítói állomására f. évi február hó 18-án 639. sz. alatt kibocsátott (V.) körlevélben hirdetett pályázat az ott körülírt feltételek mellett ezennel f. évi június 13-ig meghosszabbíttatik.

(Concursus
pro stat.
cant.-doc. in
Szopok.)

1442

1893

A jánosii plébániához tartozó Pusztajánosi fiókközség kántortanítói állomására f. évi február 18-án 640. sz. a. ugyanazon körlevélben közzétett pályázat az ott elsorolt feltételek mellett f. évi június 30-ig meghosszabbíttatik.

(Concursus
pro stat.
cant.-doc. in
Pusztajánosi.)

1418

1893

Az 1892-ik évre kitűzött tanítói dolgozatok birálatát a következőkben közlöm az egyházmegyei tanítókkal:

(Recensio
thesium pae-
dagogicarum
anni 1892.)

Az 1892-ik évre kitűzött nevelés- és gazdaságtani tételeket az egyházmegyei tanítók nagyobb számmal, és hozzá még elismerésre méltó ügybuzgósággal, és eredménynyel dolgozták ki, mint az előző években, — ami minden esetre örvendetes körülmény, és azt mutatja, hogy egyházmegyénk tanítói a kitűzött tételek elkészítésében az önképzésnek egyik kiváló eszközét felismerték és évről-évre sikerültebb dolgozataikkal tesznek tanubizonyosságot lelkes törekvésükről fontos pályájuk egyéb teendői mellett, az önképzés terén is. Ezen örvendetes körülmény azon jogos reményekre enged következtetni, hogy azon tanítók is, akik az önképzésnek eme könnyű és mégis rendkívül hasznos és előnyös nemét maguk részére kizsákmányolni elmulasztották, ügybuzgó tanítóink tekintélyes részének példás szorgalma által versenyre keltve, ezután ők is tevékeny részt vesznek kerületeik tanítói gyűléseiben, s a kitűzött tételek megfejtése körüli buzgóságban magukat tulszárnyaltatni nem engedik. Midőn a birálat s az ügykezelés megkönnyítése végett felhivnám a tanító urakat, hogy a jövőben egész, nem pedig negyedréte félívekre

írják dolgozataikat, a következőkben közlöm a beérkezett dolgozatok részletes bírálatát.

Legyel Ferencz, tolnai tanító, a tételek minden pontjára tüzetesen kiterjeszkedik és azokat a legnagyobb lelkiismeretességgel tárgyalja. Szép készültséggel és igen nagy szorgalommal írta dolgozatait. Hogy szerző az iskolában való eljárásának mikéntjére is kiterjeszkedik, az csak helyeselhető, mert alkalmat ad másoknak a szép példán épülni. — A fának és cserjéknek tanulságos ismertetése kapcsolatban a nép számára nyújtott gyakorlati utasításokkal, — valóban élvezetes olvasmányt nyújt.

Bozsolik Ferencz, decsi tanító, bőséges tapasztalatra és megfelelő készülségre mutató gazdaságtani dolgozatot készített. Sikerült ábrái és talpraesett javaslatai figyelemre méltók.

Szucsits Kálmán, bogdásai tanító, a figyelemről szólva az iskolában, kellő tájékozottsággal megy át a neveléstani tételre, melyet dicséretes szorgalommal fejteget meg. A gazdaságtani tétellel is foglalkozik és célszerű fejtegetései mellett mindenestre érdeme, hogy a fák ismertetésére is kiterjeszkedik.

Bodonyi Nándor, bar.-sellyei tanító mindkét dolgozatot dicséretes szorgalommal készítette el s a várakozásnak megfelelt.

A következő tanítók dolgozatai dicséretet érdemelnek u. m.

Jung Károly, paksi tanító, bőven terjeszkedik ki a neveléstörténelemnek az első tételre vonatkozó adataira, ami a jelen dolgozatot eredeti céljától kissé messze viszi ugyan, de hátrányára épen nem szolgál. A példás szorgalom felemelésre méltó.

Perler Mátyás, tolnai tanító, nagyon jól és gyakorlatilag fejtegeti a kitűzött tételeket és valóban fején találta a szegyet.

Hal Viktor, rácz-egresi tanító, a neveléstani tétel tulajdonképeni céljától eltér, de azért a szorgalmat nem lehet tőle megtagadni. A másik tételt bőven, és érdekesen tárgyalja, nem ártott volna azonban a népszerű előadás keretében megmaradni.

Szalay Gyula, nagy-kozári tanító, szorgalommal készítette el gazdaságtani dolgozatát, a mely terjedelem és érvek tekintetében figyelmet érdemel.

Bencze Sándor, böleskei tanító, a neveléstani tételt jól fogta fel és alaposan ki is dolgozta. Valóban szép kis dolgozat ez.

Pfeffermann Gáspár szabolcsi tanító, sokat foglalkozik a fegyelemmel, de a tétellel csak futólagosan és annyiban, amennyiben ez a fegyelemmel összefüggésben áll. Különben sikerült dolgozatot nyújtott.

Bertics Antal, tamásii tanító, a gazdaságtani tételből folyólag tüzetesen értekezik arról, hogy miféle fák ültetendők az utak mellé, és ezzel kapcsolatban elég népszerűen és bőven vonatkozik egyéb tudnivalókra is.

Müller Ferencz, német-mároki tanítónak gazdaságtani dolgozata helyes felfogásból indul ki és alaposan indokolja az utak mentében annyira szükséges fanyesztés körüli multhatlan teendőket.

Schäfer Károly, szabolcsi tanító, szorgalmasan dolgozott és gazdaságtani munkálata még jobban sikerülhetett volna, ha a tétel bírálatába nem bocsájtkozik és attól ennek következtében el nem tér.

Rott József, paksi tanító, szorgalommal összeszerkesztett dolgozatot írt, melyben sok üdvös és figyelemre méltó eszme van.

Szandtner Pál, dunaföldvári tanító, rendszeresen dolgozta fel a neveléstani tételt, kár, hogy mélyebb tárgyalásba nem bocsájtkozott.

Keszler János, paksi tanító neveléstani dolgozatára megjegyzi a bírálat, hogy a fegyelem megszilárdulása mindig attól függ, mily buzgósággal foglalkozik a tanító növendékeivel az iskolában, és az iskolán kívül.

Kocsis Mihály, martonfai tanító, szépen vezeti be neveléstani dolgozatát, és kellőképpen fejtegeti is a tételt, mely azonban nem csak az osztatlan, hanem az osztott népiskolákra is vonatkozik.

Zindl József sztárai tanító dicsérendő igyekezettel készült dolgozataiban sok szép és életrevaló gondolat foglaltatik.

Schmidt Ádám jakabfalusi tanító jól tárgyalja a neveléstani tételt, és hogy tanítás alatt privát czélokra nem használhatók fel a növendékek, alapos érveléssel mutatja ki.

Szekeres Ágoston udvárdi tanító gazdaságtani dolgozatában a vonzó előadás és a szép természet iránti érdeklődés előnyül szolgál, a miért e dolgozat a a jobbak közé sorozandó.

Beck Károly véméndi tanító gazdaságtani értekezésében nyilvánuló törekvést és jóakaratot elvitatni nem lehet. Átdolgozva és itt-ott bővitve — a dolgozat az igényeknek megfelelhet.

Stelczer Antal német-kéri tanító a neveléstani tételtől egészen eltérőleg, bőven és nagy szorgalommal értekezik az iskolai fegyelemről.

Csenterics Ferencz sumonyi tanító mindkét tétellel tüzetesen foglalkozik, különösen a gazdaságtaniban igen gyakorlati utasításokat szolgáltat a nép számára.

Pintér János értényi tanító érdekesen tárgyalja a tételeket. Azért, mert népünk idegenkedik a fatenyésztéstől, kell a tanítónak ellenkező irányban hatni és annak áldásait a néppel megismertetni.

Jung Ferencz batinaí tanító terjedelmesen szól a fegyelemről, bővebben, mintsem ezt a kérdéses tétel kerete megengedné, mert ezek az ő iskolájában fölöslegesen is, paedagogiai szempontból pedig okvetlenül hátrányosak.

Faller Mátyás baranya-baáni tanító meggyőzően és elég népszerű előadásban értekezik a gazdaságtani tétel felett, kívánatos lett volna azonban, a kérdésekkel csak valamivel is bővebben foglalkozni.

Petz Károly baranya-baáni tanító neveléstani dolgozatában a gondolatmenet helyes, kár, hogy a tárgyalás egy kissé hézagos.

A következő tanítók pedig részint az egyik, részint a másik tételnek kidolgozása által elismerésre méltó igyekezetet tanusítottak u. m.:

Jakab Fülöp nádasdi tanítónak sok jóakarattal és nem egy talpraesett gondolattal vannak szerkesztve dolgozatai.

Fent Lajos hóggyészi ktanító eléggé kiterjeszkedik az első tétel kérdéseire és kellő megvilágítással fejtegeti azokat.

Horváth Károly németii tanító a tételek közül a másodikat helyes fölfogással és meggyőző érvekkel dolgozta ki, az elsőnek azonban csak hézagos vázlatát nyújtotta.

Mussong Gyula hóggyészi tanító a második tételt az erdőirtás felvetésének előtérbe nyomása nélkül is szépen és alaposan kifejthette volna.

Herendy Dezső sztlő. inczi tanító mindkét tétel fejtegetésénél kiterjeszkedik saját tapasztalataira és ezekből folyólag tárgyalja a kérdéseket, elég ügyesen, habár igen röviden.

Grécz János átai tanító csak vázlatát adja a tételeknek, de oly sikerülten, hogy ezért elismerést érdemel.

Dudás Gyula dföldvári tanító a neveléstani tétel tárgyalásánál több helyütt eltér a főtárgytól és oly körülményekre is kiterjeszkedik, melyek szorosan nem tartoznak ide, sőt a dolgozat hátrányára vannak.

Jéhn Ferencz dföldvári tanító neveléstani dolgozatára megjegyzi a bíráló, hogy nem annyira a tanító szükséglete, mind inkább erkölcsi és paedagogiai czélok miatt kívánatos, hogy a növendékek szolgálatait a tanító megengedett módon és időben igénybe vehesse.

Gyulay József kövágószöllősi kántortanító első dolgozatában nem annyira a hátrányok, hanem főleg az előnyök lettek volna föltüntetendők. A második hiányzik.

Horváth Ferencz drávaszentmártoni ktanító mindkét dolgozata törekvése mutat, és arról tanuskodik, hogy a tanító ur a fatenyésztés érdekében többször érintkezik a néppel.

Lauer Károly kisbudméri tanítónak dolgozata sajátságos fölfogással készült és ezért nem minden érdekesség nélküli neveléstani értekezésnek tekinthető.

Nikolausz József vasasi tanító foglalkozik a második tétellel, habár nem ártott volna a tárgyalásnál kissé mélyebbre bocsájtkozni.

Keck Béla kajdacsii ktanító az első tételnek csak vázlatát adta és ebben néhány új eszmét is érintett. A második tételt bővebben dolgozta fel és jobban.

Hótay Lajos dföldvári tanító némi vonatkozással érinti a tételeket, de azokat közelebbről éppen nem tárgyalja.

Tóth János garéii ktanító röviden és meglehetősen tájékozottsággal szólott az első tételről.

Molnár Gyula beremendi tanító az első tételt dolgozta ki, melyre megjegyztetik, hogy nem szabad összezavarni a nagyobb szolgálai munkákat azon csekély és rendesen könnyű szolgálatokkal, melyeket a tanító növendékeitől az iskolán kívül és megengedett módon méltán megvárhat.

Rivészy Antal személyi tanító eszméi életrevalók és gyakorlatiak, a rendszer azonban hiányzik gazdaságtani dolgozatában,

Koleszáríts Ferencz magyarpeterdi tanítónak dolgozatai a kitűzött tétélekre csak vonatkoznak és azokról csak némi homályos képet nyújtanak.

Koleszáríts Mátyás lotárdi tanító látszik, hogy foglalkozott a tétellel és valamint más alkalommal, ugy ezuttal is igyekezett az igényeknek legjobb tehetősége szerint megfelelni.

Hufgárt Márton mucsii tanító a neveléstani tételre vonatkozólag törekvő munkásságot fejtett ki és a másik tételt is iparkodott lehetőleg megvilágítani.

Minden dolgozatok közül a legsikerültebbek julalmazására általam kitűzött 4 arany közül a bíráló 1 db 20 koronást Lengyel Ferencz tolnai tanítónak, 1—1 tizkoronást pedig Bozsolik Ferencz decsi, Szucsits Kálmán bogdásai és Bodonyi Nándor bar-sellyei tanítóknak ítélte oda.

A f. 1893. évre a következő tétéleket tűzöm ki megfejtésre:

(Praefiguntur
thes. paedag.
pro a. 1893.)

I. A népiskolák tantervének a tanügyi lapokban legutóbb is emlegetett megváltoztatása, vagy ujjal való felszerelése szükséges-e vagy sem, és miért?

II. Számláltassanak elő a gyümölcsfák legveszélyesebb ellenségei, valamint a védekezés eszközei.

Pécs, 1893. majus 10-én. Dr. Lechner János, egyhm. tanfelügyelő.

DD. Curatos provoco, velint hanc thesium paedagogicarum publicationem cum suis docentibus communicare.

1443

1893

47. sz. Fölhivás. Az országos kath. tanító segélyalap működését iskolai ösztöndíjak adományozásával ez évben is folytatni fogja; miért is mindazok, kik az alapszabályok 8. §-a értelmében ily ösztöndíjak elnyerésére joggal bírnak, ezenel felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az alapszabályok 20. §-ának c) pontja értelmében az alesperes-kerületi alapgyűjtőbizottság, illetve az alesperes-kerületi tanfelügyelői hivatal útján az illető egyházmegyei főtisztelendő hatóság f. évi junius hó 15-ig indokolt javaslat kíséretében beterjeszszék. Esztergom, 1893. évi május hó 23-án. Dr. Roszival István, az orsz. kath. tanítói segélyalap központi bizottságának elnöke.

(Concursus
pro stipend.
fund. subs.
regnic. doc.)

Stephanus T a k á c s cooperator, nominatus est administrator Závodensis. (Personalia.)

Datum Quinque-Ecclesiis, die 24. Maii 1893.

Ferdinandus, m. p.
episcopus.

X.

1602

1893

Die 25-a Maii a. currentis repentina morte decessit Stephanus Martin, (Stephanus Martin, par. parochus Somogy-Szent-Lászlóensis. Natus a. 1826., ordinatus a. 1849., ab a. 1860. parochiae Somogy-sz.-László praefuit. Somogy-sz.-László, mortuus.)

Cuius animam piis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

1603

1893

Baranyavármegye alispánjától. 8539. alisp. sz. 1893. A vármegyei árvaház (Concurs. pro igazgató választmányának f. évi junius hó 6-án 10. sz. a. kelt határozata alapján susceptione in van szerencsém tisztelettel megkérni, miszerint a lelkészeket felhívni sziveskedjék, Orphanotrophium Comitense.) hogy figyelmeztessék az általuk ismert árvák gyámjait, miszerint ezen árváknak a vármegyei árvaházba f. évi szeptember hó 1-től való elhelyezése iránti felszerelt kérvényeiket legkésőbb f. évi július hó 1-ig illetékes járási főszolgabírójuk útján hozzám terjesszék fel. Pécsen 1893 évi junius hó 9-én. Szily László s. k. alispán.

1604

1893

A bükösdői róm. kath. kántortanítói állomás üresedésbe jövén, erre folyó (Concurs. pro évi junius 30-ig pályázat nyittatik. A pályázók felszerelt folyamodványaikat az stat. cant.-doc. in Bükösd. iskolaszék egyházi elnökéhez Bükösd küldjék. Ezen állomás jövedelme: 1) 400 frt készpénz a községi pénztárból. 2) $\frac{1}{4}$ kültelek legeltetési joggal. 3) 12 öl hasábf a kegyúrtól, a község által megvágva és hordva. Ebből az iskola is fütendő. 4) Bel-sőség kerttel, 2 szobából álló lakás, konyha éléskamarával és melléképülettel istál-lónak. Tanyelv magyar.

1605

1893

A lemondás folytán üresedésbe jött Töttös (Baranyamegye) főkközségi (Concurs. pro kántortanító-állomásra f. é. július 15-ig pályázat nyittatik. Folyamodók kellően fel-stat. cant.-doc. in Töttös.) szerelt kérvényüket említett határnapig a kerületi tanfelügyelőséghez (Pécs, buda-külvárosi plébánia) intézzék. Jövedelme két szobából álló lakáson és melléképüle-teken kívül: 1) Minden házaspártól (van 160) egy nyolczada rozs tetézve, 50 kr. o. é. és 5 liter bor. 2) Minden hétköznapi tanuló után 1 frt o. é. (Jelenleg van 30) 3) Ismétlő oktatásért 21 frt o. é. 4) Tíz mázsa széna. 5) 4 hold és 691 öl szántó föld, melyet a tanító saját költségén műveltet, de az adót a község fizeti. 6) A temetőt kaszálónak használja. 7) Az iskola fütésére a községtől 2 öl fa. 8) Az urodalomtól 5 öl hasábf a község által megvágva és behordva. 9) Stóla-ille-ték körülbelül 10 frt o. é. Tanyelv: magyar. A választás napja: július 16-ka.

1606

1893

(Concurs. pro
stat. docentis
in Ozora.)

Az ozorai (Tolnamegye) róm. kath. elemi iskola egy osztálytanító állomásra pályázat hirdettetik. Évi díja: a tanépületben 1 szoba, 305 frt évnegyedes részletfizetésben. A megválasztandó köteles a mindennapi mellett részben az ismétlő iskolát is kezelni. Tannyelv magyar. A pályázat határideje 1893. évi július 2-ika. A kellőkép felszerelt folyamodványok a róm. kath. iskolaszék elnökségéhez Ozorára küldendők. A megválasztott állomását szeptember hó 1-én tartozik elfoglalni, fizetését hasonlóképp azon naptól kapja.

1607

1893

(Concurs. pro
stat. doc. in
T.-Kömlőd.)

A tolna-kömlődi róm. kath. népiskolánál két osztálytanítói állomásra július hó 23-ig pályázat hirdettetik. Az elsőnek fizetése 400 frt, a másodiknak 300 frt havi részletekben a község bírása által pontosan kiszolgáltatva; lakás az iskola épületben, külön bútorzott szobák fűtéssel. A második állásra képesített tanítónő is pályázhat. Tartoznak ezért külön osztályt vezetni, az ismétlő iskolásokat aránylagosan tanítani és az osztálytanítók a kántori teendőknél segédkezni. Tannyelv: német, magyar. Mindkét állomás szept. 1-én elfoglalandó. A folyamodványok a tolna-kömlődi iskolaszéki elnökhez küldendők.

1628

1893

(Concurs. pro
stat. doc. in
Lancsuk.)

Lancsukon (Baranyamegye) az I. II. vegyes oszt. r. k. tanítói állomás betöltendő. Javadalma: 400 frt o. é., 2 m. öl kemény hasábfá; 2 szoba-, konyha- és melléképületekből álló lakással. A megválasztott köteles az ismétlő-iskolát külön díjazás nélkül vezetni, a kántort szükség idején helyettesíteni. A tannyelv: német, magyar, horvát. A kérvények július 25-ig Éberling Mátyás kerületi espereshez Baraczra küldendők.

1635

1893

(Concurs. pro
stat. doc. in
R.-Töttös.)

Rácztöttösön a r. kath. népiskolánál az oszt. tanítói állomásra f. évi július 16-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme egy polgári évre 350 forint készpénz utólagos havi részletekben pontosan kifizetve; továbbá saját használatra 4 ürköbméter hasábfá és egy csinos bútorozott szoba. Kötelessége egy osztályt önállóan vezetni és az ismétlők oktatásában, valamint a kántori teendőkben szükség esetén segédkezni. Pályázóknak a német és magyar nyelvben tökéletesen jártasoknak kell lenni. Pályázhat képezdét végzett is. Az állomás szept. 1-én elfoglalandó és év között hasonló állomással máshol fel nem cserélhető. Folyamodványok a r. kath. iskolaszéki elnökséghez küldendők Rácztöttösre. Posta helyben.

(Personalia.)

Nicolaus Magyar parochus Lengyelensis praesentatus est ad parochiam Závod.

Missi sunt cooperatores: Josephus Kovács e Döbrököz ad Gyula-
Jovánca, Dominicus Svertsits e Gy.-Jovánca ad Döbrököz.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 16. Junii 1893.

Ferdinandus m. p.
Episcopus.

XI.

1774

1892

Beatissime Pater! Diebus 15. 16. 17-a Decembris a. elapsi in unum congregati filiali cum devotione et pietate excepimus benignissimas Sanctitatis Vestrae litteras ad nos sub 11. Decembris e. a. directas, testes paterni amoris et sollicitudinis, qua Sanctitas Vestra fideles catholicos regni Hungariae ipsamque gentem nostram amplectitur. Grati animi sensus abs mora properavimus per nuncium electricum in altissimum Sanctitatis Vestrae conspectum perferre unaque devotissime significare, nos studiis viribusque conjunctos, vi incumbentis nobis officii paratissimos esse ad media, quae ad servanda jura Ecclesiae in Hungaria apta atque necessaria videbuntur. Hoc ipsum liceat nobis hac etiam occasione repetere pari cum pietate et filiali devotione declarantibus, nos, si potestas publica illiusque administri datas publice enunciationes effectui mancipare et executioni mandare intenderent, secuturos esse aliorum regnorum Episcopos atque catholicos, unanimibusque conatibus obstituros et quantum fieri poterit impedituros, quominus jura Ecclesiae per novas leges ultro quoque violentur.

(Relatio Episcoporum Hungariae ad Suam Sanctitatem de molitionibus ecclesiastico-politicis Regiminis Hung.)

In hacce animorum unione atque concordia ante omnia statuimus informare ipsum Augustissimum Regem nostrum; exponendo illi periculosa, tristes sequelas et mala quae non in Ecclesiam solum, sed in ipsum quoque regnum integramque monarchiam consequerentur, si res ecclesiasticae et politicae apud nos ad normam proclamatorum per novum gubernium principiorum conformarentur. Decrevimus humillime exorare Suam Majestatem, ut juribus suis insistendo, stragem hanc ab Ecclesia, populis, regno suo, imo a sua imperiali et regali domo avertere dignetur, turbatis enim et ruptis vinculis, quae hucusque apud nos Ecclesiam catholicam illiusque divinas institutiones cum publica potestate ligabant, non absque causa praetinemus, ne ipsius Regni fundamenta convellantur, stabiliendusque rerum novarum ordo Regno potius, quam Ecclesiae perniciosus evadat.

Pari cum animi candore etiam novo Gubernio exponendam statuimus proclamatorum ab eodem in re religionis principiorum rationem Ecclesiae Dei injuriosam et infensam, plenamque vel in ipsam rempublicam periculis; enunciandumque statuimus, obligationem nobis incumbere, seposito qualicumque humano respectu, principia illa impugnandi, adnitendique, legum intra limites, omnibus mediis, quae nobis, quatenus episcopis Ecclesiae Dei, quatenus civibus et magnatibus Regni, communis omnibus suppeditat constitutio et libertas, ne principia illa effectui dentur.

Insuper promptissime etiam obsequendo benignissimo mandato Sanctitatis Vestrae nobiscum per Eminentissimum Dominum Cardinalem Status Secretarium sub 3-a mensis Decembris an. 1892. Nr. 9220. communicato, non cunctamur mentem et persuasionem nostram pandere de utilitate aut damnis, quae ex inductione

libertatis cultus religiosi aliarumque rerum novarum in Ecclesiam catholicam in Hungaria promanare possunt.

Enunciatio seu programma novi Gubernii Hungarici ad quatuor capita revocari potest. Et quidem proclamavit novum gubernium 1) Libertatem cultus religiosi; 2) Receptionem judaeorum; 3) Introductionem matricularum civilium; 4) Matrimonium civile.

Quod jam ad libertatem cultus religiosi attinet, gubernium nullibi pronuntiavit, quidnam in specie sub illa intelligat, siquidem apud nos omnes receptae religiones et confessiones libertate cultus gaudent. Praeter avitam religionem catholicam legibus patriae receptae et agnitae sunt: ecclesia graeci ritus non unita, item confessio Helvetica et Augustana, nec non Socinianorum, quos Unitarios vocant, asseclae. Omnes hae in foro civili aequali jure gaudent; liberum est illis bona immobilia acquirere, parochias et scholas erigere, ministros suae confessionis eligere et conformem suis principiis religiosi cultum divinum libere exercere. Omnes, catholicis demtis, habent propriam autonomiam, seu jus de rebus spiritualibus *et temporalibus* suae religionis libere, quin semet potestati civili ingerere liceret, disponendi; civilis potestas jus tantum supremae inspectionis exercet. Praeter has a lege Status agnitae confessiones sunt recentiores quaedam sectae, quae semet Nazarenos, Anabaptistas et Anglicanos appellant, quaeve potissimum e sectis protestantium asseclas suos acquirunt. Sectae hae hucusque in Hungaria agnitae non sunt, ac proinde enumeratis in superioribus juribus religiosi non fruuntur et Status Hungaricus omnes illorum actus religiosos secundum religiosa principia illius confessionis dijudicat, a qua ad novam sectam defecerunt. Utrum itaque novum gubernium ad has etiam sectas et quali modo extendere velit cultuum libertatem, qua lege receptae confessiones gaudent, hucusque ignoratur; verosimile tamen haud est, quia talia etiam profitentur principia, quae cum existentia regni nullomodo componi possunt, qualia sunt e. g. tributa solvere, opera militaria praestare, quae constanter, vi quoque adacti, denegant.

Inveniuntur porro in Hungaria, quamvis pauci, etiam tales, qui nullam volunt profiteri religionem, seque religionis expertes appellant. Regnum Hungariae quamvis plures agnoverit et receperit confessiones, illos tamen qui semet confessione carere dicunt, hucusque non agnovit et per consequens illi, qui alicui e christianis confessionibus addicti erant, debuerunt proles suas baptisari curare, porro proles debuerunt et debent in scholis publicis religionem parentum suorum discere, quod posterius ita stricte ab ipso Statu urgetur, ut absque illo validum de peractis studiis in scholis inferioribus et gymnasiis testimonium acquiri nequeat.

Quamvis itaque in regno Hungariae plures adsint et per Statum agnitae sint confessiones, quamvis porro Status Hungaricus nullam dominantem et Status religionem agnoscat, ipse Status eo sensu, prout status foederati Americae Septemtrionalis, absque confessione dici nequit, et quidem eo minus, quum a civibus suis deposcat, ut quivis illorum aliquam religionem sequatur. Quodsi itaque cultuum libertas hoc sensu proclamaretur, ut cuicumque liberum sit aliquam religionem amplecti, vel

vero absque professione alicujus religionis vivere, hoc certe funestissima post se traheret consecutaria. Invenirentur enim procul dubio etiam inter catholicos quamvis pauciores, qui proles suas baptisari non curarent; porro doctrina religionis, quae nunc in omnibus in Hungaria scholis, universitatibus exceptis, doceri debet, e scholis Status eliminaretur et privato dumtaxat studio relinqueretur, educareturque generatio nova absque religione, essetque relapsus in statum paganismi, seu quod adhuc pejus est atque deterius, in statum irreligiositatis, qui paulatim ipsum regnum privaret caractere religioso, quo adhuc semper insignitum est. A cultuum libertate itaque hoc sensu considerata nihil boni expectandum habemus.

Quodsi vero Status Hungaricus ab omnibus civibus aliquam deposceret professionem religiosam et catholicis restitueret libertatem res religionis suae independentem et autonomice procurandi, tunc proclamata cultuum libertas pro catholicis ceu minus malum considerari posset. Hucusque etenim, quamvis catholica religio, religio Status non sit, tamen est religio praedominans; Rex Apostolicus exercet jus supremi patronatus, cui simile hodieum alicubi haud invenitur, quum tamen jus hoc exerceat mediante gubernio, et in specie per Ministrum rebus religiosis praepositum, necesse omnino est, ut Ecclesia catholica magis ac reliquae confessionis in Hungaria, a Statu dependeat.

Et quamvis certum sit, per hanc dependentiam et nexum aliquatenus ipsi Statui imprimi characterem catholicum et coram mundo Ecclesiae auctoritatem crescere, ex altera parte tamen negari nequit, multum pati Ecclesiae libertatem conditionemque illius ex hac parte pejorem esse ceteris in Hungaria confessionibus, quae, dempta suprema Status inspectione, res suas independentem et autonomice administrant. Qua de causa, si, quod consequens esset, proclamata cultuum libertate, Ecclesia catholica majorem consequeretur a Statu independentiam et in suis rebus coordinandis ac regendis libertatem, quod ex una parte perderet per avulsos ab ipsa indifferentistas, hoc ex parte altera lucraretur ope et auxilio amplioris, quam acciperet, libertatis.

Transimus nunc ad receptionem judaeorum. Judaei in Hungaria aequalia politica cum christianis jura anno dumtaxat 1867. sortiti sunt; ab hoc tempore in politicis nullum est inter christianos et judaeos discrimen, non ita tamen in rebus religionem respicientibus. Legibus Regni aequalitas jurium in rebus quoque religionis quoad christianas solummodo confessiones stabilita est, atque decreta. — Leges porro regni definiunt relationem confessionum christianarum ad invicem, declarant transitum ex una confessione christiana ad aliam esse licitum, sub quibusdam utique formalitatibus a lege praescriptis, disponit porro lex de religione prolium e mixtis connubiis progeneratarum; subin de religione prolium illegitimarum, expositarum, de judiciis matrimoniorum mixtorum etc. Omnes istae leges finem habent, sicut dicunt, christianas confessiones contra reciprocas aggressionem tuendi, enatas inter ipsas controversas quaestiones decidendi curandique, ut in pace et concordia vivant. Sed leges istae ad judaeos hucusque extensae non erant, quapropter gubernium enumeratas legis dispositiones ad judaeos quoque vult extendere, hocque re-

ceptionem judaeorum appellant. Qua de causa quum lex de mutua confessionem ad invicem relatione ad judaeos non spectaret, licitum fuit et est judaeos completo 18. aetatis anno absque omni alia formalitate baptisare; quoad minores consensu parentum; tutorum, vel publicae potestatis, imo ipsius regni expetendus erat. Permissum est parentibus judaeis proles suas in qualicumque religione educare, vicissim vero permissum non est christianis cujuscunque confessionis ad judaismum deficere et tales defectiones etiam coram civili potestate nullae sunt atque irritae adeo, ut quoadusque christianus, qui ad judaismum defecit, subditus civis Regni Hungarici permanserit, coram lege civili semper qua christianus consideretur. Pari ratione in Hungaria invalida et nulla sunt matrimonia inter judaeos atque christianos adeo, ut si christiana pars cum judaica parte validum, ab ipsa quoque lege civili agnatum matrimonium contrahere intendat, necessarium omnino sit, ut pars judaica baptisetur, alioquin et matrimonium est invalidum et proles illegitimae. Quodsi vero judaei lege Regni in sensu exposito recepti fuerint, ante omnia licitum erit christianis ad judaismum deficere, talique modo potestas civilis negabit characterem indelebilem, quem baptismus homini imprimit, pronuntiabitque nullum esse discrimen inter judaismum atque christianismum. Ex his jam manifestum est, receptionem judaeorum, hoc sensu sumptam, acceptari non posse.

Pauciora sunt, quae de matriculis civilibus dicenda habemus. Omnes a lege receptae confessiones insuper et judaei jus habent scribendi proprias de nativitatibus, matrimoniis et casibus mortis matriculas, quarum fidedignitas et publicus valor ab ipso quoque Statu agnoscitur. Quia vero catholici parochi ordines Csákyanos observare et denunciationes baptismatum facere renuunt, intendit gubernium introducere matriculas civiles. Terminum, a quo ferenda de matriculis civilibus lex obligare inciperet, praefigere spectaret ad ipsum gubernium; universalis totum Regnum complectens introductio istarum matricularum nunc adhuc non intenditur et jam vel ideo esset impossibilis, quia gubernio non presto sunt apta ad scribendas matriculas organa. Eadem lege statueretur, ut eousque, quousque matriculae civiles universaliter introduci poterunt, ministris confessionum injungatur 1) in suis matriculis in omni casu praenotare religionem parentum, 2) hoc ipsum debeant facere etiam in testimoniis ex his matriculis descriptis, 3) in quantum proles aliqua in alia baptisaretur religione, ac secundum legem anni 1868. art. LIII. baptizari debuisset, in rubrica observationum addatur, cujusnam religionis illa sit juxta legem Status? 4) Hoc ipsum in matriculis retro quoque inde ab anno 1890. praenotetur. 5) Quod si alicujus confessionis minister his legis dispositionibus satisfacere renueret, ab illo jus scribendi matriculas pro parte etiam Status illico adimeretur et organo Status concrederetur.

Iamvero catholici parochi, conditioni sub p. 3. expositae satisfacere non possent, quapropter ab illis, apud quos similis casus jam ante universalem introductionem matricularum civilium emergeret, jus matriculas publicas scribendi adimeretur, dum e contra confessionum ministris, mandato gubernii obtemperantibus, relinqueretur.

Tali lege lata, abrogarentur ordines Csákyani. Quum tamen finis legis hujus

ac proinde matricularum civilium, donec saltem introduceretur matrimonium civile, is quoque esse videatur, ut in evidentia serventur proles e mixtis matrimoniis progeneratae illarumque religiosa educatio, nec huic legi adstipulari possemus.

Cardo enunciationum gubernii Hungarici tamen circa matrimonium civile vertitur, quae praecipue propterea summam excitarunt in Regno commotionem. Et quidem gubernium Hungaricum proclamavit introductionem matrimonii civilis ita, ut hocce demum introducto immutetur dispositio legis 1868. de religione et religiosa educatione prolium e mixtis connubiis progenitarum, restituaturque libertas parentum proles suas in illa, in qua placuerit, religione educandi.

Quod itaque nos propugnamus, scilicet jus naturale ac libertatem parentum in educatione suarum prolium, hocce gubernium Hungaricum solummodo erga dan- dam per matrimonium civile recompensationem concedere vult.

Ad recte dijudicandum, an majora damna vel utilitates e civili matrimonio in Ecclesiam Hungariae promanare queant, necesse omnino est quaedam de statu rei matrimonialis in Hungaria praemittere. Qua de causa ante omnia observare debemus, Regnum Hungariae, qua tale, nullum possidere jus matrimoniale. Singulae confessiones habent jus matrimoniale proprium, atque matrimonia, quae servato isto jure sequaces harum confessionum contrahunt, eo ipso etiam ab ipso Statu valida censentur et reputantur. Causae matrimoniales catholicorum, in quantum de vinculo matrimoniali et de separatione a thoro et mensa agitur, per proprios iudices ecclesiasticos cognoscuntur; jus hoc etiam schismaticis et sectis protestantium competit, quamvis illo unitarii dumtaxat, et in Transsylvania etiam protestantes, habentes propria iudicia, utantur; calvinianorum et lutheranorum causas matrimoniales, prout etiam judaeorum causas, iudex civilis cognoscit. Matrimonia vero mixta a duplici cognoscuntur iudicio; iudicium ecclesiasticum catholicum pertractat causam partis catholicae, iudex civilis causam partis acatholicae. Sententia iudicii catholici ligat solummodo partem catholicam, dum e contra sententia iudicis civilis partem dumtaxat haereticam obligat. Iudicia catholica iudicant ad tramites sacrorum canonum ac proinde matrimonii vinculum non solvunt; iudices e contra civiles causas haereticorum dijudicant secundum constitutionem Josephi II. Imperatoris, quae nomen patentium litterarum gerit brevemque synopsis juris matrimonialis haereticorum continet. Constitutio haec matrimonia haereticorum pluribus e causis solvit, quarum praecipua et plurimis abusibus ansam praebens est „implacabile odium.“ Unitarii, prout jam meminimus, proprium habent iudicium matrimoniale, quod aequae pluribus e causis solvit matrimonii vinculum. Omnium vero istorum iudiciorum sententiae validae habentur coram civili potestate, quae si opus fuerit, etiam adhibita vi, illas executioni mandat.

Matrimonia pure catholica, quousque catholica sunt et manent, prout et illorum indissolubilitas, in tuto sunt locata; sed quamprimum efficiuntur mixta, jam nutat illorum indissolubilitas, et facili negotio solvuntur. Fiunt autem matrimonia pure catholica mixta et solubilia modo sequenti. Pars illa e conjugibus catholicis, quae solutionem vinculi matrimonialis anhelat et ab altera liberari desiderat, per

apostasiam deficit ad castra catholicorum, quo facto matrimonium, quod antea pure catholicum fuerat, efficitur mixtum et per consequens solubile. Quod ut assequatur, pars quae apostatavit, libellum supplicem porrigit judici ecclesiastico, petitque solutionem vinculi matrimonialis et facultatem ad nova matrimonii vota transeundi. Judex ecclesiasticus petito apostatae non satisfacit, illum repellit et matrimonium indissolubile declarat. Causa taliter apud judicem ecclesiasticum terminata, quum sententia hujus partem solummodo catholicam liget, acta processualia transponuntur ad judicem civilem, qui sententiam in apostatam pronunciat.

Quum vero famosa lex anni 1868. art. LIII. §. 8. illam quoque dispositionem contineat, quod actus religiosi cujuscunque civis religionem suam mutantis, post amplexam novam religionem secundum hujus novae principia dijudicari debeant, et quum matrimonium pariter inter actus religiosos computetur, partis apostatae posteriores actus religiosi secundum principia novae religionis dijudicantur. Et quum horum principiorum unum sit matrimonii solubilitas et facultas novas ineundi nuptias, judex civilis tale matrimonium solvit et dat apostatae licentiam novum legitimum contrahendi matrimonium. Tali modo multa matrimonia catholicorum fiunt mixta, et qua mixta per judicem civilem quoad vinculum solvuntur. Quod itaque matrimonium civile, praeter ipsum matrimonii hujus principium, maxime facit damnabile, solubilitas ipsius vinculi conjugalis, hoc pro dolor ab anno 1868. in Hungaria jam habemus. Matrimonia acatholicorum antea quoque solvebantur; matrimonia vero mixta eo ipso sunt ab isto tempore solubilia, catholica vero evadunt solubilia per apostasiam partis catholicae ad haereticos. Et hocce triste spectaculum repetitur toties, quoties parti a conjuge liberari petenti placuerit, dummodo habeat sufficientia materialia media ad expensas, cum lite conjunctas, persolvendas. Tali ratione agnoscuntur et valida habentur per civilem potestatem matrimonia apostatarum sacerdotum, monachorum et generatim omnium, quorum matrimonia prioris conjugii vinculum, sacer ordo vel votum reddit illicita et irrita.

Quod per judicem civilem in Hungaria fit, hoc faciliori adhuc via obtinetur in adnexa Transsylvania. In Transsylvania scilicet habent unitarii propria judicia matrimonialia notissima a promptitudine et celeritate, quam in solvendis matrimoniis adhibent; adeo jam res devenit, ut si quis certam ab illis determinatam pecuniae summam numeraverit, iudices extraordinario etiam tempore convenient, ut sententiam ferant pro solutione vinculi matrimonialis. Sententia tali obtenta pars acatholica illico ad novas convolat nuptias, catholica vero, nisi etiam illa apostataverit, ligata manet vinculo matrimonii, quod e fide sua indissolubile est. Et haec omnia fiunt legitime et a potestate civili agnoscuntur. Matrimonii indissolubilitas itaque apud nos amplius non existit, lataque patet apostasiarum via, per quam ambulant omnes, qui libidine excoecati, conjugisque pertaesi, secundas, tertias imo ulteriores quoque nuptias inire volunt.

Utinam tamen malitia in his jam subsisteret et ulterius non progrediretur! Apostata catholicus velut aper de sylvis prorumpens integras stirpes et familias depopulatur et devastat, fitque, etiam si nollet, novum medium propagandae haere-

seos. Etenim saepius memorata injuriosa lex anni 1868. illam quoque dispositionem continet, quod fidem mutantium parentum proles, usque annum septimum, secundum sexum sequantur illam parentis fidem, quam hic per transitum ad apostasiam amplexus est. Quod si itaque pater catholicus, qui apostatavit, habuerit proles masculas, hae usque annum septimum sequuntur patrem in castra haereticorum. Hoc idem valet de matre quoad proles sexus foemini. Quodsi vero tales parentes novas ineunt nuptias, praeter proles, quas secum e primo matrimonio traxerunt ad haeresim, etiam neonatae ex ulteriori matrimonio, recte concubinato, proles in sinum cadunt haereseos augentque castra acatholicorum.

Tristis sane est, quæ in his de nostris adjunctis transscripsimus imaginem, sed pro dolor, veris picta coloribus et in nullo exaggerata.

Quaeri jam potest, utrum his in adjunctis aliquam in melius mutationem inducere posset matrimonium civile, et utrum si illud, non obstantibus nostris conatibus, introduceretur, aliquae utilitates exinde in Ecclesiam apud nos promanare possent?

Quaestio sane difficilis et responsum ex eo adhuc difficilior, quia gubernium praeter principium nihil adhuc pronunciavit. atque ideo tenores condendae legis omnino adhuc ignoti sint. Unum certum esse videtur ex effato gubernii, scilicet immutatio legis anni 1868. art. LIII. et restitutio libertatis parentum quoad religiosam educationem prolium. Et hoc equidem, per se loquendo, magna esset pro parte Ecclesiae utilitas, siquidem major pars catholicorum parentum in mixtis matrimoniis jam viventium certe catholice educaret proles suas, idemque sperari per se posset a majore parte eorum, qui in futurum mixta inirent matrimonia. Porro Ecclesia catholica in Hungaria multas proprias scholas habet, in quibus prolium istarum catholica educatio continuaretur; dantur insuper etiam piaefundationes pro educatione catholica prolium e mixtis matrimoniis, vel a parentibus acatholicis progenitarum. — Ast spectata illa utilitate suis juncta conditionibus, utilitas illa dici non poterit; nam abstrahendo etiam ab eo, quod primarium in isthoc negotio est, nimirum immutationem legis anni 1868. restitutionemque libertatis parentum fieri non nisi ea sub conditione, ut detestabile introducatur, cum summa Ecclesiae Sacramentique Matrimonii injuria, civile matrimonium, monente Apostolo (Rom. 3. 8.) non licere facere mala, ut veniant bona, ministri haeretici sectae tum calvinianae, tum lutheranae, tam mordaciter praescripto legis anni 1868. adhaerent, ut timendum sit, immutata etiam dicta lege, dataque parentibus libertate in religiosa prolium educatione, eos omne adhibituros conamen, ut sponsos suae sectae ab educandis in religione catholica prolibus deterreant; accedit horrendus ille, qui cultioris inter conditionis homines grassatur, in re religionis indifferentismus, quo sopitis animis, sponsi catholici, nullis in ineundo matrimonio ducti motivis supernaturalibus, sed solis vitae hujus commodis et deliciis, vix magno numero resistent haereticae partis ejusque ministrorum incitamentis, eum adhibitis in finem, ut proles cunctae in haeresi educarentur. Imo timendum indifferentismo sopitos, solo contentos matrimonio civili, vel ad summum assistentia adhuc ministri haeretici, paratiori adhuc

animò haereticae partis cessuros desiderio atque conamini, ut proles omnes in haeresi educerentur. Quare spectatis rerum in Hungaria adjunctis, mutatio legis anni 1868. sub conditione introducendi nefandi matrimonii civilis utilitatem exiguam adferret vel plane nullam.

Eaedem, quas in utilitate e matrimonio civili fors resultante investiganda adtulimus, rationes tenendae veniunt etiam, ubi quaeritur de utilitate e matrimonio civili fors resultante eum in casum, vix tamen occurrentem, quo matrimonium civile induceretur ita, ut simul proclamaretur ejusdem matrimonii solubilitas. Dicendum enim, per se loquendo, quamdam hoc in casu utilitatem resultaturam. Nam certum teneri debet, non defuturos catholicos utriusque sexus, qui etiam tunc matrimonialis vinculi solutionem et anhelabunt et quaerent, et iudicium civile illam etiam pronuntiabit, ast solvetur matrimonii vinculum, novaeque concedentur nuptiae, quin catholicus ille suam prius deberet mutare fidem, seu quin prius formalitate a lege praescripta alicui haereticae sectae formaliter deberet adscribi, quod hucusque fieri debuisse superius exposuimus. Quare sperare liceret casu, quo matrimonium civile introduceretur solubile, imminutum iri numerum eorum, qui haereticae formaliter nomen darent sectae. Hucusque enim ideo tantus erat eorum numerus, quoniam sine isthac conditione finem suum obtinere non potuerunt.

Novimus equidem hanc, de qua agimus, utilitatem magnam non esse, imò esse nullam fere, nam catholicus ille, Ecclesiae Dei inobediens filius, multiplicis reus est grandis peccati, et si talia patrando simul formaliter dogma negaverit catholicum de Sacramento Matrimonii, deque sacrosanctis Ecclesiae circa illud iuribus, formalis quoque existit haeticus; ast major utilitas, per se loquendo, resultaret spectatis prolibus, sive e priori matrimonio susceptis, sive e novo suscipiendis. Catholicus enim ille, alicui haeresi non adscriptus formaliter, non tenebitur proles e priori matrimonio progeneratas trahere ad haeresim, nec ex novo matrimonio, recte concubinato, progenitas educare tenebitur in haeresi. Perseverabit ille quidem in peccato habituali, nec ei Sacramenta administrari poterunt, ast proles suas, dummodo velit, in catholica educare poterit religione, atque tali modo vitari poterit periculum decatholisationis integrarum familiarum, praecipue illarum, quae ad classem, ut ajunt, cultiorem pertinent; fidelis enim populus hucusque sancte custodit vinculi matrimonialis unitatem et fidelissime adhaeret sanctae Matri Ecclesiae. Et horum in nexu animadvertere oportet, haud deesse catholicos laicos tractandis politicis negotiis deditos, quos dogmatis catholici de Sacramento Matrimonii sive ignaros, sive incurios, speranda cessatio vel saltem imminutio dictarum apostasiarum movit, ut institutionem matrimonii civilis anteponant statui praesenti, in quo, prout superius exposuimus, quin vigeat apud nos matrimonium civile, matrimonia etiam catholice contracta solvi possunt, et insuper parentes et proles traduntur haeresi. Tam hi, quam gubernium continuo repetunt, praesentem statum rei matrimonialis in Hungaria esse intolerabilem, vulgarisque innixi liberalismi principiis asserunt, debere eum immutari ita, ut adsit unitas in jure matrimoniali, quae, prout ajunt, aliter obtineri nequit, nisi per reformationem atque talem coordinationem juris ma-

trimonialis, quae singularum confessionum jura particularia non respicit, sed tantummodo indigentias Status prae oculis habet.

Hac autem via perveniunt ad postulandum matrimonium civile. — Ut plenam nostrorum adjunctorum exhibeamus imaginem, haec quoque adtulisse juvabat. Serius autem monstrabimus, quomodo praesens rei matrimonialis conditio via legislativa in melius mutari possit, quin institutatur matrimonium civile.

Quae superius de utilitate ab institutione matrimonii civilis solubilis resultante diximus, de utilitate illa per se spectata dicta sunt. Nam si suis juncta consideretur conditionibus, eadem de illa dicenda, quae superius de utilitate e matrimonii civilis institutione resultant in genere quaerentes, exposuimus.

Damna quoque nostris oris ex institutione matrimonii civilis oriunda specialia recensuri, sequentia adferamus, necessé est. Status enim Hungaricus hucusque agnovit jus et potestatem Ecclesiae in matrimonium, imo quoad catholicos nullum habet jus matrimoniale, quamvis impedimenta prohibentia et ipse statuatur, praeter jus ipsius Sanctae Matris Ecclesiae. Huic principio conformiter agnoscit pro catholicis impedimenta juris divini et impedimenta juris ecclesiastici, prout et potestatem Ecclesiae dispensandi in impedimentis. Agnoscit et fatetur causas matrimoniales pertinere ad judicem ecclesiasticum; introducto tamen civili matrimonio haec omnia negaret, statueretque novum genus matrimonium, quae coram potestate civili essent valida, coram Ecclesia vero invalida. Per introductionem matrimonii civilis novi aperirentur fontes indifferentissimi religiosi jam alioquin multum dilatati, novaque praebereetur hominibus occasio spernendi auctoritatem Ecclesiae, seque ab illius influxu subtrahendi, quem Ecclesia nunc exercere valet et reapse etiam exercet in gravissimo fidelium vitae momento, in contrahendo matrimonia atque fundanda familia; quod vero tali modo multum imminueretur Ecclesiae influxus in familias atque integram socialem vitam, in propatulo est.

Certe etiam invenirentur sponsi, qui nuptialem benedictionem Ecclesiae spernendo, matrimonium coram Ecclesia non contraherent, neque deessent, qui proles suas baptisari non curarent, ac proinde nova succresceret generatio absque baptismo et omni religione. Timendum quoque inventum iri vel inter catholicos conditionis plebejæ atque inter pauperes artifices, nominatim haereticos inter viventes, vel in urbibus urbiumve vicinia degentes, qui sub pondere fere insupportabili tributorum Status gementes, indifferentismo dediti, contenti essent matrimonio jungi civili, stolæque aversantes expensas, matrimonium in facie Ecclesiae inire negligerent. Demum instituto matrimonio civili major consequetur animorum ab Ecclesia alienatio, imo Status ipsius, etsi non verbis expressus, factis tamen contestatus abscessus ab Ecclesia.

Quare omni, qua par est, animi fortitudine atque constantia pugnantes contra matrimonii civilis institutionem, et agentes pugnantisque pro honore christiani matrimonii Ecclesiaeque Dei circa illud juribus, agimus, pugnamusque simul ad avertenda a Regno Mariano tanta, quae nobis e detestando illo instituto imminet, mala.

Negare certe non possumus, jus matrimoniale in Hungaria aliqua egere reformatione; ast vero prout hodiernas confusiones non causavit jus matrimoniale Ecclesiae catholicae, sed recepta per Statum placita acatholicorum, ita medicinam non in his, sed in jure Ecclesiae quaerendam esse dicimus et profitemur. Urgebimus proinde, ut gubernium respiciat dogma Ecclesiae de indissolubilitate matrimonii neque admittat, ut per transitum ad aliam confessionem seu apostasiam unius partis catholicae matrimonium catholice contractum solvatur; quodipsum mutatione legum a. 1868. art. LIII. §. 8. et art. XLVIII. obtineri posset. Hoc si successerit assequi, restituetur matrimonialis vinculi firmitas, cessabit occasio multarum apostasiarum, tollenturque abusus, tantorum malorum fontes et causae.

In his jam benignissimo Sanctitatis Vestrae mandato conformiter conati sumus adumbrare et damna et utilitates, quae e novi gubernii programme in Ecclesiam consequi possent. Omnia, sive bona, sive mala, nunc adhuc praevideri nequeunt, siquidem dispositiones ferendarum legum ignorantur. Hoc unum liceat nobis jam nunc adjicere et coram Sanctitate Vestra nostro omnium Summo Pastore et Jesu Christi in terris Vicario solemniter declarare, nos omnes novi gubernii propositiones, quae aliquo modo Ecclesiam illiusque jura tangent, serio ad trutinam esse revocaturos et omnem aggressionem et injuriam repulsuros. Conflictus et certamina cum gubernio non quaeremus, sed provocata ab illo et obtrusa non declinabimus, scientes, quod defendentes causam Ecclesiae, defendamus causam ipsius Dei, causam sanctam et justam, a qua salus nostra et creditorum curae nostrae fidelium dependet. Deus ipse certe auxilio nobis non deerit juvabitque Sanctitatis Vestrae paterna gratia et admirabilis prudentia, qua ductis et confortatis certae nobis spes affulget victoriae.

Qui in reliquo ad genua provoluti in reverenti beatorum pedum osculo paternam Sanctitatis Vestrae benedictionem nobis, Clero fidelique populo humillime exorantes, persistimus Budapestini in Hungaria die 3. Martii 1893. Sanctitatis Vestrae humillimi et devotissimi filii et servi Claudius Card. Vaszary, m. p. Archiepiscopus Strigoniensis. — Pro infirmo Archiepiscopo Agriensi ex mandato ejus: Paulus Szmrecsányi, m. p. Episcopus Scepusiensis. — Georgius Császka, m. p. Archiepiscopus Colocensis et Bácsiensis. — Joannes Zalka, m. p. Episcopus Jaurinensis. — Dr. Georgius Schopper, m. p. Episcopus Rosnaviensis. — Dr. Laurentius Schlauch, m. p. Episcopus Magnovaradinensis latini ritus. — Dr. Ferdinandus Dulánszky, m. p. Episcopus Quinqueecclesiensis. — Constantinus Schuster, m. p. Episcopus Vaciensis. — Victor Mihályi de Apsia, m. p. Episcopus Lugosensis. — Joannes Szabó, m. p. Episcopus Szamosujvárensis. — Joannes Vályi, m. p. Episcopus Eperjesiensis. — Cornelius Hidasy, m. p. Episcopus Sabariensis. — Sigismundus Bubics, m. p. Episcopus Cassoviensis. — Emericus Bende, m. p. Episcopus Nitriensis. — Julius Meszlényi, m. p. Episcopus Szatmáriensis. — Carolus L. B. Hornig, m. p. Episcopus Veszprimiensis. — Dr. Philippus Steiner, m. p. Episcopus Albaregalensis. — Alexander Dessewffy, m. p. Episcopus Csanádiensis. — Julius Firezák, m. p. Episcopus Munkácsiensis. — Paulus Szmrecsányi, m. p. Episcopus

Scepusiensis. — Hippolytus Fehér, m. p. Archiabbas Montis Pannoniae, Ordinarius. Franciscus Venczell, m. p. Vicarius Capitularis Nitriensis. — Pro Revmo Joanne M. Moldovanu, Vicario Capitulari Metropolitano Alba-Julieni et Fogarasiensi, rogatus Victor Mihályi de Apsia, m. p. Episcopus Lugosiensis. — Pro Michaelae Pável, Episcopo graeci ritus Magno-Varadinensi, rogatus Joannes Szabó, m. p. Episcopus Szamosujvárensis. — Pro Francisco Lönhart, Episcopo Transsylvaniensi rogatus Sigismundus Bubics, m. p. Episcopus Cassoviensis.

1775

1893

LEO PP. XIII. Ad perpetuam rei memoriam. Humani generis Ecclesia parens cum de omnibus filiis suis aequae sit sollicita, et pari caritate singulos complectatur, tum praecipuo quodam misericordiae sensu respicere solet ad infantes pueros, qui ex parentibus orti Evengelicae lucis expertibus, rerumque omnium inopia plerumque vexatis, vel ab ipsis incunabulis in gravissimo et vitae et salutis aeternae discrimine versantur. Materna haec caritas non nova quidem neque inusitata est in Ecclesia, sed tradita est ei et quasi haereditate transmissa ab auctore Jesu Christo, qui mortalem dum vitam vixit pueros mirifice dilexit, et numquam passus est eos ab se prohiberi. Quapropter non mirum est si Romani Pontifices summopere diligere omnique studio semper fovere soliti sunt quaecumque ad juvandam puerulorum salutem sunt in Ecclesia sancte instituta. Haec inter jure meritoque peculiarem Pontificum benevolentiam sibi comparavit, eximiaque apud omnes opinione floret Societas, quae Parisiis ad incolumitatem et bonum, Sinensium praesertim, puerorum, coaluit, sacrae Jesu Christi infantiae nomine et auspicio felix. Hujus exordia cum Nos memoria repetimus, suavi quadam jucunditate et delectatione perfundimur. Quum enim faustis sed parvis exorta est initiis, Nos, qui apud augustum, Belgarum Regem Apostolica Legatione fungebamur, omni studio prosequuti sumus, omni qua potuimus, ope juvimus; salutare enim jam tum visum est Nobis opus, plenum humanitatis et caritatis. Nunc vero Apostolicae Dignitatis, Deo volente, ad fastigium eveci Societatem sacrae Dei Infantiae et sociorum numero et recte factorum laude florentem veteri amore complectimur, et laetamur eam quinquagesimum natalem suum eodem hoc anno, quo Nos consecrationis Nostrae, celebrare. Quamobrem cum jam studium Nostrum in hac Societate provehenda anno tertio Pontificatus Nostri confirmaverimus, libet nunc in fausto hoc eventu perpetuum illi dilectionis Nostrae impertire testimonium. Propterea votis etiam obsecundantes dilecti Filii Nostri Vincentii S. R. E. Cardinalis Vannutelli universae istius Societatis Patroni nonnulla privilegia dictae Societati ad tempus alias concessa perpetua esse volumus. Itaque de Omnipotentis Dei misericordia ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi omnibus et singulis Sacerdotibus in quibuslibet Societatis Consiliis, directoribus, praefectis seriei duodecim sociorum, et qui vel aere proprio consuetam duodecim sociorum eleemosynam persolverint, vel juxta Apostolicam

(Nonnulla privilegia sacerdotibus in societatem a Sacra Jesu Infantia adscitis jam alias ad tempus concessa in perpetuum confirmantur.)

concessionem diei XV. Julii MDCCCLXXXV. statuta pecuniae vi semel soluta, inter socios, perpetuos nuncupatos, cooptati fuerint facultatem facimus de respectivi loci Ordinarii consensu (quem nisi quisque eorum obtinuerit hujus privilegii concessionem nullam esse volumus) in forma Ecclesiae consueta privatim benedicendi, extra Urbem, Cruces, Crucifixos, sancta Numismata, Coronas precatorias, et parvas Domini Nostri Jesu Christi, Bmae Virginis Mariae, Sanctorumque ahenas statuas cum applicatione omnium et singularum indulgentiarum, quae in elencho edito typis S. Congregationis de Propaganda Fide die XXIII. Februarii MDCCCLXXVIII. numerantur, et quod ad coronas precatorias attinet non excepta Indulgentiarum applicatione, quae a S. Brigitta nomen habent, dummodo ipsi sacerdotes ad sacramentales confessiones excipiendas sint rite approbati. Praeterea omnibus et singulis Sacerdotibus superius enumeratis, ut quandocumpue sacrosanctum Missae sacrificium pro anima cujuscumque Christifidelis, quae Deo in charitate conjuncta ab hac luce migraverit ad quodlibet Altare celebrabit, Missae sacrificium hujusmodi ter tantum singulis hebdomadis animae seu animabus, pro qua seu pro quibus celebratum fuerit, perinde suffragetur ac si ad privilegiatum Altare fuisset celebratum auctoritate Apostolica indulgemus, dummodo tamen alio simili indulto non fruuntur. Insuper eisdem Presbyteris supra dictis facultatem tribuimus, cujus vi ipsi, dummodo sint confessarii ab Ordinario approbati, nec non praevia eiusdem Ordinarii licentia (quae si desit hujus privilegii concessio nulla sit) consueto ritu benedicere et fidelibus imponere valeant scapularia Confraternitatum SSmae Trinitatis, B. M. V. de Monte Carmelo, et Septem Dolorum, nec non Imm. Conceptionis ejusdem Deiparae Virginis cum communicatione privilegiorum et indulgentiarum, quibus adscripti memoratis sodalitatibus fruuntur et gaudent, sed eis tantum in locis in quibus non extent conventus Ordinum Religiosorum ad quos ex speciali privilegio Apostolicae Sedis pertinet praefata Scapularia benedicere et imponere. Tandem singulis Presbyteris, quos superius memoravimus, ut de respectivi Ordinarii consensu (quem nisi consequantur hoc indultum nullum decernimus) Christifidelibus in mortis articulo constitutis si vere poenitentes et confessi ac S. Communionem refecti, vel quatenus id facere nequiverint saltem contriti nomen Jesu ore, si potuerint, sin minus corde devote invocaverint, et mortem tamquam peccati stipendium de manu Domini patienti animo susceperint, Benedictionem Apostolicam Nostro et Romani Pontificis pro tempore existentis nomine cum plenaria omnium peccatorum suorum indulgentia et remissione impertire possint, servatis tamen ritu et formula a Benedicto XIV decessore Nostro praescriptis facultatem concedimus et indulgemus. In contrarium facientibus, etiam quoad Indulgentias ad instar, non obstantibus quibuscumque. Praesentibus valituris in perpetuum. Volumus autem ut praesentium litterarum transumptis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis et sigillo personae in ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eadem prorsus habeatur fides, quae haberetur ipsis praesentibus si forent exhibitae vel ostensae. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die III. Februarii MDCCCXIII. Pontificatus Nostri Anno Decimoquinto. (L. † S.)

S. Card. Vannutelli.

1776

1893

Ad resuscitandam gratiam, quam per impositionem manuum episcopalium accepistis, plurimum iuvare SS. Exercitia omnibus compertum est. Eapropter et Synodus Provincialis Strigoniensis inter media promovendae pietatis in clero primo loco recenset Exercitia sacra. Memoratu digna sunt in hoc negotio aurea verba S. *Francisci Salesii*: „Nullum est ferme horologium, quod non quotidie intendi, et ponderibus suis restitui deberet; necesse praeter hoc est, ut semel in anno ipsum per omnia nembra dissolvatur ad rubiginem auferendam, ferramenta laxata, con- fractaque restituenda et continuo usu adstricta restauranda. Pari modo quivis cor suum vesperi ad Deum per examen conscientiae debet intendere, statumque illius restituere, resarcire; semel in anno per partes quodammodo illud dissuere et singulas illius affectiones et passiones curatius inspicere, ut quotquot in eas irrepserunt defectus, restauret et reparaet. Et sicut horopacus ungvine tenuissimo omnes horologii sui rotas, vertebrae inungit, ut motus et sonus illius fiat svavior: sic anima devota, postquam cor suum hoc pacto per partes excusserit et inspexerit, quo bene ipsum renovet, sacramenti Poenitentiae et Eucharistiae divino ungveto inungat . . . hoc bona proposita reviviscere et spiritus vires faciet reflorescere.“ Ut ergo quivis salutari hoc medio facile uti queat, ne ad remota loca ire cogatur, curavimus, ut in Seminario dioecetano nostro die 21-ma Augusti a. c. vespere incipiendo *triduana exercitia sacra* instituantur pro clero saeculari; quemve salutarem usum in quantum possibile omni anno retinebimus. Munere directoris Exercitiorum R. P. *Joannes Schlick* e societate Jesu perfungetur. Ne vero peculium Seminarii, utpote pro alio fine instituti, nimiopere gravetur: pro sustentatione quilibet sacerdotum, nisi paupertate premeretur, per diem unum florenum — in summa ergo quinque florenos numerabit. Adventuri praevie usque *15-tam Augusti* semet apud D. Vicerectorem Seminarii scriptotenus insinuabunt. Quod vero participantes omnibus, quae praescribentur spiritualis illius refocillationis conditionibus et exigentiis — inter quas *silentium* praeprimis memorari venit, citra quod *solitudo* in magno conventu nec cogitari potest, conscientiose adimplendis adlaboraturi sint, suapte intelligitur.

(Commendantur SS. Exercitia in Seminario asservanda.)

1777

1893

Franciscus Kutor, parochus Tótkesziensis iudicio medicorum Eduardi Pázsitzky et Ludovici Erreth 5-Ecclesiensium ob vitia organica ad functiones muneris pastoralis obeundas inhabilis declaratus iteratis iam vicibus a munere parochiali relevari et annua pensione donari petiit.

(De applacanda Francisco Kutor, par. Tótkeszi pensione).

Quare in sensu puncti 6. statutorum pensionalium praesentibus honorabiles districtus totius dioeceseos provoco, ut in coronis autumnalibus quoad pensionem eidem applacidandam vota depromere velint.

1807

1893

(Commenda-
tur: „Az iste-
nes élet.“)

Libellus precum, cui titulus: „Az istenes élet“, ab auctore Pesch usui vi-
rorum intelligentium scriptus et curis scholae literariae alumnorum Seminarii Dioec.
Csanádensis idioma hungarico typis vulgatus commendatur. Pretium 1 fl. (pro
exemplari compacto 1 fl. 6 cr. vel 2 fl. 30 cr.)

1777

1893

(Stipendium
Lackenbache-
rianum.)

25782. számhoz. A Lackenbacher-féle alapítványból 15—20 bibliai versnek
héberből arabra készítendő legjobb fordításáért 472 frt 50 kr. o. é. tüzetik ki
jutalmul.

A feltételek a következők:

1. Mózes öt könyvének mindenikéből (a leszármazási lajstromok kivételé-
vel) sors által 3—4 versből álló hely szemelendő ki, mely héberből arabra fordí-
tandó. Arab szótár használható ugyan, azonban két egyenlően jó fordítás között,
a szótár nélkül készülté az előny. Legjobb fordításul az tekintendő, mely a londoni
Polyglotte-hoz legközelebb áll.

2. A versenyben azon belföldiek vehetnek részt, kik a hittudományi tan-
folyamot a bécsi, prágai, vagy budapesti egyetemen a jelen, vagy legközelebb le-
folyt tanévben, vagy pedig 2, legfeljebb 3 évvel előbb végezték és a kath. pres-
byteratust felvették. Egyenlően jó fordításoknál az elsőség azé, ki a hittudományi
tanfolyamot legközelebb fejezte be.

3. A verseny a bécsi, prágai és budapesti egyetemen tartandó s a dolgo-
zat 12 óra alatt elkészítendő. Rövidebb időköz viszonylagos előnyül szolgál.

Ezen díjért a verseny Bécsben f. évi november 27-ére, Budapesten és
Prágában pedig f. évi november 30-ára tüzetik ki.

A pályázók kötelesek illetékességöket az illető egyetem hittudománykari
dékánjánál legalább 3 nappal előbb okmányilag igazolni.

Budapest, 1893. évi június hó 11-én.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumtól.

1779

1893

(De catholico
scholar. cha-
ractere custo-
diendo.)

Nem csekélyszámu iskolaszék elnökeiktől oly jelentés érkezett, hogy a kir.
tanfelügyelő felszólította a kath. iskolaszékeket, valljon nem óhajtanák-e iskolájokat
államosítani, esetleg nem kívánják-e, hogy állami segéllyel rendezhessék iskolájokat.
Többen helyes eljárásukról értesítették a püspöki hatóságot, mások, szinte helyesen
utasítást kértek, minő eljárást kövessenek, nehogy az elemi csapások által sok
helyütt elszegényedett nép a teher megkönnyebítése csábjainak kitéve oly határo-
zatokat hozzon, melyeket utóbb — miként a tapasztalás bizonyítja — megbánnia
kell, mert a könnyelműség okozta baj elhárítása nagy fáradságba s áldozatba kerül.

Hogy a kir. tanfelügyelő a püspöki hatóság megkerülésével egyenesen az
iskolaszékekhez intézett felhívást, onnan eredhetett, mert, miként sajnosan értesül-

tem, több lelkipásztor, nem véve figyelembe a püspöki rendszabályok utasításait, melyek pedig minden plebánia számára megküldettek, ügyei könnyebb elintézhetése végett szinte egyenesen hozzá fordult, ki a közigazgatási bizottság előadója — ép azért gyorsabban és sikeresebben járhatott el, mint a püspöki hatóság, mely néha sok akadállyal kénytelen küzdeni. Nem vették tekintetbe, hogy ezáltal a kath. egyházi hatáskörön, mely a felekezetek részéről is oly féltékenyen őriztetik, minő csorbát ejtenek.

Jelen körülmények között, midőn hazánkban minden felekezet erejének legnagyobb megfeszítésével igyekszik iskoláit megtartani, Egyházunknak legkevésbé szabad áldozatkészségben visszamaradni s kilenczszázados jogait vétkes mulasztással feladni, jól tudva azt, hogy a keresztény neveléstől, melyet a kora ifjúságtól kezdve a teljes korig s azután is csak az Egyház vezethet sikeresen, függ az Egyház és állam boldog jövője; igen fontos lelkiismereti kötelessége tehát a lelkipásztoroknak, hogy iskoláink oly helyzetbe jussanak, miszerint azok ellen semmi jogos kifogást emelni ne lehessen. Ismételve felhivom tehát az iskolaszékek elnökeit és a kerületi tanfelügyelőket, hogy fokozott buzgósággal igyekezzenek iskoláinkat gondozni, hogy nemcsak az Egyháznak buzgó híveket, hanem egyszersmind a Hazának értelmes polgárokat nevelhessenek, s azért iskoláink a törvényszabta kellékeknek is mindenkép megfeleljenek, mit a püspöki rendszabályok által előirt kötelmek pontos teljesítése által eszközölnödek; melyek értelmében az egyházmegyei felügyelet hatályosb eszközölhetése céljából legközelebb magam is rendelkezni fogok.

Most, midőn nagy fáradság s áldozattal sikerült néhány elközösített iskolát az Egyháznak visszaszerezni, másokat könnyelműen feladni vétkes mulasztás lenne.

Az 1876. XXVIII. tv.-cikk 5. §. 1. pontja a tanfelügyelőknök kötelességévé teszi, a népoktatási törvény pontos végrehajtására felügyelni, s *e célból* a hitfekezeti iskolaszékekkel is *közvetlenül* érintkezhetik. Az iskolák elközösítésének módját ugyanazon tv.-cikk 6. §-nak 4. pontja határozza meg, mely szerint háromszori megintésnek kell azt megelőznie az egyházmegyei hatóság közbejöttével: tehát e főhatóság mellőzésével alkuba bocsájtkozni bárkivel, árulása a szent ügynek. Ily jogkörrel az egyházi hatóság tudomására a kir. tanfelügyelő felruházva nincsenek és azt a baranyamegyei tanfelügyelő kivételével, egyéb tanfelügyelőök eddigelé megsem is kísérelték.

Ennélfogva a kir. tanfelügyelőnek ilybeli semmikép nem igazolható felszólítására a kath. iskolaszékek részéről egyszerűen azon válasz adandó, hogy forduljon a törvény értelmében a püspöki hatósághoz. Felszólítására az iskolaszéket összehívni nem szükséges, hogy előterjesztése vele közöltessék, ha ez mégis avval közölve lett, figyelmeztessenek annak tagjai és a község, hogy kétes ígéretek által magát eltántorítottatni ne engedje, s iskolája önállóságát fel ne adja, hanem várja be az egyházmegyei hatóság intézkedéseit, mely mindazt, mit érdekök javasol, egész erejével előmozdítani törekszik.

Részletesb utasításra a magyar püspöki kar határozmányai bevárandók.

1780

1893

(Repertorium
pro „Néptani-
tók Lapja.“

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 21.078. szám. — A „Néptanítók Lapja“ eddigelé megjelent 25 évfolyamában foglalt bccses anyag felhasználását és áttekintését lehetővé teendő, megbiztam Petrik Gézát, hogy ezen 25 kötetéről tárgymutatót szerkesztszen.

E tárgymutató „A Néptanítók Lapja 1868—1892. évi folyamainak Repertoriuma“ czim alatt megjelenvén (kiadta Dobrowszky Ágost, ára 1 frt 40 kr.) van szerencsém a minden tekintetben sikerült munka egy példányát a főtiszt. Főhatóságnak oly felkéréssel megküldeni, hogy a hatósága alá tartozó népoktatási tanintézeteket felhívni méltóztassék, miszerint a részökre hivatalból ingyen megküldött „Néptanítók Lapja“ meglevő köteteinek kiegészítése és czélszerű használhatása érdekében a Repertoriumot az iskolai könyvtár számára szerezzék meg. — Budapest, 1893. évi május hó 26-án. — A miniszter helyett: Berzeviczy Albert, államtitkár.

1781

1893

(Concursus
pro stat. cant.
doc. in
Bükösd.)

A bükösdí anyaegzházhoz tartozó Megye f a fiókközség kántortanítói állomására pályázat hirdettetik. Ezen állomás jövedelme: 1) 400 frt készpénz, negyedévenként fizetve; 2) 3 hold szántóföld, egy hold rét, melynek megmunkálása a tanítót illeti; 3) 3 öl hasáb- és egy öl botfa, melynek megvágatása és házhoz szállítása a községet illeti; 4) két szoba-, konyha- és kamarából álló lakás, istálló külön épületben, $\frac{1}{4}$ hold kerttel. Tannyelv: magyar. Folyamodványok f. évi augusztus 1-ig az iskolaszék elnökéhez küldendők Bükösdre.

1782

1893

(Concursus
pro stat. do-
cent. in
F.-Iregh.)

A felső-ireghi r. kath. népiskola egyik osztályára f. évi július 31-ig tanítói pályázat hirdettetik. Fizetés 150 frt, a kántornál étkezés és csinos szoba. A kántori teendőkben szükség esetén segít. Tannyelv: magyar. Folyamodványok az iskolaszék elnökénél (F.-Iregh, Tolnamegye) nyujtandók be.

1783

1893

(Concursus
pro stat. doc.
in Rác-
mecske.)

A rác-mecskei (Baranyam.) r. kath. elemi iskola osztálytanítói állomására július 31-ig pályázat hirdettetik. Javadalmazása: 10 hónapi tanítási idényre: havi részletekben kiszolgáltatandó 300 frt, butorozott szoba, fűtésre 10 köbméter hasábfa. Tannyelv: német-magyar. Kötelessége: az I., II. és III. osztályt önállólag vezetni s esetenként a kántortanítónak is segédkezni. A kellően felszerelt folyamodványok az iskolaszék elnökéhez — Rác-Mecske, Baranyamegye, posta helyben — intézendők.

1784

1893

A s o m b e r e k i népiskolánál ujonnan szervezett harmadik tanítói állomásra július 30-ig pályázat nyitattik. Jövedelme: egy lakszoba, 300 frt készpénz, utólagos havi részletekben, 10 kméter tűzifa, melyből tantermét is fűtteni tartozik, favágatás fejében 3 frt. Köteles egy osztályt önállóan kezelni és szükség esetén az ismétlőiskolában helyettesíteni. Tannyelv: német-magyar. Pályázók okmányait az iskolaszék elnökéhez Somberekre küldjék. Az állomás szeptember 1-én elfoglalandó.

(Concursus
pro stat. doc.
in Somberek.)

1785

1893

A k i s f a l u d i r. kath. iskolánál megüresedett altanítói állomásra pályázat hirdettetik. Évi jövedelme: 400 frt készpénz utólagos negyedévi részletekben, butorozott padlózott szoba, saját személyére 1 öl kemény hasábfu. Kötelessége: egy osztályt önállólag vezetni s az ismétlők tanításában, valamint a kántori teendőkben segédkezni. A tannyelv német-magyar. A horvát nyelvben is jártas előnyben részesül. Oklevéllel felszerelt folyamodványok f. évi augusztus 15-ig az iskolaszéki elnökhöz küldendők.

(Concursus
pro stat. sub-
doc. in
Kisfalud)

1786

1893

A n é m e t k e é r i r. kath. elemi iskola egy osztálytanító állomására pályázat hirdettetik. Évi díja: 300 frt a hitközségtől, 50 frt a m. kir. közalap. uradalomtól évnegyedes részletfizetésben, egy szoba a tanépületben a szükséges butorral. A megválasztott csak ideiglenesen alkalmaztatik, mégis biztosítván itt működését évről-évre számítva szeptember 1-től szeptember 1-ig. Szükség esetén képezdét végzett egyének folyamodványai is tekintetbe vétetnek. Tannyelv német-magyar. Pályázati határidő f. évi augusztus 16-ig. Az állomás szeptember elsején elfoglalandó, mely naptól a megválasztott fizetését is kapja. A folyamodványok kellőleg felszerelve — az okiratok vagy eredeti vagy hiteles másolatban — Német-Keerre (Tolnam. Czeceének) a r. kath. plébániahivatalhoz intézendők.

(Concursus
pro stat. doc.
in N.-Keer.)

1805

1893

A s z a k a d á t h i elemi népiskolánál az osztálytanítói állomásra augusztus 10-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme 308 frt lakással. Tannyelv: német. Folyamodványok az iskolaszékhez küldendők: Szakadáth, u. p. Gyönk, Tolnamegye

(Concursus
pro stat. doc.
in Szakadáth.)

1862

1893

A k a k a s d i plébániához tartozó L a d o m á n y fiókközség kántortanítói állomására pályázat hirdettetik. Jövedelme: 1) 10 p. mérő rostált tiszta buza; 2) 15 p. mérő rostált rozs; 3) 1 két ökrös szekér előszéna; 4) félhold jóminőségű rét, melyet a tanító maga műveltet; 5) 4900 □ öl szántó föld, melyet a község

(Concursus
pro stat.
cant.-doc. in
Ladomány.)

ígás erővel megművel; arra a tanító udvarából a trágyát kiszállítja, úgy a község pajtájából 5 kocsival kihord; minden a termések hazahozatalára és a malomba szükségelt fuvarok teljesítettnek; 6) 180 liter bor; 7) 14 méter száraz kemény hasábfu a tanító saját használatára; 8) 1200 □ öl szőlőterület, melyre a szükséges trágyát a község hordja ki; 9) készpénzben 74 frt 50 kr., melyet évnegyedenként utólagosan részletekben felvehet; 10) lakása áll két padlózott szoba-, két konyha- és egy éléskamrából. Melléképületek: istálló, présház, sertésólak és pinczehelyiség. A házhoz 300 □ ölnyi kert is tartozik. Stóla-jövedelme néhány frt. Tannyelv: német Pályázati határidő augusztus 20-ika. A folyamodványok a kakasdi plébániahivatalhoz küldendők.

1863

1893

(Renovatio
concurus pro
statione cant.
docentis in
Bezedeck.)

A lipovai plébániához tartozó **B e z e d e c k** nevű fiókközség kántor-tanítói állomására — az utóbbi választás nem vezetvén célhoz — újabb pályázat hirdetik a f. évi VII. és IX. sz. körlevelekben elősorolt föltételek mellett. A választás f. évi augusztus 3-án délelőtt 10 órakor fog megejteni.

1864

1893

(Concurus
pro statione
cant.-docentis
in Szent-
Márton.)

A siklői plébániába kebelezett **Szent-Márton** nevű fiókközségben a kántortanítói állomás üresedésbe jöven, ennek betöltésére ezennel pályázat hirdetik. Ezen állomás évi jövedelme következő: két szobából álló lakás a szükséges melléképületekkel és házi kerttel; 300 frt készpénz; minden tanonez után (van 90—100) 50 kr. tandíj fejében; ismétlő oktatásért 20 frt; stóla körülbelül 10 frt; 6 hold szántóföld, melyből 4 holdat a község tartozik művelni; 4 öl tűzifa. Tannyelv: horvát-magyar. A választás f. évi augusztus 7-én reggeli 9 órakor lesz. A pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi tanfelügyelőséghez küldjék Német-Márookra (p. helyben).

1873

1893

(Concurs. pro
stat. cant.-doc.
in Nádasd.)

A baranya-nádasdi róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat nyittatik, melynek évi jövedelme: 1) Minden telkes és molnár-pártól egy nyolczada buza, van 160 pár. 2) Minden kisházas- és zsellér-pártól egy nyolczada rozs, van 320 pár. 3) Különbség nélkül minden pártól 26 kr, van 480 pár. 4) Minden szőlősgazdától 5 icze bor, mely iczénként 7 krjával megváltható, körülbelül 32 akó. 5) A püspöki uradalomtól 10 méteröl kemény hasábfu saját használatára és 6 méteröl két tanterem fűtésére, mindannyit a község vágja és hordja. 6) Van $\frac{1}{2}$ telek földje, melynek két darabját a hitközség munkálja, a többit, valamint a 7 hold legelőt a haszonélvező művelteti. 7) Stóla átlagos számítás szerint 100 frt. Köteles azonban egy segéd kántor-tanítónak — a készpénz-fizetést kivéve — teljes

állítást, vagy a megfelelő egyenértéket adni. Van tisztességes lakás melléképületekkel és konyhakert. Nyelv: német-magyar. A kellően felszerelendő folyamodványok folyó évi augusztus 6-ig az iskolaszéki elnökhöz Nádásdra (Baranya) intézendők. Posta helyben.

1787

1893

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 21801. szám. — A fiumei állami kereskedelmi akadémiánál rendszeresített két ösztöndij-állomás betöltése végett közzétett pályázati hirdetést van szerencsém a főtiszt. Főhatósága alatt álló tanintézetekkel leendő közlés végett tisztelettel megküldeni. — Budapest, 1893. évi május hó 21-én. — A minister megbízásából: Szathmáry, ministeri tanácsos. — 21801. számhoz. Ösztöndij-pályázat. Az 189³/₄. tanév kezdetétől a fiumei m. kir. áll. kereskedelmi akadémiánál két 400 frtos ösztöndij-állomás töltendő be. Ezen ösztöndijakra a Magyarország területén levő és nyilvánossági joggal bíró gymnasiumoknak, reál- és polgári iskoláknak a kereskedelmi pályára készülő bármilyen vallásu magyar növendékei tarthatnak igényt, kik ezen középiskolák IV. vagy V. osztályát általános jeles eredménnyel végezték és az erkölcsi magaviseletben jó érdemjegyet nyertek.

(Stipend.
acad. mercant.
Fluminis
(Fiume.)

A folyamodványok a következőkkel szerelendők fel:

1. A tanuló keresztlevelével, illetőleg születési bizonyítványával.
2. A tanuló 189²/₃ tanévi iskolai bizonyítványával, melyből kitűnjék, hogy valamely magyarországi nyilvánossági joggal bíró gymnasium, reál- vagy polgári iskola IV. vagy V. osztályát általános jeles előmenetellel és jónak minősített erkölcsi magaviselettel végezte.
3. A tanuló vagyoni és családi viszonyait föltüntető és hatóságilag igazolt szegénységi bizonyítványal.
4. Esetleg annak kimutatásával, vajjon élvez-e a tanuló, avagy egyik testvére segélyt avagy ösztöndíjat és mily alapból?
5. A folyamodó atyjától vagy gyámjától kiállított kötelező nyilatkozattal arról, hogy az ösztöndij adományozása esetében az illető tanuló kereskedelmi tanulmányait a fiumei m. kir. áll. kereskedelmi akadémián fogja elkezdni és a záró (érettségi) vizsgálatot is ideértve ugyanott be is fejezni.

Az így felszerelt kérvények a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz czimezendők és az 1893. évi július hó 15-éig a fiumei m. kir. tanfelügyelőnél nyújtandók be.

Az ösztöndíjat három tanéven át fogja élvezni az illető tanuló. Ki a tanév végén nem mutat fel legalább is általános jó előmenetelt, az az ösztöndíj további élvezetétől eszik.

A fiumei m. kir. h. tanfelügyelőség elkerülésével közvetlenül a vallás- és közoktatásügyi ministeriumhoz benyújtott folyamodványok nem fognak figyelembe vétetni. Budapest, 1893. évi május hó 21-én. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől.

(Personalia.)

Missi sunt cooperatores: Josephus Dióssy neopresbyter ad Zomba, Julius Fetter neopresbyter ad Szebény, Eugenius Gyimóthy neopresbyter ad Kurd, Petrus Krum neopresbyter ad Olasz, Paulus Németh neopresbyter ad Bogdása, Julius Szommer neopresbyter ad Somberek, Colomannus Varga neopresbyter ad Lakócsa, Christophorus Vörös neopresbyter ad Tótkeszi; Gabriel Svetics e N.-Bóly ad Pécs-várad, Joannes Blum e Somberek ad N.-Bóly, Georgius Antal e Bogdása ad Mohács, Arpadus Pelcz ex Olasz ad Döbrököz, Joannes Rössler e Kurd ad Mosgó, Rudolphus Kiss e Szebény ad Villány, Stephanus Blažekovič e Villány ad Harkanovce.

Franciscus Reiner coop. Tótkesziensis et Dominicus Svetsis coop. Döbrökö-sensis ad aliquot hebdomadarum spatium pro cura valetudinis a munere relevati sunt.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 1. Julii 1893.

Ferdinandus m. p.
Episcopus.

XII.

1976

1893

Moestus annuncio Venerabili Clero mortem Illustrissimi ac Reverendissimi Francisci Sláby de Slábinja, electi, dum viveret, Episcopi Dulmensis, Cath. Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis Praepositi Majoris et Canonici, Abbatis B. M. V. de Ból, Vicarii Episcopalis et Causarum Auditoris Generalis, Examinatorii Synodalis necnon Officii piarum foundationum Praesidis ac in Lyceo Eppali studii theologici Prodirectoris, Sacerdotis jubilaris, quem Deus ad cappelenda pro multifariis ardentissimae pietatis, christianae caritatis et munificentiae operibus ad aeterna praemia die 19-a Julii, aetatis suae 80-o anno ex hac vita evocaverat. Natus a. 1814., ordinatus a. 1836., ab a. 1844. protocollista officii dioecesanis; ab a. 1846. professor ss. theologiae, ab a. 1849. senior et bibliothecae eppalis praefectus; ab a. 1850. assessor consistorialis, ab a. 1859. canonicus actualis, rector seminarii, examinador synodalis et fiscus consistorialis, ab a. 1860. matrimonii defensor; ab a. 1867. abbas B. M. V. de Ból, procustos, vicarius episcopalis et causarum auditor generalis, dein vicarius generalis, capitularis, ab a. 1869. praepositus major capituli et vicarius, ab a. 1875. electus episcopus Dulmensis.

(Illm. Franciscus Sláby mortuus.)

Pro refrigerio Animae pii huius de Dioecesi nostra meritissimi Sacerdotis velint singuli Dioeceseos sacerdotes tria Missae Sacrificia Deo misericordiarum et totius consolationis offerre.

1993

1893

Die 28. Julii a. c. pie in Domino obiit Antonius Rang, emeritus parochus Kisasszonyfaensis; qui anno 1823. natus, 1846. ordinatus, ab a. 1854. parochiae in Kisasszonyfa praefuit; anno 1891. emeritis sacerdotibus adnumeratus, abhinc dies 5-Ecclesiis egit.

(Mors Antonii Rang.)

Cuius animam piis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

1977

1893

Vigilanti studio convellendis eradicandisque abusibus missarum celebrationem spectantibus iugiter incubuit haec S. C., pluraque edidit decreta, quibus omne hac in re damnabile lucrum removeri voluit, piisque testantium voluntates et obstrictam benefactoribus fidem ad amussim servari religioseque custodiri mandavit.

(Decretum s. c. concilii de abusu cum stipendiis missarum committi solito.)

Quapropter ad cohibendam pravam quorundam licentiam qui ad ephemeres, libros aliasque merces facilius cum clero commutanda missarum ope utebantur, nonnulla constituit, eaque, Pio PP. IX. fel. rec. approbante, edi et Ordinariis

nota fieri curavit ut ab omnibus servarentur. Propositis namque inter alia sequentibus dubiis :

I. an turpe mercimonium sapiat, ideoque improbanda et poenis etiam ecclesiasticis, si opus fuerit, coercenda sit ab Episcopis eorum bibliopolarum vel mercatorum agendi ratio, qui adhibitis publicis invitamentis et praemiis, vel alio quocumque modo missarum eleemosynas colligunt, et sacerdotibus, quibus aes celebrandas committunt, non pecuniam, sed libros aliasve merces rependunt :

II. an haec agendi ratio ideo cohonestari valeat, vel quia, nulla facta imminutione, tot Missae a memoratis collectoribus celebrandae committuntur, quot collectis eleemosynis respondeant, vel quia per eam pauperibus sacerdotibus eleemosynis missarum carentibus subvenitur :

III. an huiusmodi eleemosynarum collectiones et erogationes tunc etiam improbandae et coercendae, ut supra, sint ab Episcopis, quando lucrum, quod ex mercium cum eleemosynis permutatione hauritur, non in proprium colligentium commodum, sed in piarum institutionum et bonorum operum usum vel incrementum impenditur :

IV. an turpi mercimonio concurrant, ideoque improbandi atque etiam coercendi, ut supra, sint ii, qui acceptas a fidelibus vel locis piis eleemosynas missarum tradunt bibliopolis, mercatoribus, aliisque earum collectoribus, sive recipiant, sive non recipiant quidquam ab iisdem praemii nomine :

V. an turpi mercimonio concurrant, ideoque improbandi et coercendi, ut supra, sint ii qui a dictis bibliopolis, et mercatoribus recipiunt pro missis celebrandis libros aliasve merces, harum pretio sive imminuto sive integro :

VII. an liceat Episcopis sine speciali S. Sedis venia ex eleemosynis missarum, quas fideles celebrioribus Sanctuariis tradere solent, aliquid detrahere, ut eorum decori et ornamento consulatur, quando praesertim ea propriis redditibus careant :

in peculiari conventu anni 1874 S. C. resolvit :

Ad I. Affirmative.

Ad II. Negative.

Ad III. IV et V. Affirmative.

Ad VII. Negative, nisi de consensu oblatores.

Sed cum postremis hisce annis constiterit, salutare huiusmodi dispositiones ignorantia aut malitia saepius neglectas fuisse, et abusus hac in re valde lateque invaluisse, Emmi Patres S. C. Tridentini interpretes ac vindices, rebus omnibus in duplici generali conventu mature perpensis, officii sui esse duxerunt, quod pridem decretum erat in memoriam plenamque observantiam danuo apud omnes revocare, et opportuna insuper sanctione munire.

Praesenti itaque decreto statuunt, ut in posterum si quis ex sacerdotali ordine conira enunciata decreta deliquerit, suspensioni a divinis S. Sedi reservatae et ipso facto incurrendae obnoxius sit : clericus autem sacerdotio nondum initiatus eidem suspensioni quoad susceptos ordines similiter subiaceat, et inhabilis praetera

fiat ad superiores ordines recipiendos: laici demum excommunicatione latae sententiae Episcopis reservata obstringantur.

Praeterea cum experientia docuerit, mala quae deplorantur ex eo potissimum originem viresque ducere, quod in quorundam privatorum manus maior missarum numerus congeritur quam iusta necessitas exigit, ideo iidem Emmi Patres, inhaerentes dispositionibus a Romanis Pontificibus, ac praesertim ab Urbano VIII et Innocentio XIII in const. Cum saepe contingat, alias datis, sub gravi obedientiae praecepto decernunt ac mandant, ut in posterum omnes et singuli ubique locorum beneficiati et administratores piarum causarum aut utcumque ad missarum onera implenda obligati, sive ecclesiastici sive laici, in fine cuiuslibet anni missarum onera, quae reliqua sunt, et quibus nondum satisfecerint, propriis Ordinariis tradant iuxta modum ab iis definiendum. Ordinarii autem acceptas missarum intentiones cum adnexo stipendio primum distribuent inter sacerdotes sibi subiectos quos eis indigere noverint: alias deinde aut S. Sedi, aut aliis Ordinariis committent, aut etiam, si velint, sacerdotibus aliarum dioeceseon, dummodo sibi noti sint, omnique exceptione maiores, et legitima documenta edant inter praefixum congruum tempus quibus de exacta earundem satisfactione constet.

Denique, revocatis quibuscumque indultis et privilegiis usque nunc concessis quae praesentis decreti dispositionibus utcumque adversentur, S. Congregatio curae et officio singulorum Ordinariorum comittit, ut praesens decretum omnibus ecclesiasticis suae iurisdictioni subiectis, aliisque quorum ex praescriptis interest, notum sollicite faciant, ne quis in posterum ignorantiam allegare, aut ab huius decreti observantia se excusare quomodolibet possit: et insuper ut sive in sacra Visitatione sive extra sedulo vigilant, ne abusus hac in re iterum inoleant.

Facta autem de his omnibus relatione SSmmo D. N. Leoni PP. XIII per infrascriptum S. Congregationis Praefectum, Sanctitas Sua hoc Emmorum Patrum decretum ratum habuit confirmavit atque edi. mandavit, contrariis quibuscumque minime obstantibus. Datum Romae, die 25 Maii 1893. *Aloysius Card. Eppus Sabinensis* Praefectus. *L. Salvati* Secretarius.

1978

1893

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 29.751. szám. Valamennyi (Ord. Minist. de fide digna conscriptione provent. Iudiciorum.)
főtiszt. egyházi főhatóságnak és az erdélyi róm. kath. status mélt. igazgatótanácsának! A tanítói állomásokkal egybekötött és a nyugdíjba számítható tisztán tanítói javadalmak kiderítése tárgyában 1891. évi 56.177. sz. a. kelt körrendeletem folytán beérkezett kimutatások adatai a hasonló czélból 1890. évben 3245. sz. a. kiadott körrendelettel bekívánt adatoktól, valamint az előforduló nyugdíjazások alkalmával betérjesztett kimutatásokban foglaltaktól, a legtöbb esetben eltérők s nem ritkán oly lényeges mértékben, hogy az adatok hitelessége meginogván, azoknak felhasználását lehetetlenné teszi és önkéntelenül annak látszatát kelti, mintha a központi hatóság szándékos félrevezetése célozhatnék oly végből, hogy figyelemmel az 1891. 43. t.-cz. ama rendelkezésére, miszerint a végellátás a legutolsó évben élvezett tisztán tanítói

javadalom után alapítandó meg — a jogosság ellenére a tanítók javára rendes tanítói javadalmukat meghaladó végellátás biztosítsák.

Különösen szembeszökő, hogy míg az idézett törvény hatályba lépte előtt majdnem minden alkalommal a tanítói állomásoknál a javadalom tetemes része kántorinak nyilvánított, addig ujabban a kántor javadalmául sokszor épen semmi, legtöbb esetben pedig csupán a stoláris jövedelmek vétettek.

Az adatok megbízhatlansága arról tesz tanuságot, hogy a hitközségek, illetve azok megbízott iskolaszéki elnökei és az érdekelt tanítók az érintett adatokat mindenkor érdekeiknek megfelelőleg módosítják, már pedig sem az adatok hitelességét aláírásukkal bizonyító iskolaszéki elnökök — rendszerint a lelkészek, — állásával, sem az iskolafentartók érdekével nem egyeztethető meg, hogy a tényleges valóságtól eltérő adatok érvényesítsenek.

Az iskolafentartó hitközség érdekével nem, mert az 1870. év előtti szolgálatok után igényelhető végellátásuk esetleg jogosulatlanul terhelnék, a miből számos panasz és a hamis adatok hitelesítőinek nemcsak szavatos elmarasztalása következne, hanem mint hamis közokirat kiállítói súlyos következményekkel járó megtorlást vonhatnának magokra.

Az előadott tapasztalatok után meggyőződtem, hogy a felekezeti iskolák tanítói javadalmáról az eddig követett eljárás szerint, minden tekintetben teljes, hiteltérdemlő adatok nem szerezhetők, már pedig úgy a tanítók végellátási igényének megállapítása, mint a tanítói fizetések törvényes rendezésének végrehajtása céljából feltétlenül szükséges, hogy az országban létező összes tanítói állomásokkal egybekötött javadalmakról megbízható részletes adatok álljanak rendelkezésre, mi végből egyidejűleg utasítottam a közigazgatási bizottságokat:

1. hogy a kerületek szolgabiráit, illetve a városok illetékes közegeit haladéktalanul utasítsák, miszerint kerületüknek összes községeiben általuk idejekorán kitűzendő napon megjelenvén, a községi előljáróság által a kitűzött határnapról értesítendő iskolaszéki elnökök s községi előljáróságok közreműködésével, az egyes tanítói állomásokkal egybekötött és a jelenben alkalmazott tanító által tényleg élvezett és tételenként részletesen megnevezett javadalomról a lehető legrészletesebb jegyzőkönyvet vétessek fel, melyből világosan kitűnjék, hogy a tanító mióta élvezi jelenlegi fizetését, mely tétel vagy forrásból mennyit élvez, mennyi ebből az alapfizetés és mennyi az esetleges korpótlék. A természetbeni szolgálmányok azon minőségben veendőek fel, a melyben azok tényleg adatnak, mint buza, rozs stb; egyúttal ezeknek a legközelebbi piacz 10 évi hatósági bizonylattal igazolandó átlag értéke is felveendő.

A tandijból folyó jövedelem az 1891: 43. t.-cz. 4. §-a szerint 5 évi átlag alapján, a földjövedelem pedig a kataszteri becsü szerint tüntetendő ki.

2. A tényleges állapotról szóló jegyzőkönyv az illető tisztviselő, iskolaszéki elnök, vagy az illető iskola fentartója, illetve hitközség megbízottja és az alkalmazott tanító, esetleg a községi előljáró által hitelesítendő. Előzetesen azonban az

aláírók figyelmeztetendők, hogy a jegyzőkönyvben foglalt állításokért nemcsak szavatolnak, hanem az adatoknak valótlanlansága esetén, mint hamis közokirat kiállítói, a fennálló törvények értelmében súlyos következményekkel járó megtorlást vonhatnak magokra.

3. A jegyzőkönyvben foglalt tételek igazolása végett mindazon okmányok hiteles másolatai csatolandók, melyeken a tanítónak fizetésére vonatkozó igénye alapul, mint a canonica visitatio, hivány, díjlevél, községi határozat, alapító levél stb.

E helyütt szükségesnek tartom megjegyezni, hogy utóbbi időben egyes hitközségek, önző czélok által vezetettve, tanítóik részére új díjleveleket állítottak ki, melyekben, az eredetiektől eltérőleg, a hatóság félrevezetése végett, az összesített kántortanítói javadalmat, majd kizárólag tanítóinak nyilvánítják, majd minden tüzetesebb indokolás nélkül a javadalmi tételeket érdekeiknek megfelelő módon osztják meg.

Mint hogy ily visszaélés meg nem engedhető, az 1891 : 43. törv.-cikk hatályba lépte előtt érvényben volt díjlevél, vagy a fizetésre vonatkozó egyéb okmány másolata is feltétlen bemutatandó.

4. A canonica visitatio, hivány, díjlevél stb. azon források, illetve fizetési tételek igazolására szolgálnak, melyekből valamely tanítói javadalom alakul, míg a jegyzőkönyv adatai az alaptételeknek idők folytán miként történt alkalmazkodásáról tesz bizonyosságot: így például a canonica visitatio meghatározza, hogy minden párbérfizetésre köteles mit és mennyit tartozik a kántortanító részére fizetni, hogy azonban a párok száma és ennél fogva a párbérből befolyó tényleges jövedelem mennyit tett, ezt a jegyzőkönyv tünteti ki. Hasonló szempont alá esnek a tankötelesek által fizetendő díjak és több más tétel is.

5. Egybegyűjtven az érintett adatokat, mindenekelőtt maghatározandó s pedig a legszigorubb eljárás mellett, hogy valamely tanító ebbeli minőségén kívül kántori, sok helyütt harangozói, levita vagy az 1868 : 38. törv.-cikk 141. §. értelmében megengedett más hivatalt vagy tisztséget is visel-e, mely esetben, ha az 1891 : 43. törv.-cikk hatályba lépte előtti okmányból világosan kitűnik, mi illette a tanítót mint ilyent és mi egyéb minősége után, a fentebbi értelemben megállapított összefizetés az okmány szerint osztandó fel, ellenkező esetben az együttes összes fizetésből mindama tételek levonandók, melyek természetüknél fogva kizárólag tanítói minőség utánra vallanak, minő pl. a tandíj, ismétlő oktatásért járó díj, úgyszintén az egyéb minőség utánra valló, minő pl. a kántort illető stola, ostya-sütés stb., a fennmaradó összeg közös jövedelemnek tekintendő és két egyenlő részre osztva, a kizárólag tanítói minőségben élvezett fizetéssel kiegészítve képezi azon összeget, melyet minden körülmények között tisztán tanítói fizetésnek lehet tekinteni.

6. Figyelemmel az 1891. 43. t.-cz. 4. §-nak e) pontjában foglaltakra, a jegyzőkönyvbe ugyan felveendő, de a tisztán tanítói fizetés megállapításánál számításba nem vehető a természetbeni lakás, lakbér, a rendszeresített fizetés kiegészítő részét nem képező kegyuri adomány, helyi vagy drágasági pótlék, iskola fűtésére szolgáló fajarandóság, irodaátalány, segéd tartására szolgáló javadalom és pedig

nemcsak annak készpénzfizetése, hanem esetleges tartásának egyenértéke, a mi tüzetesebb meghatározás hiányában, a helyi viszonyoknak megfelelőleg alapítandó meg.

7. Az összes fizetés külön választása körül merülnek fel a legtöbb visszaélések, miért is az eljáró közegek utasítandók, hogy a legóvatosabb körültekintéssel és következetes szigorral járjanak el, mert laza vagy részrehajló eljárásuk következtében felmerülhetők bonyodalmak, esetleg jogsérelmek, illetve az orsz. tanítói nyugdíjintézet vagy állampénztár megkárosításáért felelősségre vonhatók.

8. A javadalom külön választására nézve fentebb részletezett utmutatás szigorú foganatosítása szükséges az igazságtól eltekintve már azért is, mert valamely felekezeti iskolának államivá vagy községivé nyilvánítása esetén a tanítóitól külön választandó kántori állás javadalom nélkül nem maradhat, miért is nem mérlegelhetők az egyik vagy másik minőségben teljesített szolgálatok arányai, miként az utóbbi időben egyesek érvényesíteni óhajtanák.

9. Az izraelita tanítóknál gyakran előfordul, hogy metszői vagy egyéb hitközségi teendőket is végeznek, mely körülményről minden egyes esetben tudomás szerzendő és a fentebbiek értelmében való elbírálás alá vonandók.

10. Az állami iskoláknál alkalmazott tanítók fizetéséről a kinevezési okmány, a községi iskoláknál alkalmazottakérol pedig az 1878 : 28. t.-cz. végrehajtása tárgyában 20311/876. sz. a. a közigazgatási bizottságok számára kiadott utasítás 9. §. értelmében a közigazgatási bizottság által megerősített díjlevelek tanuskodván, érintett iskolák tanítóira nézve helyszini eljárásnak szüksége nem forog fenn. Amennyiben azonban javadalmuk egyrészét természetbeni járulmányok vagy földilletmény képezi, ezen tételek pénzbeli értékére vonatkozó és az 1. pontban foglaltak értelmében meghatározandó hatósági bizonylat a díjlevél másolatával felterjesztendő.

11. Jelen rendeletem hatálya alá vonandók nemcsak a népiskolák, hanem a kisdédóvók és általában úgy az 1868 : 38. t.-cz. 1. és 2. §§., mint az 1891 : 43. t.-cz. 1. §-ban érintett tanintézetek tanítói és tanítónői.

12. Hogy mely tanintézetek tanítói bírnak újabb tüzetes meghatározást nem igénylő rendes díjlevéllel, azt a megfelelőleg egyidejűleg utasított kir. tanfelügyelő tartozik az illető köztörvényhatósági tisztviselőnek rendelkezésére bocsátani és minden felmerülő kérdésben a közvetlenül hozzá intézendő megkeresésre kellő utmutatást nyújtani.

13. A jegyzőkönyvek és azok csatolmányai az illető iskolaszék által, amennyiben a tanító alkalmas ez által, 3 példányban lemásolandók és a jelenvoltak által aláírandók. Az egyik példány az illető iskola közvetlen hatóságának átadandó, a másik két példány pedig a kir. tanfelügyelőhöz küldendő, ki azokat késedelem nélkül átvizsgálni tartozik, és az esetben, ha a jelen rendelet követelményeinek megfelelnek, egy példányt saját irattára, illetve törzskönyve számára visszatart, a másik példányt pedig ide felterjeszti, ellen esetben megjelölve a hiányokat, azoknak pótlását kellő utmutatás kíséretében követeli s szükség esetén a közigazgatási bizottsághoz tesz jelentést.

14. Ha valamely községben létező tanintézetek tanítóira vonatkozó adatok

egybegyűjtettek, azok késedelem nélkül azonnal elküldendők a kir. tanfelügyelőhöz, a kinek kötelessége a munkálatok haladásáról a közigazgatási bizottságnak minden hónapban jelentést tenni és netáni akadályok elhárítását erélyesen szorgalmazni, eredménytelenség esetén pedig ide jelentést tenni.

15. Tekintettel arra, hogy a jelzett célok elérése szempontjából az adatoknak nemcsak minél tökéletesebb, hanem mielőbbi feldolgozása is szükséges, felhívom a közigazg. bizottságot, hogy közegeit utasítsa, miszerint a szóban forgó munkálatokat folyó évi október hó végeig multhatlanul fejezzék be, a munkálatok haladásáról és netáni akadályokról pedig a közigazgatási bizottsághoz havonként jelentést tegyenek.

16. Minthogy a tanítói fizetésekről illetén módon ez alkalommal beszerzendő adatok, a tanítói fizetések körül előfordulható bármily kérdésben jövőben irányadók lesznek, már a tárgyalás alatt kijelentendő úgy a tanító, mind az illetékes iskolaszéki kiküldött előtt, hogy a tanítói állomással egybekötött, s most megállapított javadalomnak bármily tekintetben való módosítása legott bejelentendő, azon körülmény megjelölésével, vagy okmány, illetve községi, hitközségi határozat másolatának kíséretében, melylyel a fizetés emeltetett, vagy módosult, mert ellenesetben az itt őrzött adatok lesznek az irányadók, miből a tanítókra nem ritkán tetemes kár hárulhat.

Midőn a közigazgatási bizottságokhoz intézett rendeletemet a főtiszt. főhatóságnak megküldeni szerencséttem: egyuttal tisztelettel felkérem, hogy annak tartalmát a fenhatósága alá tartozó illetékes közegekkel, különösen az 1876: 28. t.-cz. 9. §. értelmében alakítandó iskolaszékekkel kellő utmutatás kíséretében közölj, egyben őket oda utasítani méltóztassék, hogy az illetékes köztörvényhatósági tisztviselő által idejekorán kitűzendő határnapon a tárgyaláson megjelenvén, a tanítói állomással egybekötött teendőket és azokért járó javadalmakra vonatkozó adatokat lelkiismeretes hűséggel vallják be, illetve a javadalmak alapjául szolgáló okmányok hiteles másolataival együtt szolgáltatassák be.

Különösen figyelmeztetni méltóztassék az iskolaszéki elnököket, kik rendszerint lelkészek is, állásuk méltóságával össze nem egyeztethető és az eddigi tapasztalatokon nyugvó ama eljárásra, mely szerint specialis érdektől vezetve, talán jó indulatból, de az igazsággal ellenkezően, az adatokat mindenkori céljaiknak megfelelően szolgáltatatták ki, miből számos visszaélés származott nem ritkán azon iskolafentartó hitközség kárára, melynek a hamis adatok bejelentésével java célzatott előmozdítani.

Tekintve pedig, hogy az iskolaszéki elnökök által hivatalos használatra kiállított és aláírásukkal hitelesített bizonylatok közokirat jellegével bírnak, a valóságtól eltérő adatok igazolói ellen a hamis közokirat kiállítóira nézve fennálló törvényes intézkedések szigoruan foganatosíttatni fognak. Budapest, 1893. jun. 30-án. Fogadja kiváló tisztelettem őszinte nyilvánítását *gróf Csáky Albin, s. k.*

1979

1893

(Monumenta
historica pro
exhibitione
regnicolari
conscribenda
et suo tempore
submittenda.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 1508. eln. szám. Valamennyi egyházi főtiszt. főhatóságnak. Az 1896. évi ezeréves országos kiállítás egyik feladata lévén, a nemzet ezeréves fennállásának ünneplése alkalmából ezen kiállításon az egész multat, s főleg a kultúra fejlődésének tíz századon át kifejlődött képét bemutatni, a kereskedelemügyi minister ur, mint az országos kiállítás elnöke, első sorban a hazai történelmi és műtörténeti emlékek egybegyűjtéséről kíván gondoskodni.

E célból az említett minister ur a történelmi főcsoport több előadóját ki fogja küldeni, hogy az ország egész területén minden ily emléket, melyről tudomást nyernek, és a melyek a kiállítás keretébe való felvételre méltók, irjanak egybe.

Tekintettel pedig arra, hogy a felsőbb tanintézetek és iskolák gyűjteményeiben csaknem mindenütt történeti emlékek is őriztetnek, van szerencsém a főtiszt. főhatóságot tisztelettel felkérni, méltóztassék az említett intézeteket utasítani, hogy a gyűjteményekben vagy könyvtáraikban netán létező történelmi emlékeknek a kiküldendő biztosok, ill. előadók által leendő tanulmányozását és összeírását engedjék meg és az ezek által kijelölendő tárgyakat annak idején a kiállításra küldjék be.

Fogadja a főtiszt. főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását: Budapest, 1893. június hó 29-én. *Gróf Csáky.*

1980

1893

(De industria
organi Hunga-
rica patroci-
nanda.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 1235. eln. szám. Valamennyi egyházi főtiszt. főhatóságnak. Az országos iparegyesületnek a kereskedelemügyi minister urhoz intézett jelentése szerint a templomok részére több esetben külföldről szereztek be orgonát, daczára annak, hogy a szükséges összeget e célra az ország területén gyűjtötték, s általában tapasztalható, hogy az ily ipartermékeknek külföldről való beszerzése napról-napra növekszik.

Ismeretes tény, hogy hazánkban versenyképes orgonaipar van, s az ezzel foglalkozó iparosok munkájának fejlődése csak az esetben érhető el, ha a hazai szükségletek fedezése reájuk bízatik, ami nehézségekbe annál kevésbé ütközhetik, mert az e szakmában ismert első rendű iparosaink készítményei több alkalommal elismerésben részesültek.

A fentebb előadottaknál fogva, s minthogy a fő- és székvárosban és a vidék több nevezetes pontján újabb templomok épülnek, melyeknek orgonákra szükségük lesz, azon tiszteletteljes kéréssel fordulok, — a kereskedelemügyi minister urnak f. évi május hó 14-én 34357. sz. a. kelt átírata alapján a főtiszt. főhatósághoz, — méltóztassék odahatni, hogy az említett, már ma is versenyképes, de még sokkal nagyobb fejlődésre hivatott hazai orgonaipar támogatása céljából az e nemű szükségleti cikkek hazánkban szereztessenek be.

Fogadja a főtiszt. főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1893. évi június hó 30-án. *Gróf Csáky.*

1981

1893

Görcsönyben a r. kath. népiskolánál az osztálytanítói állomásra f. évi (Concursus pro stat. doc. in Görcsöny.)
augusztus hó 24-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme: egy polgári évre 350 frt készpénz utólagos negyedévi részletekben pontosan kifizetve. Lakása az iskolaépületben egy külön butorozott szoba fűtéssel. Kötelessége az osztályt önállóan vezetni és az ismétlő és vasárnapi tanulók oktatásában, valamint a kántori teendőkben segédkezni. Csak tanképesített egyének pályázhatnak. Az állomás szeptember elején elfoglalandó és év közben hasonló állomással máshol fel nem cserélhető. A kérvények a görcsönyi r. kath. iskolaszéki elnökséghez küldendők. Posta helyben, via Pécs.

1982

1893

A lengyeli r. k. német-magyar tannyelvű osztálytanítói állomás lemondás folytán megüresedvén, arra augusztus hó 14-ig pályázat hirdettetik. Javadalma: (Concurs. pro stat. doc. in Lengyel.)
egy szobából álló lakás a legszükségesebb butorokkal, egy öl fa fűtésre és évi 300 o. értékű forint havi utólagos részletekben. Egy évi sikeres működés esetén a megválasztott 50 frt fizetésjavításra számíthat. Kötelessége a nm. püspöki kar által kiadott rendszabályok értelmében a tanköteles gyermekek I—III. csoportjának vezetése illetve tanítása. Az oklevéllel és egyéb szükséges okmányokkal felszerelt kérvények a lengyeli — Tolna megye — r. k. iskolaszék elnökségéhez intézendők. Posta helyben van. A kántorságban segédkezni tudó tanítók előnyben részesülnek.

1983

1893

A fekeddi osztálytanítói állomás üresedésbe jövén, erre f. évi augusztus (Concurs. pro stat. doc. in Feked.)
20-ig pályázat nyittatik. Évi díja 300 frt havi részletekben, egy butorozott szoba a tanépületben és 4 méter fa. Tannyelv német-magyar. Pályázhat okleveles tanító vagy nőtanító. Az állomás szeptember 1-én elfoglalandó. Folyamodványok a ker. esperesi hivatalhoz Szebénybe (u. p. Bozsók) küldendők.

1984

1893

Kis-Dorogh község r. kath. elemi iskolánál az osztálytanítói állomás (Concurs. pro stat. doc. in K.-Dorogh.)
megüresedvén, erre pályázat hirdettetik. Okleveles tanítók és tanítónők pályázhatnak. Évi javadalmazás: 350 frt havonként esedékes részletekben a község pénztárából és egy butorozott szoba. A tannyelv német és magyar. A megválasztott köteles a három alsóbb osztályt önállóan vezetni. A pályázat határideje f. évi augusztus hó 20-ik napjáig terjed ki. A folyamodványok a kis-doroghi — posta helyben — iskolaszékhez intézendők.

Illmus ac Rssmus D. Franciscus Troll, protonotarius Apostolicus, (Personalia.)
Suae Sanctitatis Leonis PP. XIII. praelatus domesticus, C. E. Q. canonicus cantor nominatus est electus episcopus Trebinjensis; A. R. D. Joannes Csepeley

vād. et parochus Valpoviensis, Paulus Babócsay vad. et parochus Bodonyensis, Ferdinandus Scherer vad. et parochus Szabad-Szent-Királyensis nominati sunt Ecclesiae Cathedr. Q.-Eccl. canonici ad honores.

Stephanus Takács administrator Závodensis, nominatus est administrator Lengyelensis tam in spiritualibus quam in temporalibus.

Datum Quinque-Ecclesiis die 28. Julii, 1893.

Dr. Carolus Fesztl,

Episcopus Corcolaensis, Provicarius episcopalis.

XIII.

2124

1893

11-a Augusti a. c. mortuus est Paulus Stark, em. par. Szalatnakensis. (Mors Pauli Stark.)
Natus a. 1826., ordinatus a. 1849., ab a. 1862. administrator in Vaszar, ab a. 1864. par. in Apar, ab a. 1866. in N.-Mányok, ab a. 1872. in Szalatnak, ab a. 1879. emeritus.

Cuius animam consuetis sacerdotum dioecesanorum suffragiis commendo.

2116

1893

Sanctissimi Domini Nostri Leonis divina providentia Papae XIII. Epistola (Epistola Sanctissimi Domini nostri de Collegiis clericorum in Indiis orientalibus instituendis.)

Venerabilibus Fratribus Patriarchis Primatibus Archiepiscopis et Episcopis aliisque locorum ordinariis pacem et Communionem cum Apostolica sede habentibus Leo PP. XIII. Venerabiles fratres salutem et Apostolicam Benedictionem.

Ad extremas Orientis oras, Lusitanorum felicitate virtuteque exploratas, quo tam multi quotidie aspirant ad opulenta commercia, Nos quidem, rerum longe maiorum spe proposita, iam inde ab exordio pontificatus mentem et cogitationem appulimus. — Obversantur animo caritatemque in Nobis vehementer excitant immensa illa *Indiarum* spatia, in quibus, tot iam saecula, evangelicorum virorum desudat labor. In primisque beati *Thomae Apostoli* venit in mentem, qui promulgati ad Indos Evangelii iure fertur auctor: itemque *Francisci Xaverii*, qui longo intervallo in eandem laudem acriter incubuit, constantia et caritate incredibili assecutus ut centena Indorum millia ad sanam religionem et fidem a Brahmanarum fabulis atque impura superstitione traduceret. Sanctissimum virum complures ex utroque ordine Cleri, auctoritate missuque Sedis Apostolicae, postea subsecuti, christiana sacra et instituta, quae Thomas intulit, quae Xaverius instauravit, tueri ac provehere diligenter conati sunt, hodieque conantur. Nihilominus tam vasto terrarum tractu quanta vis mortalium adhuc abest a vero, miserae superstitionis circumiecta tenebris! quantus, nominatim ad septentriones, ager ad accipiendum Evangelii semen nondum ratione ulla subactus!

Ista reputantes animo, plurimum quidem benignitate misericordiaeque confidimus Salvatoris nostri Dei, qui opportunitates maturitatesque impertiendi luminis sui unus novit, quique hominum mentes ad rectum salutis iter occulto aurae caelestis afflatu solet impellere: at vero, quoad in Nobis est, dare operam volumus et debemus ut tanta pars orbis aliquem vigiliarum Nostrarum sentiat fructum. — Hoc proposito, cum intentum animum haberemus si qua ratione rem christianam in Indiis

Orientalibus ordinare aptius atque augere fas esset, nonnulla felici exitu constituimus, incolumitati catholici nominis profutura. Primum sane de patronatu Lusitanae gentis in Indiis Orientalibus regundo, cum fidelissimo Portugalliae et Algarbiorum rege, data acceptâque fide, rite pacti sumus. Eoque facto dissidia illa profecto non levia, quae tam diu christianorum distraxerant animos, sublatis contentionum caussis, quievere. Maturum praeterea ac salubre iudicavimus, ex singulis christianorum communitatibus, quae Vicariis Praefectisque apostolicis antea paruerant, Dioeceses veri nominis conflare, quae suos haberent Episcopos ac iure ordinario administrarentur. Propterea, per Litteras apostolicas *Humanae salutis*, die 1. Septembris an. MDCCCLXXXVI. datas, nova in illis regionibus Hierarchia constituta est, quae octo ecclesiasticis provinciis continetur, scilicet Goana, titulo patriarchali ad honorem aucta, Agraensi, Bombayensi, Verapolitana, Calcuttensi, Madraspatana, Pondicheriana, Columbensi. Denique quidquid illic frugiferum salutis fore, quidquid expedire ad incrementa pietatis et fidei intelligamus, efficere per sacrum Consilium Nostrum christiano nomini propagando constanter studemus.

Sed tamen res est una reliqua, unde Indiarum salus magnopere pendet; ad quam rem vos, Venerabiles Fratres, et quotquot humanitatem diligunt nomenque christianum, volumus maiorem in modum attendere. Scilicet fidei catholicae apud Indos intuta incolumitas est et incerta propagatio tamdiu futura, quoad Clerus desiderabitur lectus ex *indigenis* ad munera sacerdotalia probe institutis, qui non solum adiumento esse sacerdotibus peregrinis, sed ipsimet in civitatibus suis rem christianam administrare recte queant. Proditum est memoriae, hanc ipsam insedissem sententiam Francisco Xaverio, quem negare aiunt solitum, rem christianam constare in India posse firmiter, nisi assidue incumbentibus piis strenuisque sacerdotibus Indiâ natis. Eâque ille in re quam acute viderit, facile apparet. Nam apostolicorum virorum operam, qui ex Europa advehentur, multa praepediunt, maxime vero vernaculi inscientia sermonis, cuius perdifficile est arripere cognitionem; itemque insolentia institutorum atque morum, quibus ne longo quidem tempore assuescitur: ita ut necesse sit, europaeos Clericos illic ut in alieno loco versari. Quapropter cum aegre se multitudo credat peregrinis, perspicuum est, sacerdotum indigenarum longe futuram fructuosiorum operam. Explorata enim habent studia, ingenium, mores gentis suae: norunt loquendi, norunt tacendi tempora: denique Indi inter Indos sine ulla suspitione versantur: quod vix attinet dicere quanti sit, maxime in rebus trepidis.

Deinde oportet animadvertere, Missionarios peregre advectos multo pauciores esse, quam ut excolendis iis, quae nunc sunt, christianorum communitatibus sufficiant. Id plane eminet ex tabulis Missionum: ex eoque confirmatur quod Missiones Indicae a sacro Consilio christiano nomini propagando alios atque alios Evangelii praecones implorare et flagitare non desinunt. Iamvero si culturae animorum ne in praesens quidem sunt pares sacerdotes externi, quid in posterum, aucto christianorum numero? neque enim spes est fore ut eorum, quos Europa mittit, crescat pro portione copia. Igitur si placet Indorum salutis consulere, nomenque christianum in spem diuturnita-

tis fundare in illa infinitate regionum, legere ex indigenis opus est, qui muneribus officiisque sacerdotalibus, diligenti praeparatione adhibita, perfungantur.

Tertio loco illud non est praetereundum, quod abest quidem a veri similitudine plurimum, sed tamen fieri aliquando posse nemo negaverit: nimirum talia posse in Europa Asiave incidere tempora, ut vi ac necessitate cogantur Indias destituere sacerdotes advenae. Quo facto, si Clerus indigena desit, qui posset religio salva consistere, nullo nec administro sacrorum nec magistro disciplinae? Satis aperte hac de re historia loquitur Sinensium, Iaponiorum, Aethiopum. Scilicet plus semel apud Iaponios, apud Sinenses, incumbentibus nomini christiano odiis cladibusque, inimica vis, necatis vel in exilium actis sacerdotibus externis, pepercit nativis: qui linguam moresque patrios apprime docti, et propinquitatibus amicitiasque subnixi, non modo impune manere in patria, sed rem sacram administrare, et officia quae ad regendos animos pertinent, libere exequi in omnibus provinciis potuerunt. Contra in Aethiopia, ubi iam christiani ad biscentum millia numerabantur, cum Clerus indigena nullus esset, caesis vel pulsis Missionariis europaeis, diuturni laboris fructum subitaria insectationis procella funditus sustulit.

Denique respicienda antiquitas est, quodque olim salubriter institutum videmus, id religiose servandum. Iamvero in apostolici perfunctione muneris, primum quidem imbuere christianis praeceptionibus multitudinem; mox lectos ex popularibus nonnullos initiare sacris, et ad ipsum episcopatum evehere, fuit in more positum institutoque Apostolorum. Quorum postea secuti exemplum romani Pontifices, in mandatis dare apostolicis viris perpetuo consueverunt, ut ubi christianorum communitas satis ampla coaluisset, ibi Clerum ex indigenis deligere omni ope contenderent. Ut igitur incolumitati et propagationi catholici nominis apud Indos consultum sit, Indos instituere ad sacerdotium oportet, qui videlicet procurare sacra et popularibus suis christianis praeesse, qualiacumque tempora incubuerint, commode possint.

Hac quidem de caussa, Praefecti Missionum Indicarum, consilio hortatuque Sedis Apostolicae, collegia Clericorum, ubicumque facultas fuit, condidere. Immo vero in Synodis Columbensi, Bangalorensi, Allahabadensi, ineunte anno MDCCCLXXXVII. habitis, decretum est, ut Dioeceses singulae suum habeant Clericis indigenis instituendis Seminarium: si qui ex Episcopis suffraganeis suum habere inopiâ prohibeatur, in metropolitano Clericos dioecesanos alat suis sumptibus. Ista quidem salubriter decreta efficere Episcopi pro viribus nituntur: sed in eorum egregiam voluntatem transversa incurrit angustia rei familiaris, et penuria sacerdotum idoneorum: qui studiis praesint sapienterque regant disciplinam. Quare vix aut ne vix quidem Seminarium est ullum, in quo institutio alumnorum expleta cumulataque habeatur; idque hoc tempore, cum rerum civilium Gubernatores et Protestantes non exiguo numero nullis parcunt nec impendiis nec laboribus, ut omnis erudiatur subtiliter ac polite iuventus.

Illud igitur perspicitur, quam sit opportunum, quam saluti publicae consentaneum, constituere in Indiis Orientalibus Collegia quaedam, ubi iuvenes incolae in

spem Ecclesiae adolescentes erudiantur ad omnem elegantiam doctrinae ad easque virtutes, sine quibus nec sancte nec utiliter exerceri sacra munera queunt. Amotis dissensionum caussis per pacta conventa, ordinataque administratione Dioeceseon per Hierarchiam ecclesiasticam, si licuerit Nobis, quod propositum est, institutioni Clericorum apte consulere, quasi fastigium operi videbimur imposuisse. Nam conditis semel, uti diximus, Clericorum seminariis, certa spes esset, sacerdotes idoneos magna copiâ inde extituros, qui pietatis doctrinaeque lumen late funderent, quique in disseminanda Evangelii veritate praecipuas industriae suae partes scienter insumerent. — In opus tam nobile, idemque infinitae mortalium multitudini salutis futurum, dignum est, aliquam Europaeos conferre operam; praesertim quod pares esse magnitudini sumptuum soli non possumus. Christianorum est homines universos, ubicumque degant, in fratrum habere loco, et alienum a caritate sua putare neminem: idque in iis rebus maxime, in quibus proximorum vertitur, sempiterna salus. Quamobrem petimus a vobis magnopere, Venerabiles Fratres, ut consilium et conata Nostra re adiuvaré, quantum in vobis est, velit. Date operam ut in comperto sit rei catholicae in tam remotis regionibus conditio: effice ut vulgo intelligant, conari aliquid pro Indiis oportere: idque maxime sentiant ii, qui posse beneficentia uti, optimum putant pecuniae fructum.

Munificam populorum vestrorum voluntatem haud frustra Nos imploravisse, certo scimus. Si maior liberalitas fuerit, quam sumptus in Collegia supra dicta necessarii, quidquid erit ex aere collato reliqui in alia utiliter pieque coepta curabimus erogandum.

Caelestium munerum auspicem ac paternae Nostrae benevolentiae testem vobis, Venerabiles Fratres, et Clero populoque vestro Apostolicam benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die XXIV. Iunii an. MDCCCXIII. Pontificatus Nostri decimo sexto. LEO PP. XIII.

2117

1893

(Opus in indicem librorum prohibitorum relatum.)

Decretum. Feria VI., die 10. Martii 1893. Sacra Congregatio Eminentissimorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium a *Sanctissimo Domino Nostro Leone Papa XIII.* Sanctaque Sede Apostolica Indici librorum pravae doctrinae, eorumdemque proscriptioni, expurgationi ac permissioni in universa christiana Republica praepositorum et delegatorum, mandavit et mandat in Indicem librorum prohibitorum referri quod sequitur Opus a Sacra Romanae et Universalis Inquisitionis Congregatione damnatum atque proscriptum Decr. fer. IV., Die 1. Martii 1893.

C. Maggio. — *Pio IX. accusato dai nemici di Rosmini.* — Piacenza, Tipografia F. Solari di Gregorio Tononi 1892; sub hoc etiam alio titulo: C. Maggio. — *Leone XIII. si può accordare con Pio IX. nella causa Rosminiana?* — Alla venerata memoria di Antonio Stoppani. — Lecco, Tipografia del Commercio dei F.^{to} Grassi, Via Cavour, N. 15, 1893.

Itaque nemo cuiuscumque gradus et conditionis praedictum Opus damnatum atque proscriptum, quocumque loco et quocumque idiomate, aut in posterum edere, aut editum legere vel retinere audeat, sed locorum Ordinariis. aut haereticae pravitatis Inquisitoribus illud tradere teneatur, sub poenis in Indice librorum vetitorum indictis.

Quibus *Sanctissimo Domino Nostro Leoni Papae XIII.* per me infrascriptum *S. I. C.* a Secretis relatis, *Sanctitatis Sua* Decretum probavit, et promulgari praecepit. In quorum fidei etc. Datum Romae die 10. Martii 1893. *Camillus Card. Mazzella* Praef. Fr. Hyacinthus Frati O. P. a Secretis. (Loco † Sigilli.) Die 13. Martii 1893. ego infrascriptus Mag. Cursorum testor supradictum Decretum affixum et publicatum fuisse in Urbe. Vincentius Benaglia Mag. Curs.

2118

1893

A)

A magyarországi lat. és gör. szert. róm. kath. tanítók segélyalapja vagyónáról a kezelő egri főkáptalan által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált és helyesnek talált 1892. évi számadás kivonata.

(Rationes fundi subsid. lat. et gr. ritus rom. cath. docentum in Hungaria et erigendi Orphanotrophii lat. et gr. rit. r. cath. docentum.)

Vagyóállás az 1891. év végén:

1. 5 ⁰ / ₀ -kal kam. magyar járadékkötvényekben (névérték szerint)	53000.—
2. Egységesített osztr. államkölesönkötvényekben " "	1100.—
3. 6 db. bazilika-sorsjegy à 8.50	51.—
4. Magán kötelezvényen	50.—
5. Takarékpénztárnál 5 ⁰ / ₀ kamatra tőkésítve	14000.—
6. Készpénzmaradvány	2931.—
Összesen	71132.—

I. fejezet. 1892. évi bevétel.

1. §. A mult évi készpénzmaradvány	2931.—
1. §. összege	2931.—

2. §. Az egyházmegyék gyűjtéseiből befolyt:

a) Az esztergomi érseki megyéből	205.50
b) A kalocsai érseki megyéből	195.60
c) Az egri érseki megyéből	222.31
d) A besztercebányai püspöki megyéből	55.—
e) Az eperjesi gör. szert. püsp. megyéből	243.—
f) Az erdélyi püspöki megyéből	134.45
g) A györi püspöki megyéből	136.50
h) A kassai püspöki megyéből	77.50
i) A nagyváradai lat. szert. püspöki megyéből	74.20
k) A nagyváradai gör. szert. püspöki megyéből	20.50
l) A nyitrai püspöki megyéből	92.—
m) A pécsi püspöki megyéből	270.—

n) A rozsnyói püspöki megyéből	115.—
o) A szamosújvári gör. szert. püsp. megyéből	29.—
p) A szatmári püspöki megyéből	60.50
q) A székesfehérvári püspöki megyéből	12.—
r) A szombathelyi püspöki megyéből	297.90
s) A vácsi püspöki megyéből	17.—
t) A veszprémi püspöki megyéből	95.50
u) A pannonhalmi főapátság egyházi területe részéről	9.50
	<hr/>
2. §. összege	2362.96
3. §. Tőkék (értékpapírok és takarékpénztári betétek) kamataiból	3382.73
	<hr/>
3. §. összege	3382.73

A bevételek összesítése:

1. §. összege	2931.—
2. §. összege	2362.96
3. §. összege	3382.73
	<hr/>
Összes bevétel	8676.69

II. fejezet. 1892. évi kiadás.

1. §. Az 1892. évben felosztás alá eső (alapsz. 6. és 7. §§.) összeg számlájára:

a) A közp. bizottság által megszavazott ösztöndíjak czimén kiadatott	2100.—
b) Segély- és gyámpénzekre, valamint a szegény sorsu tagok gyámolítására	2732.—
c) Az orsz. kath. tanítói árvaházról az árvaház külön kezelt alapjába áttétetett	527.—
	<hr/>
1. §. összege	5359.—
2. §. Különfélékre (nyomdai, postai stb. stb. költségek)	24.74
	<hr/>
2. §. összege	24.74

A kiadások összesítése:

1. §. összege	5359.—
2. §. összege	24.74
	<hr/>
Összes kiadás	5383.74

Mérleg:

Összes bevétel	8676.69
„ kiadás	5383.74
	<hr/>
1893. évre átviendő készpénzmaradvány	3292.95

A segélyalap vagyonállása 1892. év végén:

1. 5 ⁰ / ₀ -kal kam. magy. járadékkötvényekben (névérték szerint)	53000.—
2. Egys. osztr. államkölcson kötvényekben „ „	1100.—
3. Hat db. bazilika sorsjegy à 8.50	51.—

4. Magán kötelezvényen	50.—
5. Takarékpénztárakban 4 ¹ / ₂ % kamatra tőkésítve	14000.—
6. Készpénzmaradvány	3292.95
	<hr/>
Összesen	71493.95

B)

A létesítendő országos katolikus tanítói árvaház alapjáról a kezelő egri főkáptalan által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált és helyesnek talált 1892. évi **számadás kivonata.**

Vagyoniállás 1891. év végén:

1. Egy db. 1870-i magy. kir. nyeremény kölcsön jegy (névérték szerint)	100.—
2. 5% -kal kam. magyar járadék kötvényekben (névérték szerint)	3000.—
3. Takarékpénztárban 5% kamatra tőkésítve	5000.—
4. Készpénzmaradvány	145.45
	<hr/>
Összesen	8245.45

I. fejezet. 1892. évi bevétel.

1. §. A múlt évi készpénzmaradvány	145.45	
		1. §. összege . . . . .
		145.45
2. §. Az egyházmegyék gyűjtéseiből: Ez évben semmi sem folyt be.		
3. §. A segélyalap 1892. évben felosztás alá eső jövedelmeiből az árvaház pénztárába áttételt:		
A szabályszerű ¹ / ₁₀ rész czimén	527.—	
		3. §. összege . . . . .
		527.—
4. §. Tökek kamataiból	386.53	
		4. §. összege . . . . .
		386.53

A bevételek összesítése:

1. §. összege	145.45
2. §. összege	—.—
3. §. összege	527.—
4. §. összege	386.53
	<hr/>
Összes bevétel	1058.98

II. fejezet. 1892. évi kiadás.

1. §. Tőkésítésre:	
Takarékpénztárnál 4 ¹ / ₂ % kamatra elhelyeztetett	745.—
	<hr/>
	1. §. összege . . . . .
	745.—
2. §. Különfélékre:	
Semmi sem adatott ki.	

A kiadások összesítése:

1. §. összege	745.—
2. §. összege	—.—
Összes kiadás	745.—

Mérleg:

Összes bevétel	1058.98
„ kiadás	745.—
1893. évre átvendő készpénzmaradvány	313.98

Az árvaház alapjának állása 1892. év végén.

1. Egy db. 1870-i m. kir. nyeremény kölcsönjegy (névérték szerint)	100.—
2. 5 ⁰ / ₀ -kal kam. magy. járadék kötvényekben (névérték szerint)	3000.—
3. Takarékpénztárban 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ kamatra tőkésítve	5745.—
4. Készpénzmaradvány	313.98
Összesen	9158.98

2122

1893

(Commenda-
tur opus
„Egyházi
szertartások
könyve.“)

Stephanus Bucsek, theologiae in Seminario Vaciensi professor, ductu probatorum operum concinnavit explanationes liturgicas usui scholarum elementiarum ac civilium. Libellum, qui apud auctorem pretio 30 oror. acquiri potest, Ven. Clero hisce commendo.

2120

1893

(Praenumera-
tio pro opere
„Magyaror-
szág tiszti
Czim- és Név-
tára.“)

Országos m. kir. statisztikai hivatal. 2080. eln. szám. A főtiszt. róm. kath. püspökségnek Pécs. A nagyméltóságú m. kir. kereskedelemügyi minister úrnak f. évi július hó 9-én 2907. eln. sz. a. kelt magas rendelete értelmében az 1894-ik évre is megjelenő „Magyarország Tiszti Czim- és Név-tára“ czimű kézikönyvre kibocsájtott előfizetési felhívást a megfelelő számú példányban van szerencsém azon kéréssel megküldeni, hogy a kézikönyvet az előfizetési felhívás kapcsán alárendelt intézeteinek és hatóságainak megvételre ajánlani és a beérkező megrendeléseket *f. évi október hó végeig* beküldeni sziveskedjék. Budapest, 1893. évi július hó 13-án. Az országos m. kir. statisztikai hivatal igazgatója: *Jekelfalussy*, min. tanácsos.

2121

1893

(Concurs. pro
stat. doc. in
Rác-Mecskén.)

A rác-mecskői (Baranya m.) r. k. népiskola osztálytanítói állomására a pályázati hirdetés augusztus végeig meghosszabbítatik. Javadalmazás: 10 hónapi tanítási időnyre 300 frt havi részletekben, butorozott lakszoba, 10 méter hasábfal, melyből az iskola is fűtendő. Tannyelv: német-magyar. A folyamodványok az iskolaszéki elnökséghez (Rác-Mecskén, Baranya m., posta helyben) intézendők.) Képezdét végzett nők is pályázhatnak.

2122

1893

A r á c z p e t r e i — Baranyamegye — róm. kath. iskolánál a tanítói (Concurs. pro stat. doc. in Ráczipetre.) állomás szeptember 1-ig betöltendő. Fizetése: 300 frt o. é. egy öl fa, egy a szükséges butorzattal ellátott szoba. Kötelessége: az egyesített I., II., III. osztályt tanítani, a kántori teendőkben segédkezni. Tannyelv: német-magyar. Pályázhatni augusztus hó 28-áig, az iskolaszéki elnökségnél.

2128

1893

A c z i k ó i róm. kath. kántortanítói állomás üresedésbe jövén, erre folyó (Concurs. pro stat. cant.-doc. in Czikó.) évi szeptember hó 17-ig pályázat nyittatik. A pályázók felszerelt folyamodványait a r. k. iskolaszék elnökségéhez — Czikó — küldjék; posta helyben. Ezen állomás jövedelme következő: a) kényelmes lakás 3 szobával (a 3-ik szoba az altanító részére van), 2 konyhával, pincze, éléskamara, istálló, kút és 154 □ öl házikert; b) belsőségben 534 □ öl jó minőségű szántóföld és 324 □ öl szőlő; c) külsőségben 1199 □ öl szinte jó minőségű szántóföld és hasonminőségű 481 □ öl kenderföld; d) 2 hold és 77 □ öl legelőföld. A b) és c) alatti földeket a község tartozik egyszer megszántani és bevetni, a d) alattit pedig a tanító maga művelti; e) 1218 □ öl rét, melyről a szénát és sarjút a község csak behordja. Párber fejében: a) minden házbirtokor pártól 1 nyolczada tiszta buza, 1 nyolczada rozs és 21 kr. o. é. lélekpénz jár. (Házak száma 240); b) minden szőlőbirtokostól 4 icze bor; c) A zsellérektől lélekpéuz fejében 21 kr. és ha van szőlője, 4 icze bor; d) ismétlő oktatásért 26 frt; e) stóla illeték fejében körülbelül 50 frt; f) a kegyuraságtól 12 öl fa, melyből az egyik tanterem fütendő; g) ostyasütésért 6 frt. Tannyelv német-magyar.

2147

1893

A k i s - d á r d a i kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: (Concurs. pro stat. cant.-doc. in Kis-Dárda.) 1. 300 frt, mely évnegyedenként előre fizettetik. 2. Failletmény fejében 20 frt és a tanító által ezen összegért vásárolt fát a község szállítja az iskolához. 3. A dárdai uradalomtól 10 mérő (472 kiló) kétszeres, mit a község hozat el és szállit a malomba és 4 frt 20 kr. 4. Egy szoba, téli és nyári konyha, éléskamarából álló lakás, szükséges melléképületekkel és kert. Tannyelv: német és magyar. A kellően felszerelt folyamodványok folyó évi szeptember hó 24-ig Herczeg-Szöllösre (Baranyamegye) a kerületi alesperesi hivatalhoz küldendő.

Eugenius G o s z t o n y i, cooperator Paksensis praesentatus est ad parochiam Somogy-Szt.-László. Missi sunt cooperatores: Andreas H o r a c s e k e Regöly ad Paks; Colomannus V a r g a e Lakócsa ad Regöly. (Personalia.)

Datum Quinque-Ecclesiis, die 14. Augusti, 1893.

Dr. Carolus Fesztl,

electus eppus Corczolaensis, pro-vicarius eppalis.